

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČEKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

**Psychologická studie motivů k vykonávání dobrovolnické
činnosti**

Bakalářská práce

České Budějovice 2012

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Kouřilová

Vypracovala:

Nikola Erhartová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Janě Kouřilové za odborné vedení mé bakalářské práce, podnětné rady, opravy, připomínky a přívětivý přístup.

Dále děkuji paní Mgr. Věře Michalicové a všem ostatním zaměstnankyním Dobrovolnického centra při Diecézní charitě České Budějovice za přístup k materiálům a ochotu.

Taktéž děkuji všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumu a poskytli mi tak mnoho cenných informací.

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Psychologická studie motivů k vykonávání dobrovolnické činnosti“ pojednává o motivech, které vedou u potencionálních zájemců o dobrovolnictví k výkonu této činnosti. Práce je rozdělena na dva velké celky. V teoretické části je první kapitola věnována dobrovolnictví a neziskové organizaci, z níž pocházejí respondenti výzkumu. Navazuje kapitola o motivaci, její charakteristice, vymezení a vztahu k dobrovolnictví. Závěrečná kapitola motivace k dobrovolnictví, spojuje předchozí dvě témata a vytváří hlavní podklad pro výzkumnou část. Popisuje nevhodné a vhodné motivy k výkonu dobrovolnické činnosti, ale také uvádí předešlé české a zahraniční výzkumy vztahující se k tématu motivace k dobrovolnictví. Jádrem praktické části je kvalitativní výzkum, v jehož rámci bylo ke zjištění motivů potencionálních dobrovolníků využito metody otevřené kódování.

Klíčová slova

Dobrovolnictví, motiv, motivace, potencionální dobrovolník, potřeba.

Annotation

This Bachelor thesis titled „Psychological studies of motives leading to volunteering“ deals with the motives, that lead potential volunteers to perform this volunteering activity. This project is divided into two major parts. The Theoretical chapter of this thesis handles the volunteering itself and the non-profit organizations from where the respondents come from. The following chapter focuses on motivation, its characteristics, definition and relation to volunteering. The final chapter is called „Motivation for volunteering“ connecting the previous two topics and creates the main foundation for the research part of this work. Then it describes inappropriate and suitable motives for performing volunteering activities, as well as previous czech and foreign research related to motivation for volunteering terms. The main core of the practical part of this thesis is the qualitative research, in which the open coding method was used to find the motives of the potential volunteers.

Key words

Volunteering, motive, motivation, potential volunteer, need.

Obsah

Úvod	8
1. Dobrovolnictví	10
1.1. Dobrovolník	11
1.2. Potenciální dobrovolník	11
1.3. Zastoupení dobrovolníků	11
1.4. Oblasti dobrovolnictví.....	12
1.5. Dobrovolnictví v České republice.....	12
1.5.1. Současná situace.....	13
1.6. Dobrovolnická centra	14
1.6.1. Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice (DCHČB)	14
2. Motivace.....	18
2.1. Definice motivace	18
2.2. Teorie motivace.....	19
2.3. Definice motivu.....	20
2.4. Klasifikace motivů	21
2.4.1. Potřeby jako motivační faktory	22
2.4.2. Zájmy jako motivační faktory	24
2.4.3. Hodnoty jako motivační faktory	24
2.5. Prosociální chování	24
2.6. Definice prosociálního chování.....	24
2.7. Teorie altruistického chování.....	25
3. Motivace k dobrovolnictví	27
3.1. Diferenciace motivace k dobrovolnictví	27
3.2. Specifické skupiny dobrovolníků a jejich motivace	29
3.3. Negativní motivy vedoucí k dobrovolnictví	30
3.4. Dosavadní výzkumy motivace k dobrovolnictví.....	32
3.4.1. Výsledky výzkumu NROS a AGNES	32
3.4.2. Výzkum ve Varšavě – Ochman, Jordan	33
3.4.3. Motivace k dobrovolnictví: Teorie systémové kvality života	33

3.4.4.	Motivace mladých dobrovolníků	35
4.	Výzkumná část	37
4.1.	Cíl výzkumu	37
4.2.	Výzkumné otázky	37
4.3.	Metoda výzkumu	37
4.4.	Metoda sběru dat	38
4.4.1.	Vlastní sběr dat	38
4.5.	Výzkumný soubor	40
4.6.	Metoda analýzy dat	42
4.7.	Analýza dat pomocí otevřeného kódování	43
4.7.1.	Kategorie 1: Motivy vedoucí k rozhodnutí stát se dobrovolníkem	43
4.7.2.	Kategorie 2: Motivy vedoucí k volbě dobrovolnického programu a klientů	50
4.7.3.	Kategorie 3: Očekávané přínosy a odměny vyplývající z výkonu dobrovolnické činnosti	55
4.8.	Shrnutí výzkumné části	58
4.9.	Diskuse	61
Závěr		63
Použitá literatura		66
Seznam příloh		70

Úvod

Dobrovolnictví je v současné době často diskutované téma a zejména mezi studenty dochází v této oblasti k hojnému rozmachu a propagaci. Frič, Pospíšilová a kol. (str. 23, 2010) k tomu dodávají, že „dobrovolnická participace je neodmyslitelně spojena s určitou sociální strukturou, organizací, morálkou a kulturou, které spoluutvářejí fenomén dobrovolnictví a dodávají mu jeho dobovou specifičnost a společenský význam“.

Tato činnost je vykonávána bez nároku na finanční ohodnocení, ale lidé i přes tuto skutečnost investují do dobrovolnictví mnoho úsilí a energie a poskytují tak ostatním své schopnosti a dovednosti s nemalým nadšením. Nelze však obecně vyjádřit jaké motivační faktory a prvotní impulzy sehrávají v této problematice ústřední roli. Každý člověk je totiž jedinečnou individualitou a tím pádem je i jeho motivace a hnací síla jedinečná. Je třeba také zdůraznit, že jednotlivé motivy se nevyskytují izolovaně, ale vytvářejí téměř vždy složitější komplex, který komplikuje postihnutí této problematiky. Ústředním cílem této práce je tedy snaha o popis motivace a motivačních faktorů, vedoucích k vykonávání dobrovolnické činnosti u potencionálních dobrovolníků, kterými mohou být studenti, pracující lidé, nezaměstnaní nebo také senioři.

K volbě tohoto tématu mne přivedla vlastní zkušenost. Již pět let se věnuji dobrovolnictví, které jsem zpočátku vnímala jako užitečnou praxi pro školu, ale postupem času jsem v něm začala nalézat stále více uspokojení a smysluplnosti. Nejprve jsem pomáhala v Arpidě a Empatii, kde jsem se starala o děti a mladistvé s fyzickým, mentálním a kombinovaným postižením. V současné době působím jako dobrovolník v Diecézní charitě, kde se starám o děti ze sociálně znevýhodněných rodin, a také zde vedu vstupní motivační pohovory s novými zájemci o dobrovolnictví. Prostřednictvím této činnosti jsem tak přišla do styku nejen s dobrovolníky stávajícími, ale také s lidmi, kteří se přišli zajímat o programy, ve kterých je možné pomáhat.

O motivaci lidí, kteří se v této oblasti pohybují měsíce, nebo dokonce roky bylo napsáno mnoho prací. Ovšem na potencionální zájemce, kteří tvoří nepostradatelný prvek dalšího rozvoje, se v této sféře zapomíná. Proto je výzkumná část práce věnována právě této kategorii dobrovolníků.

Teoretická část je tvořena třemi hlavními kapitolami. V první z nich je definován pojem dobrovolnictví a dobrovolník. Dále jsou zde shrnuty jednotlivé oblasti dobrovolnické činnosti a v další části kapitoly je zvláštní pozornost věnována dobrovolnickému centru při Diecézní charitě v Českých Budějovicích, kde se dobrovolníci uplatňují při pomáhání klientům, kteří jsou ve společnosti znevýhodněni. Jelikož výzkumná část se opírá právě o toto dobrovolnické centrum, ve kterém působí respondenti kvalitativního výzkumu, je této neziskové organizaci věnována podstatná část kapitoly.

Navazuje kapitola o motivaci, její definici, teorii a vztahu k dobrovolnictví. Po úvodním seznámení s tematikou motivace následuje podkapitola o motivech se zdůrazněním na potřebu jako motiv. Závěr kapitoly je pak věnován prosociálnímu chování, v jehož rámci se vymezuje chování altruistické, které velmi úzce souvisí s dobrovolnictvím.

Za sjednocující lze považovat kapitolu třetí. Zde se poznatky z kapitol jedna a dva prolínají a vytvářejí tak nepostradatelnou část teorie, ve které jsou popsány nejen vhodné a nevhodné motivy vedoucí k výkonu dobrovolnické činnosti, ale také předešlé české a zahraniční výzkumy vztahující se k tématu motivace k dobrovolnictví.

Praktická část je pak věnována kvalitativnímu výzkumu, pomocí kterého se snažím odhalit motivy, které se vyskytují u zájemců o dobrovolnictví. Metodou sběru dat je rozhovor, který mi poskytl mnoho cenných informací. Ty byly následně analyzovány pomocí otevřeného kódování.

1. Dobrovolnictví

Pojem dobrovolnictví je velmi rozmanitý a barvitý. Představy každého člověka, ať už se jedná o odborníka nebo laika, se mohou ohledně tohoto termínu lišit, ale jeho jádro by mělo zůstat ve své podstatě u všech definic shodné. Jedná se totiž o činnost, pro kterou je charakteristickým znakem smysluplnost, dobrovolnost, svobodná volba a samozřejmost, ve smyslu vykonávání činnosti bez nároku na finanční ohodnocení. O tom, že je tato svobodně zvolená činnost prováděna z dobré vůle a bez nároku na zisk se zmiňuje již Seneca ve svém etickém pojednání O dobrodiních. Dobrodiní je definováno jako: „Laskavé jednání působící radost a pociťující radost z tohoto působení uplatňujícího se v tom, co člověk činí ochotně a ze spontánního sklonu“ (Seneca, str. 26, 1991).

Komplexní podstatu dobrovolnictví a hlavní rysy vystihuje pak tato definice: „Dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích“ (Tošner, Sozanská, str. 18, 2006).

Fenomén dobrovolnictví a dárcovství nepředstavuje v naší společnosti nic nového. Vzájemná lidská solidarita se vyskytuje snad ve všech kulturách již po mnoho staletí. Tato vzájemná lidská pomoc se podílí na tvorbě základu existence lidské společnosti a můžeme ji pozorovat například ve formě sousedské výpomoci. Od formálního dobrovolnictví se odlišuje organizačním kontextem. Kdy je role dobrovolníka vymezena tak, aby se na ni klient neboli příjemce dobrovolné pomoci, mohl v dohodnutém rámci spolehnout (Tošner, Sozanská, 2006).

Druhy dobrovolné činnosti

- *Dárcovství* – zahrnuje finanční či materiální pomoc.
- *Občanská nebo sousedská výpomoc* – pomoc v rámci příbuzenstva, rodiny nebo sousedů.
- *Dobrovolnictví vzájemně prospěšné* – v tomto případě se jedná o pomoc v rámci komunity, sportovního klubu, pěveckého sboru aj.

- *Veřejně prospěšné dobrovolnictví* – je organizováno dobrovolnickými centry a neziskovými organizacemi (Tošner, Sozanská, 2006). Tento druh dobrovolnictví je stěžejní pro tuto práci.

1.1. Dobrovolník

Podle Dlouhé, Ježkové, Cahy a účastníků semináře ICN (str. 4, 2001) se dobrovolníkem stává člověk, „který na základě vlastního svobodného a dobrovolného rozhodnutí věnuje svůj čas a své schopnosti ve prospěch druhých bez nároku na finanční nebo jinou hmotnou odměnu“.

Úkolem dobrovolníka, který se pohybuje v organizaci s charitativním zaměřením je zpestřit klientovi život, naučit ho základním nebo rozšiřujícím dovednostem, pomáhat mu v nesnázích a zejména smysluplně vyplňovat klientův, ale také vlastní volný čas. Dobrovolnictví tedy nemusíme chápat jako jednosměrnou oběť, která přináší pozitiva pouze klientovi. V dobrovolnictví jde o vzájemný proces učení, naplňování potřeb a obohacování, které dobrovolník mnohdy vnímá. Klient a dobrovolník tak vytvářejí respektující vztah, ve kterém by si měli být rovni nehledě na věk, pohlaví, mentální úroveň nebo vzdělání.

1.2. Potenciální dobrovolník

Jako potenciální dobrovolník je v této práci označován člověk (např. senior, student, matka na mateřské), který se o dobrovolnickou činnost teprve zajímá. Zvažuje-li tento způsob pomoci, musí podstoupit první motivační neboli vstupní pohovor v příslušné organizaci. Po vstupním pohovoru, následuje školení, administrativa a v některých případech psychodiagnostické vyšetření. Absolvuje-li zájemce všechny tyto vstupní podmínky, stává se z něj oficiální dobrovolník příslušné organizace.

1.3. Zastoupení dobrovolníků

Dobrovolníky se často stávají studenti, jejichž přínos je nenahraditelný. Trend dobrovolnictví se mezi studenty vysokých, ale i středních škol v současné době rozmáhá a mnoho mladých lidí vnímá dobrovolnictví jako součást svého života a dochází tak k identifikaci s tímto společenským statutem. Plodková (2004) uvádí, že do

dobrovolnických aktivit se z řad studentů zapojují převážně studenti bakalářských a magisterských oborů, jejichž zapojení do dobrovolnických programů vnímá jako jejich vlastní vědomí společenské zodpovědnosti. Dobrovolnictví jim umožňuje vlastní seberozvoj, získání nových zkušeností, dovedností a propojení teorie a praxe v případě studia humanitního oboru.

Další skupinu dobrovolníků tvoří senioři, kteří tuto činnost vnímají jako smysluplné vyplnění přebytečného volného času. Do třetí skupiny bychom dále mohli zahrnout matky na mateřské a nezaměstnané osoby. Lidé ve věku 30 – 40 let se dobrovolníky tak často nestávají a tvoří tak nejméně početnou skupinu. Dlouhá, Ježková, Čaha a účastnice semináře ICN (2001) věnují ale krátkou zmínku novému trendu firem, jehož cílem je motivovat své zaměstnance, aby pracovali například jeden den v týdnu jako dobrovolníci (viz 3.2.).

1.4. Oblasti dobrovolnictví

Dobrovolná činnost může být zaměřena na jakoukoliv oblast společenského života. Jako příklady jsou uváděny oblasti ekologie, kultury, spolkové činnosti, vedení sportovních aktivit a sociální oblast (Šormová, Klégrová, 2006), o kterou se zajímali respondenti mého výzkumu, a tak je stěžejním bodem další části práce.

1.5. Dobrovolnictví v České republice

V současné době zažívá dobrovolnictví v České republice rozmach. Tohoto rozvoje bylo v minulosti na našem území dosaženo i po vzniku samostatného Československého státu. Situace ale nebyla pro dobrovolnictví vždy příznivá.

Před 2. světovou válkou vykazovala Československá republika stejný nebo podobný vzorec dobrovolnictví jako tomu bylo ve většině zemí západní Evropy a v USA. Československá republika tehdy výrazně nevybočovala ze standardu okolních zemí. Společenské poměry se ale po 2. světové válce dramaticky změnily a nástup komunistické strany k moci, přetrvávající socialistický režim a jeho pád výrazně poškodily dobrovolnictví a zanechaly na něm hluboké stopy. Dobrovolnictví sice v těchto letech zcela neutechlo, ale díky okolnostem bylo v tomto období vnímáno jako vynucované. Mnohá dobrovolnická aktivita byla povinná a její průběh byl kontrolován

komunistickou stranou. Dobrovolná činnost byla tehdy využita k budování socialismu. Tato událost měla pro svou povahu negativní dopad na motivaci občanů dobrovolně pracovat.

Avšak i přes podrobení se tvrdé ideologii, se dobrovolnické infrastrukturu podařilo tlak režimu vstřebat, adaptovat se na nové podmínky a ponechat si alespoň z části své tradice a kontinuitu dobrovolných činností.

Až v roce 1989 s nástupem demokracie byly vzbuzeny naděje, že deformace socialismu budou odstraněny a dojde k návratu ke standardnímu, původnímu vzorci dobrovolnictví. V průběhu Sametové revoluce ale zájem o tuto formu pomoci u občanů naopak opadl a lidé se s úlevou distancovali od veškerých podobných aktivit. Záhy se ukázalo, že ani demokracie a s ní spojená existenční nejistota nevytváří pro dobrovolnictví příznivé podmínky. Pod tlakem této doby se začalo vytrácet i neformální dobrovolnictví.

Po určité časové odmlce se však začaly vytvářet nové neziskové organizace, které se zabývaly zejména humanitární oblastí a životním prostředím. Dobrovolníků přibývalo a jejich pomoc se začala zaměřovat na specifické skupiny nebo kategorie lidí. Nejdůležitější zlom nastal ve chvíli, kdy nejen oni, ale i veřejnost začala dobrovolnictví vnímat jako součást nové informační společnosti (Frič, Pospíšilová, 2010).

1.5.1. Současná situace

I v současnosti přetrvává negativní dopad historie dobrovolnictví na postoj a smýšlení zejména starších občanů. Tošner (2003) k tomu dodává, že část naší společnosti dobrovolnictví chápe jako něco, co mělo vymizet se socialismem, nebo jako něco, co je vhodné leda pro zakomplexované lidi, kteří si prostřednictvím této činnosti léčí svoje pocity viny.

Avšak nejen samotné organizace, ale také média se snaží dobrovolnictví propagovat a šířit jeho poselství, aby k němu i tito skeptičtí lidé získali důvěru. Překonání nejistot a obav je důležité nejen pro získání nových zájemců o dobrovolnictví, kteří představují rozvoj, ale i pro toho, komu má být pomáháno.

V současné době je také pozitivně vnímán fakt, že Česká republika společně s některými dalšími zeměmi Evropské Unie disponuje legislativou upravující dobrovolnictví. Cílem zákona o dobrovolnické službě z roku 2003 (zákon byl přijat

v dubnu 2002 a v platnost vstoupil 1. ledna 2003) je vytvoření co nejpříznivějšího prostředí pro fungování dobrovolnictví v ČR (Gjuričová, 2008).

1.6. Dobrovolnická centra

Hlavním úkolem a posláním dobrovolnických center je usilování o rozvoj, podporu a propagaci dobrovolnictví. Dále vytvářejí vhodné podmínky pro jednotlivé dobrovolníky a přijímající organizace (organizace, se kterými naváže dobrovolnické centrum spolupráci), které chtějí využít nabízené pomoci dobrovolníků. Tyto centra se ale krom získávání a výběru dobrovolníků, zaměřují také na jejich školení, administrativu (smlouvy a pojištění dobrovolníků) a zajišťují supervize (Výroční zpráva, 2010).

1.6.1. Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice (DCHČB)

Hlavním cílem dobrovolnického centra je zprostředkování pomoci (humanitární druh pomoci) lidem v nouzi skrze dobrovolníky, kteří se o tuto službu ucházejí. V roce 2010 bylo v dobrovolnickém centru evidováno 158 dobrovolníků. 108 jich pomáhalo déle než tři měsíce (dlouhodobá dobrovolnická aktivita) a zbývajících 50 dobrovolníků se zapojilo do krátkodobých či jednorázových akcí (Výroční zpráva, 2010). Za rok 2011 bylo registrováno celkem 147 dobrovolníků.

Jak se stát dobrovolníkem

Dobrovolníkem se může stát téměř každý, kdo projeví o tuto činnost zájem. Mezi dobrovolníky najdeme studenty středních a vysokých škol, zástupce soukromého sektoru, matky na mateřské aj. Důležité však je zvolit pro každého zájemce správný program vzhledem k jeho osobnostním charakteristikám a zájmům. Každý totiž nemůže vykonávat jakoukoliv práci, i když jde jen o dobrovolnictví. Systém výběru dobrovolníků může být v rámci jedné organizace různý. Každý program klade na dobrovolníky odlišné nároky a požadavky (kolektiv autorů, 2001). Rozhodne-li se například potenciální dobrovolník pro práci individuální (tzn., že bude docházet pouze za jedním klientem), musí podstoupit psychodiagnostické vyšetření, které má eliminovat a včas odhalit zájemce s patologickou neboli nevhodnou motivací.

Vstupní motivační pohovor

V první části pohovoru je zájemce o dobrovolnictví seznámen s krátkou historií Diecézní charity a jejím chodem. Další část diskuse pak můžeme vnímat jako diskusi o náplni práce, vedení a hodnocení dobrovolníků. Hlavním úkolem koordinátora nebo pověřeného člověka je představení všech druhů programů (viz níže oblasti uplatnění a druhy programů), do kterých se potenciální zájemce o dobrovolnictví může zapojit. Mnoho zájemců totiž nemá zpočátku žádnou představu o tom, do jakého programu by se chtěli zapojit a kolik času by mu měli věnovat.

Administrativa dobrovolníka

Každý potenciální dobrovolník dostane na konci vstupního pohovoru krátký dotazník mapující motivaci, předchozí zkušenosti, očekávání aj. V dotazníku se vyplňuje také hlavička obsahující osobní informace. Uchazeči by zde měli sdělit svůj věk, pohlaví, dosažené vzdělání aj. Tento vyplněný dotazník přináší budoucí dobrovolník na další setkání s koordinátorem programu, kde se také podepisuje smlouva uzavřená mezi dobrovolníkem a organizací a pojištění dobrovolníka. Pro přijetí je v některých případech dále nutný výpis z rejstříku trestů a psychodiagnostické vyšetření.

Školení, vzdělávání

Školení prováděné na začátku dobrovolnické práce zahrnuje informace o programu, informace k činnosti organizace, novinky, doporučení a praktické rady. Další navazující školení a vzdělávání v průběhu programů vytvářejí společně s úvodním školením velmi důležité atributy pro úspěšný chod dobrovolnického programu (kolektiv autorů, 2001). Ochman a Jordan (1997) k tomu dodávají, že příjemně navozená atmosféra při vzájemném představení otevírá cestu pro další spolupráci a dobrovolníkovi dodává pocit začlenění.

Supervize

Slouží pro neziskovou organizaci, ale také pro dobrovolníky jako zpětná vazba v jejich činnosti. Je důležitá zejména k uvolnění napětí a řešení problémů, se kterými se dobrovolník může během vykonávání dobrovolnictví setkat. Supervize dále udržuje aktivní dobrovolníky v jejich motivaci a dodává jim nové podněty a nápady ve formě

rad, ze strany supervizora a ostatních zaangažovaných dobrovolníků, jež jsou zapojeni do stejného programu.

Ohodnocení – odměny, ocenění

Odměňování, které dobrovolník často vnímá jakou zpětnou vazbu, může mít podobu drobného dárku, nominace na ocenění, volného vstupu na exkurzi, koncert, výstavu nebo jinou akci. Jako pozitivní ohodnocení může ale také sloužit pochvala nebo slovní poděkování, které vytváří příjemnou pracovní atmosféru. Ochman a Jordan (1997) neopomínají ani zapamatování si jmen dobrovolníků a věnování volného času koordinátora dobrovolníkům. I tyto aspekty přispívají k vytvoření hezké pracovní atmosféry. Grimová (2003) považuje tyto způsoby motivace a uznání za body, kterými lze předejít demotivaci a odchodu dobrovolníků.

Oblasti uplatnění a druhy programů

Oblast dobrovolnictví je velmi široká a potenciálnímu dobrovolníkovi, neboli člověku se zájmem o dobrovolnickou činnost se tak otevírá pestrá nabídka oblastí, ve kterých se může uplatnit a být nápomocný. Při výběru vhodného uplatnění hrají rozhodující roli tyto body:

- Jednotlivé dobrovolnické aktivity se odlišují rozsahem neboli počtem hodin, které jedinec této činnosti věnuje. Rozlišují se tak jednorázové a dlouhodobé aktivity.
- Dalším kritériem pro výběr je intenzita neboli časovost, která souvisí se stabilitou (jak dlouho pro jednu organizaci) dobrovolnické práce.
- Mezi hlavní kritérium výběru se dále řadí povaha plněných úkolů, struktura a charakter dobrovolnické práce.

Výše zmíněné rozdělení odpovídá stylu dobrovolnické participace, o kterém se zmiňuje Frič a Pospíšilová (2010).

Oblasti, v nichž dobrovolníci působí

- *Nemocní* – dobrovolnický program Dobrovolníci v nemocnici
- *Dospělí lidé se zdravotním postižením či psychickým onemocněním* – dobrovolnický program Mosty naděje
- *Senioři* – dobrovolnický program Paleta života

- *Děti ze sociálně znevýhodněných rodin* – dobrovolnický program Šance všem
- *Lidé bez domova* – dobrovolnický program Šance všem
- *Vězni* – dobrovolnický program Vězeňská korespondence
- *Pomoc v zázemí charity* – dobrovolnický program Vincent (Výroční zpráva, 2010).

2. Motivace

Každé lidské chování je popoháněno motivy, které se mohou vyskytovat na úrovni vědomé nebo nevědomé. Tyto motivy se však velmi často sdružují, prolínají a vytvářejí tak komplex, který znemožňuje jejich úplné vymezení a poznání. Tento fakt si musí uvědomit každý, kdo usiluje o pochopení lidského chování.

Z důvodu obsáhlosti a šíře tohoto tématu se zde nebudu věnovat všem koncepcím, teoriím a výkladům motivace, se kterými se v učebnicích psychologie můžeme běžně setkat. Zaměřím se pouze na obecnou charakteristiku motivace, některé komplexní teorie a na vymezení základních pojmů. Druhá část kapitoly je pak věnována zejména sociálním motivům a prosociálnímu chování, které se vztahuje k navazující třetí kapitole (motivace k dobrovolnické činnosti), která vytváří hlavní podklad pro výzkumnou část.

2.1. Definice motivace

Tak jako řada jiných termínů, se kterými se v oblasti psychologie operuje, není ani chápání pojmu motivace zcela jednotné. Homola (1972) k tomuto tvrzení dodává, že tento pojem je ze všech psychologických termínů nejméně uspokojivě vysvětlen z důvodu komplexnosti a těžko izolovatelných psychických procesů, jež tvoří zkušenost každého jedince. Kromě toho nelze motivaci přímo pozorovat a měřit, můžeme ji pouze vyvozovat na základě změn v chování.

V psychologickém slovníku (Hartl, Hartlová, str. 328, 2000) je motivace vnímána jako: „proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biol. zdrojů.“ Plháková (str. 319, 2003) tento pojem pak uvádí v kontextu a motivaci definuje jako: „souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“

Existenci motivace lze také posuzovat na základě intenzity, se kterou jde člověk za svým cílem. Tato snaha a vytrvalost bude tím silnější, čím intenzivnější bude motivovanost jedince. Cíl je vždy vědomý, na rozdíl od motivů (Výrost, Slaměník, 2008).

2.2. Teorie motivace

Teorií zabývajících se motivací existuje v současné době opravdu velké množství, avšak žádná z těchto teorií není považována za obecně přijatelnou a platnou. Já zde uvedu pouze dvě teorie motivace, ve kterých jsou uspořádány různé pohnutky lidského chování do komplexních všezahrnujících schémat.

Teorie se od sebe odlišují zejména počtem pohnutek, které podle jednotlivých autorů ovlivňují lidské chování a prožívání (Plháková, 2003).

Maslowova hierarchie potřeb

Lidské potřeby jsou v této teorii uspořádány do hierarchického systému od těch nejzákladnějších, biologických až po vývojově vyšší a to z hlediska jejich zážitkové naléhavosti. V tomto systému funguje dále funkční princip, podle kterého jsou vyšší potřeby vyvolávány a uspokojovány až po relativním uspokojení potřeb nižších. První čtyři kategorie jsou nazývány jako potřeby nedostatkové a uplatňuje se zde princip redukce daného deficitu (například hlad je uspokojen nasycením). U potřeby sebeaktualizace však princip redukce neplatí, tato potřeba je totiž tvořena celou řadou tendencí, které jsou označovány jako potřeby růstu, které lze chápat také jako zájmy. Pojmu růstové je využíváno pro jejich nenasytitelný charakter. Dosažení daného cíle potřebu dále posiluje a jedinec má tendenci poznávat věci další, nové (Nakonečný, 2005).

Zdroj: Nakonečný, 2005

U potřeby náležení a sebeaktualizace mohou za organizační příklady doplnit také dobrovolnictví. Za častou motivaci je totiž považována potřeba kontaktů s jinými lidmi a překonání pocitu osamělosti. Dobrovolnictví tuto potřebu naplňuje a dává svým členům pocit společenství, jednoty a umožňuje jim být ve skupině lidí, s jejichž hodnotami a cíli se ztotožňují. V Maslowově teorii to znamená, že dobrovolnictví může uspokojovat vyšší úroveň potřeb lidí (Ochman, Jordan, 1997).

Murrayho teorie potřeb

V této teorii se operuje opět s pojmem potřeba, který H. A. Murray používal jako synonymum pro pud (Plháková, 2003). Tyto potřeby jsou rozděleny na viscerogenní (fyziologické) a psychogenní. Index viscerogenních potřeb zahrnuje potřeby vyjadřující nedostatky, nadbytky a potřeby vyjadřující vyhnutí se něčemu a jsou v úzkém vztahu s fyziologickými procesy. Systém psychogenních potřeb pak obsahuje 20 zjevných a 8 skrytých potřeb (Nakonečný, 2009a). Tyto psychogenní potřeby jsou rozděleny do šesti oblastí:

- *Ambice* – do této kategorie spadá potřeba úspěšného výkonu, uznání, předvádět se.
- *Moc* – potřeba nadvlády, podřizování se, nezávislosti, opozice, agrese, ponížení.
- *Citové vztahy k lidem* – potřeba sdružování, odmítání, pečování, nechat o sebe pečovat, hry.
- *Výměna informací* – poznávání, poučování (Plháková, 2003).

Některé z těchto výše uvedených psychogenních potřeb jako například potřeba nadvlády nebo poznávání mohou hrát roli při motivaci potenciálních dobrovolníků. Dalšími oblastmi jsou pak vztah k neživým předmětům a obrana sociálního statusu, ty však nejsou pro další zaměření důležité.

2.3. Definice motivu

Jak už vyplývá z výše uvedené definice motivace, kterou ve své knize uvádí A. Plháková (2003), motiv je vnímán jako vnitřní mentální pohnutka, která aktivizuje určité chování nebo prožívání, jež vede k uspokojení určitých potřeb. Nakonečný (str. 177, 2009b) k tomu dodává, že: „ pojem motiv vyjadřuje obsah uspokojení, které vede

k redukci původního motivačního stavu, potřeby, nebo, z poněkud jiného úhlu pohledu, motiv vyjadřuje psychologický důvod chování.“ Psychologickou příčinou chování jsou tedy motivy, pro které se používá také synonymum pohnutky.

Motivy se krom směru a cíle působení vyznačují také intenzitou a trvalostí. Mohou pramenit z podnětů vnitřních, vědomých, bezděčných, podvědomých nebo vnějších. Motiv má také významnou úlohu při emoční, myšlenkové a fantazijní činnosti člověka. Klasifikace motivů bývá různá. Nejčastěji se setkáváme s klasifikací, která souvisí s vymezením lidských potřeb – potřeby primární a sekundární (Hartl, Hartlová, 2000). Pojem potřeba je chápán jako stav nedostatku nebo přebytku (Nakonečný, 2009b).

2.4. Klasifikace motivů

Rozlišují se formy a druhy motivů. Formy jsou vyjadřovány jako: potřeby, zájmy, hodnoty nebo ideály. Za základní formu motivů jsou považovány potřeby, které vyjadřují stavy nějakého nedostatku ve fungování lidského organismu. Do této kategorie patří například potřeby fyziologické nebo biogenní. Nedostatek může ale také nastat v sociálním bytí jedince. To pak mluvíme o sociogenních, neboli psychických potřebách jedince. Ostatní formy motivů se z jednotlivých potřeb vyvíjejí. Druhy motivů pak poukazují na jejich konkrétní obsah neboli na konkrétní uspokojení, jehož má být dosaženo (Nakonečný, 2009a).

Z hlediska sociální psychologie je důležité zmínit, že se u člověka vytváří složitá struktura dispozic, které jsou částečně získané a částečně vrozené. K vrozeným motivačním dispozicím patří primární neboli biologické potřeby a k získaným dispozicím pak přiřazujeme sociální neboli sekundární potřeby, zájmy, hodnotové orientace, ale také postoje (Výrost, Slaměník, 2008). Toto rozdělení se příliš neliší od pojetí formy motivů, o kterých se zmiňuje výše Nakonečný.

Pro kompletnost a ucelení klasifikace motivů bych dále vymezila pojem incentiva. Tento termín se používá k označení vnějších zdrojů neboli vnějších motivů a tvoří stejně tak jako vnitřní mentální pohnutky (např. potřeby) motivační dispozice. Tyto incentivy neboli pobídky lze dělit na pozitivní a negativní. Mezi pozitivní se řadí například pochvala, dobré jídlo nebo kladné ohodnocení a mezi negativní je pak přiřazován například výsměch a hrozba (Pavelková, 2003). Plháková (2003) k tomu

dále dodává, že incentive ovlivňují chování jen díky kladným nebo záporným vnitřním zkušenostem, které člověk učinil s původně neutrálními podněty.

2.4.1. Potřeby jako motivační faktory

O potřebách jako motivačních faktorech a jejich dělení jsem se zmínila již v podkapitole teorie motivace (2.2.), kde je stručně popsána Maslowova a Murrayho hierarchie potřeb. Na tomto místě některé informace zopakuji a dále se zaměřím zejména na sociální motivy a individuálně psychické motivy, které se nejvíce vztahují k následující kapitole.

Druhů motivů je mnoho a v každé publikaci se setkáváme s jiným dělením. Já zde uvedu přehledné dělení motivů do čtyř základních okruhů podle Plhákové (2003):

Sebezáchovné motivy

Tyto motivy mají biologický základ.

Stimulační motivy

K těmto motivům jsou zahrnovány zejména potřeby optimální úrovně aktivace a variabilních vnějších podnětů. K tomu, aby byli lidé šťastní a spokojení, potřebují proměnlivou vnější stimulaci, proměnlivé senzorické podněty a vyváženou kombinaci duševních a tělesných aktivit. Stimulační projevy se tak projevují ve formě hravosti, zvědavosti a vyhledáváním neobvyklého zážitku (Plháková, 2003), kterým může být v mém případě možná právě i dobrovolnictví.

Sociální motivy

Tyto motivy slouží k regulaci, ovlivňování a k subjektivnímu prožívání mezilidských vztahů. Současní psychologové se přiklánějí k názoru H. Murrayho, že tyto pohnutky jsou zakódovány v mozku a mají vrozenou povahu. Dále se pak aktivizují a rozvíjejí zejména v dětství, a to v interakci s lidmi z blízkého okolí a působením vnějších vlivů. Mezi hlavní lidské sociální motivy patří potřeba výkonu, intimity (afiliace) a moci (Plháková, 2003).

Za nejdůležitější z tohoto seznamu je považována potřeba sdružování, která se projevuje tendencí navazovat přátelské vztahy. Lidé si přejí být oblíbení a akceptovaní společnostmi, ve které se nacházejí (Plháková, 2003). Potřeba sociálního kontaktu se ale

může také vyskytovat ve formě participace druhých osob na vlastní činnosti, například pomoc při různých pracích a událostech (Výrost, Slaměník, 2008).

Potřeba intimacy do této kategorie také spadá, ale odlišuje se duálním charakterem vztahu. Intimní vztah se vyznačuje důvěrností kontaktu, pro které je typické sdílení.

Lidské chování může být poháněno také potřebou moci, která se projevuje snahou o ovládání, řízení a ovlivňování nejen společenského dění, ale také chování druhých lidí (Plháková, 2003). Tato touha ovládat druhé lidi je dle sociobiologicky orientovaných psychologů uložena v každém člověku (Hartl, Hartlová, 2000). O formování této potřeby se ve své teorii zmínil také A. Adler, který vůli k moci vnímá jako snahu o překonání pocitů méněcennosti a touhu stát se nadřazeným (Plháková, 2003). Uspokojování této potřeby úzce souvisí se snahou o zvyšování vlastní hodnoty neboli sebehodnocení (Výrost, Slaměník, 2008).

Individuální psychické motivy

K těmto motivům patří potřeba sebeurčení, potřeba stabilní a soudržné osobní identity a snaha o nalezení smyslu života. Potřeba sebeurčení je velmi důležitá, často se vyskytující a úzce související s potřebou svobodně se rozhodovat a jednat. Tato svobodná volba je spjata s jedincovou vnitřní motivací, která se neváže na vnější odměny. Člověk tak vykonává aktivity, které ho uspokojují samy o sobě (Plháková, 2003). Příkladem činnosti, kterou subjekt provádí, pro uspokojení z ní samé bez ohledu na vnější odměnu je hra, ale může to být i práce, která je pro jedince podstatným zdrojem seberealizace (Nakonečný, 2005).

Z výše uvedeného vyplývá, že vlastní vnitřní motivaci jedince lze narušit odměnou, a to zejména finančním ohodnocením. Hmotné odměna tak může devalvovat jedincovou vnitřní motivaci, která se vyznačuje svobodnou a vlastní volbou.

Toto tvrzení podporuje také experiment, který provedl E. Deci na studentech. Ti ztratili původní zájem o danou aktivitu ve chvíli, kdy se pro ně stala placená. Vnější odměny totiž narušily jejich vnitřní motivaci (Plháková, 2003). I tento poznatek se vztahuje k tématu dobrovolnictví, to se totiž vyznačuje svobodnou volbou a samozřejmostí, ve smyslu vykonávání činnosti bez nároku na finanční ohodnocení.

2.4.2. Zájmy jako motivační faktory

Zájmy jsou zvláštní formou motivů, projevující se preferencí určité poznávací aktivity a účastí na ní. Přitahují pozornost trvale a aktivně, a jejich uspokojování je analogické k uspokojování potřeb A. H. Maslowa, protože jsou také neukojitelné a s uspokojováním se zesiluje jejich motivační naléhavost (Nakonečný, 2009a). Zájem je spojován také se schopnostmi jedince, jeho postoji a životním stylem.

Trvalejší zájem je pak označován jako záliba (Hartl, Hartlová, 2000).

2.4.3. Hodnoty jako motivační faktory

Hodnota je chápána jako subjektivně pojaté dobro. Hodnotné je tak vše, co je pro subjekt dobré, z čeho se může těšit, co mu přináší uspokojení, co považuje za správné a například užitečné (Nakonečný, 2009a). Hodnotou tak může být cokoliv.

Hodnoty se projevují ve specifické podobě hodnotových orientací, které jsou úzce spjaté s potřebami a zájmy. Zdroj těchto interiorizovaných hodnot je dán výchovou, vlastní a zprostředkovanou zkušeností a souborem formujících společenských vlivů (Výrost, Slaměník, 2008).

2.5. Prosociální chování

Na závěr této kapitoly se budu krátce věnovat prosociálnímu chování a altruismu, při kterém pomáhá jedinec druhému bez nároku na finanční ohodnocení. Toto téma je pro mne z hlediska motivace k dobrovolnictví také velmi důležité. Prosociální chování se může vyskytovat v mnoha rozličných podobách. Jedinec může do pomoci vložit energii minimální, ale jeho investice např. ve formě vynaložení vlastního úsilí a času může být také velmi vysoká.

2.6. Definice prosociálního chování

Vztah mezi pomáhajícím a člověkem, jemuž je pomáháno, je označován pojmy pomáhání, prosociální chování a altruismus (Hewstone, Stroebe, 2006). Tyto termíny používají ve svých pracích téměř všichni autoři zabývající se touto tematikou. K neshodám ale dochází v jejich jednotlivých vymezeních a charakteristikách. Někteří

totiž považují tyto pojmy za podobné nebo dokonce synonymní. Odpůrci tohoto pojetí pak tyto termíny významově odlišují, přičemž se různí i vysvětlení těchto odlišností.

Slaměník a Janoušek (str. 285, 2008) k této problematice uvádějí, že prosociální chování se většinou vymezuje jako: „ jakýkoli akt chování vykonaný ve prospěch druhého člověka nebo skupiny osob, jako pomáhající chování, jehož cílem je přinést užitek jiným.“ Při definici altruismu se pak zdůrazňuje, že pomoc poskytovaná druhým, není spojena s očekáváním zisku, materiální či finanční odměny nebo sociálního souhlasu, že jde o nezištnou pomoc bez očekávání jejího opětování a bez zvažování ztrát a obětí neboli nákladů pomáhajícího. K tomu je ještě v některých případech dodáváno, že je altruismus spojen se sebeobětováním (Slaměník, Janoušek, 2008). Z tohoto vymezení vyplývá, že prosociální chování je pojmem širším, pod který spadá altruismus, který lze považovat za specifický druh prosociálního chování.

2.7. Teorie altruistického chování

Základní otázkou tohoto tématu je, proč se člověk chová altruisticky a co ho k tomu vede, když toto chování vyžaduje náklady pomáhajícího například v podobě investice energie a zároveň nepřináší žádný zisk ani odměnu. Tato problematika a s ní spojené otázky je objasňována pomocí mnoha teorií:

Altruistické chování z hlediska sociobiologie

Pojetí altruismu z hlediska sociobiologie je založeno na přesvědčení, že altruistické chování je geneticky zakódované. Altruistickými akty chování se totiž zvyšuje pravděpodobnost přežití ostatních členů druhu. Mezi představitele tohoto přístupu patří E. Wilson, podle kterého jsou důležité skupinové zájmy a prosperuje-li tato skupina, jsou její geny předávány dalším generacím. Z toho lze vyvodit, že popsané chování je motivováno pouze tendencí o zajištění přežití individuálních genů u potomků nebo příbuzných. Altruismus v tomto pojetí tedy není nic jiného než genetické sobectví (Wilson, 1993 in Plháková, 2003). R. Travers rozšířil teorii o mezilidské spolupráci i na nepříbuzné osoby. Pro princip přežití považuje za důležitou kooperaci. Vznikla tak tendence ke spolupráci, jež se projevuje recipročním altruismem, který spočívá v přesvědčení, že člověk, kterému jsem pomohl, mi tuto službu vrátí (Trivers, 1971 in Plháková, 2003).

Individualistický přístup

Individualistické teorie altruismu jsou děleny na dva směry, první z nich pohlíží na altruistické chování sítím nálad, druhý předpokládá, že je altruismus podmíněn rysy a vlastnostmi osobnosti (Hewstone, Stroebe, 2006). Pomáhání, které je podporováno dobrou náladou, je však spíše jednorázové a má aktuální charakter, což znamená, že se příliš nevztahuje k mé motivaci dobrovolníků, proto se dále zaměřím na rysy a osobní dispozice osobnosti.

Mezi prosociálním chováním a osobnostními rysy se nalézají vztahy, které můžeme nejlépe pozorovat například při práci pro dobročinné organizace (Allen, Rushton, 1983; Penner, Finkelstein, 1998 in Hewstone, Stroebe, 2006). Mezi tyto rysy patří sociální odpovědnost, empatie a vnitřní místo kontroly. Přičemž sociální odpovědnost a vnitřní místo kontroly v jedinci vyvolávají povinnosti pomoci a rozvinutá empatie pomáhá jedinci lépe vnímat potřeby druhých (Davis, 1994 in Hewstone, Stroebe, 2006). D. Clarkea (in Nakonečný, 2009b) doplňuje charakteristiku těch, kteří pomáhají, ještě o víru ve spravedlivý svět a dále udává, že tito lidé jsou založeni méně egocentricky.

Z uvedeného vyplývá, že dobrovolníky se častěji stávají lidé, u kterých se vyskytují zpravidla ve zvýšené míře zmíněné osobnostní rysy.

Interpersonální přístup

Do této kategorie spadá teorie výměny, která vychází z předpokladu, že si lidé v sociální interakci vyměňují informace, služby, sympatie, ale také pomoc na základě zvážení vynaloženého úsilí a předpokládaného zisku, kterým může být například dobrý pocit z poskytnuté pomoci (Výrost, Slaměník, 2008). Jestliže se ale náklady jeví vyšší než prospěch neboli odměna, pak je takováto situace považována za nevýhodnou a zůstane bez odezvy (Kerber, 1984 in Výrost, Slaměník, 2008).

Tento výčet není konečný, můžeme se například setkat s přístupem, který je zaměřený na sociální systémy. To znamená, že výsledné chování jedinců ve společnosti tvarují a formují kulturní normy, hodnoty a rituály (Hewstone, Stroebe, 2006).

3. Motivace k dobrovolnictví

Ve druhé kapitole jsem se pokusila vysvětlit, proč se jedinec chová tak, jak se chová. Zde v závěrečné kapitole teoretické části na tyto informace navážu a budu se zabývat motivy, které vedou k vykonávání dobrovolnické činnosti. Na závěr pak věnuji prostor výsledkům některých výzkumů, které byly v této oblasti uskutečněny.

3.1. Diferenciace motivace k dobrovolnictví

V této podkapitole představuji nejčastěji uváděné dělení motivace k dobrovolnictví podle Friče, další část je pak doplněna o jednotlivé motivy, které uvedl Hynek na jedné z konferencí věnované dobrovolnictví.

Dělení motivace podle Friče

Pavol Frič (2001) rozlišuje na základě provedeného výzkumu (viz 3.4.1.) tři hlavní okruhy motivace:

Konvenční motivace k dobrovolnictví

O této motivaci se mluví tehdy, vedly-li jedince k dobrovolné práci morální normy okolí nebo neformální společenská pravidla chování. Tato motivace je nejhojněji zastoupena a vyskytuje se u 41% českých dobrovolníků. Mezi tyto dobrovolníky patří zejména věřící a lidé nad 60 let.

Reciproční motivace k dobrovolnictví

Recipročně motivovaní jedinci vnímají dobrovolnictví jako dobro pro druhé, ale zároveň v něm hledají vlastní prospěch. Je pro ně typický zájem o získávání nových zkušeností a navazování nových vztahů. Jako pozitivní přínos vnímají ale také uplatnění svých schopností a udržování se v kondici prostřednictvím dobrovolné činnosti. Tato motivace byla odhalena u 37% českých dobrovolníků, a to u mladých lidí do 30 let, kteří nejsou nábožensky založení.

Nerozvinutá motivace k dobrovolnictví

Pro jedince s touto motivací jsou důležité tři faktory, které jim pomáhají v rozhodování a jsou jimi: důvěra v organizaci, pro kterou by měli pracovat; přesvědčení o smysluplnosti práce, kterou by vykonávali, a pocit, že prostřednictvím

dobrovolné práce se mohou podílet na šíření kladných myšlenek. Nositelem této motivace je 23% dobrovolníků, kterými jsou často vysokoškoláci a osoby ve věku 46 až 60 let.

Druhy motivů podle Hynka

Další výčet motivů přednesl na konferenci v Kroměříži Jaroslav Hynek (2004):

Altruismus

Altruismus lze definovat jako chování, které je uskutečňované k prospěchu druhého bez předvídání odměn. V protikladu k čistému altruismu však profesor Nakonečný mluví o takzvaném manifestovém altruismu, ve kterém jde zejména o boj o nadosobní dobro, což lze vnímat jako společenský exhibicionismus a pravé zájmy těchto jedinců mohou být zcela odlišné.

Víra

Víra patří též k velmi významným a silným motivacím.

Vlastní zkušenost

Vlastní zkušenost v tom slova smyslu, že jedinec, který byl sám klientem či odchovancem neziskové organizace se po dosažení určitého věku stává dobrovolníkem nebo vedoucím.

Seberealizace

O seberealizaci mluvil již humanistický psycholog A. H. Maslow (viz 2.2.), který tuto potřebu umístil až na nejvyšší vrchol své pyramidy. Tuto potřebu lze také označit jako sebeuskutečňování a u dobrovolníků se s touto motivací setkáváme, mluví-li o potřebě poznání nových věcí, získání zkušeností, sebevzdělání a seberealizace.

Smysl

Hledáním smyslu existence se zabýval psycholog V. E. Frank. Tato motivace se objevuje, mluví-li dobrovolníci o pocitu naplnění a o tom, že chtějí pomoci dobré věci. Dále vnímají-li dobrovolnickou činnost jako něco hodnotného, smysluplného, co jim dovoluje život nejen prožít, ale plně žít.

Anne Birgitta Yeung (2004) navíc dodává, že dobrovolnictví může souviset také například s touhou po pracovní flexibilitě a neformální atmosférou. Dalšími motivy, které nebyly doposud uvedeny, pak jsou: rozptýlení pocitu prázdnoty, uspokojení, plynoucí ze zvyšování vlastní hodnoty, boj proti sociálnímu vyloučení, součást vlastního sebepojetí, osobní blaho a touha patřit k nějaké skupině.

3.2. Specifické skupiny dobrovolníků a jejich motivace

V České republice jsou dobrovolníky většinou mladí lidé, převážně studenti středních a vysokých škol. Další kategorií jsou ženy ve věku 50 až 60 let, menší procento pak tvoří nezaměstnaní a lidé ve věku 30 až 40/50 let. Pro každou uvedenou skupinu jsou charakteristické jiné motivy, jejichž výčet zde uvedu:

Studenti

Mezi nejaktivnější dobrovolníky se řadí studenti. Jejich častou motivací, kterou ale oni sami obvykle neuvádějí, je i to, že chtějí pokračovat ve studiu na školách sociálního zaměření a potřebují tak osvědčení o dobrovolnické činnosti, která jim slouží jako praxe (Kropáčková, 2003). Vladimír Šik (2004) k tomu dále dodává, že častým motivem, který bývá také nevysloven, je určité ocenění, kterého se člověku nedostává například v rodině nebo vrstevnické skupině. V dobrovolnictví mohou tak zažít úspěch i ti, kteří jsou méně úspěšní ve studiu, sportu aj.

Mezi další důvody, proč se zapojují do této činnosti, studenti uvádějí: zvědavost, získání nových informací a touhu poznat nové lidi (Novotný, 2003).

Nezaměstnaní

Dobrovolnictví nezaměstnaných, se ukázalo jako vhodný nástroj prevence sociálního vyloučení lidí, kteří se ocitají na pokraji společnosti, ale mají chuť tuto situaci změnit (Tošner, Sozanská, 2006). Možnost pomáhat a pečovat o druhé je pro nezaměstnané šancí, jak smysluplně využít volný čas, získat nové zkušenosti a znalosti, které se mohou hodit do budoucí kariéry. Významný je u této kategorie lidí také motiv jako potřeba zvyšování sebevědomí (Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci, 2005) a potřeba kontaktu s lidmi, jelikož se mnohdy cítí izolovaní.

Senioři

Zájem o dobrovolnictví u seniorů není příliš vysoký. Pokud však někdo v tomto věku o dobrovolnictví usiluje, zapojuje se zpravidla do organizací církevních. Mezi nejčastější motivy seniorů patří touha udržet si sociální a individuální kontakty, zvyšování sebeúcty, pocit užitečnosti a rozšíření zájmů (Wija, 2009). Na základě ankety, kterou uspořádal klub UNESCO mezi seniory, pak můžeme dodat ještě tyto motivy: jednou mohu sám/sama pomoc potřebovat, vyplývá to z mého životního postoje, smysluplné využití volného času a již zmíněná potřeba cítit se užitečný (Antoš, 2009).

Jako další kategorii mohu uvést mladé ženy, které ještě nezaložily vlastní rodinu. Tyto dobrovolnice mohou mít prestižní zaměstnání, které jim však neumožňuje věnovat se tomu, co považují za smysluplné.

Dále je zde kategorie žen, jež vlastní děti mají, ale ty už jsou velké a domov opustily. U této kategorie žen se mluví o takzvaném syndromu opuštěného hnízda a jejich motivací je touha pečovat o někoho dalšího a být užitečná.

3.3. Negativní motivy vedoucí k dobrovolnictví

Petra Vitoušová upozorňuje na skutečnost, že ne všechny motivy mohou být jednoznačně prospěšné pro ostatní. Stanovila devět **nebezpečných až patologických motivů**, se kterými se můžeme u dobrovolníků setkat:

- *Soucít vedoucí k degradaci klienta*
- *Nepřiměřená a zbytečná zvědavost*
- *Služba pramenící z pocitu povinnosti*
- *Skutkaření, snaha něco si zasloužit*
- *Touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu*
- *Osamělost a z ní pramenící touha po přátelství*
- *Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti*
- *Nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi*

- *Panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv* (Vitoušová, 1998 in Tošner, Sozanská, 2006).

Výše popsaný přehled je možné dále doplnit o tyto negativními motivy, které uvádí Hynek (2004):

Substituce

Tyto motivy se týkají vlastních komplexů, které mohou být kompenzovány dobrovolnickou činností.

Sexuální motiv

Jelikož se v neziskových organizacích pracuje s dětmi a mladistvými, je třeba vyloučit z potenciálních dobrovolníků možné pedofily a další osoby s patologickými motivy. Každá organizace má svá vlastní opatření, kterými se snaží takto motivované jedince odhalit a vyloučit z dobrovolnické činnosti.

Moc

Moc je považována za jeden z nejsilnějších motivačních faktorů. V této kategorii se dále rozlišuje touha po uplatnění, která vychází opět z touhy po moci, která dle A. Adlera vychází z pocitu bezmocnosti. Jiní autoři se dále domnívají, že touha po moci vychází z potřeby sebepotvrzení vlastního já.

Peníze

Některé potencionální dobrovolníky může přilákat vidina financí, se kterými se v neziskových organizacích manipuluje. Tito lidé se však dobrovolníky stávají jen na chvíli a brzy od této aktivity odcházejí.

Výčet negativních motivů je jasný, ale nikdy by se nemělo zapomínat na skutečnost, že motivace lidského chování je složitá oblast, jejíž úplné probádání nám znemožňují překrývající se motivy. Sama Vitoušová (1998, in Tošner, Sozanská, 2006) k tomu dodává, že tyto nebezpečné motivy mohou klienta poškodit v případě, je-li jejich intenzita abnormálně vysoká nebo v případě, kdy jsou mezi sebou kombinovány.

3.4. Dosavadní výzkumy motivace k dobrovolnictví

V této kapitole uvádím české, ale také zahraniční výzkumy, které se tématicky týkají motivace k dobrovolnictví.

3.4.1. Výsledky výzkumu NROS a AGNES

V letech 1999 až 2000 byl u nás v České republice provedený výzkum na téma dárcovství a dobrovolnictví. Jednalo se o vůbec první reprezentativní výzkum svého druhu a byl realizován Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS), Agenturou neziskového sektoru (AGNES) a Agenturou STEM ve spolupráci s nadací VIA a občanským sdružením HESTIA (Frič, 2001). Na výzkumné části se velkou měrou podílel Pavol Frič, který je také autorem knihy, která zveřejňuje výsledky z jednotlivých oblastí výzkumu. Pro mne jsou zajímavé výsledky týkající se motivace dobrovolníků. Metodou sběru dat byly standardizované rozhovory, kterých se zúčastnilo 366 dobrovolníků.

Důvody proč se stát dobrovolníkem byly rozmanité a mnohdy se jeden respondent ztotožnil ihned s celou řadou důvodů. Mezi nejčastěji zmiňované patřily: důvěra v organizaci (93%) a přesvědčení, že touto činností pomůže šířit dobrou myšlenku (91%). Jako další pak byly uváděny: snaha uplatnit své schopnosti (76%), navázání nových vztahů (76%), pocit, že dobrovolnictví je součástí života lidí, kteří se jim podobají (75%), získání nových dovedností a zkušeností (74%), pocit, že pomoc potřebují lidé, které znají (74%) a oslovení lidmi, kteří pro organizaci pracují (74%). Menší počet dobrovolníků uváděl jako důležitou motivaci osobní příklad příbuzných nebo známých (38%), zkušenost s obtížnou rodinnou situací (36%) nebo náboženské přesvědčení (30%), (Frič, 2001).

Z výzkumu dále vyplynulo, že pro dobrovolníky ve věku 18 až 30 let je silným motivem možnost navazovat nové vztahy. Tato výpověď se objevila u 83% dobrovolníků. S přibývajícím věkem pak toto procento klesá. Naopak tomu je však u náboženského přesvědčení. Tento motiv udalo 37% dobrovolníků, jejichž věk se pohyboval kolem 60 let. U studentů a mladších dospělých se vyskytoval pouze u 25% (Frič, 2001).

3.4.2. Výzkum ve Varšavě – Ochman, Jordan

Další dílčí výzkum na motivaci k dobrovolné práci provedli Malgorzata Ochman a Pawel Jordan ve Varšavě. Ze 170 rozhovorů, které provedli s uchazeči ve Středisku pro dobrovolníky, obdrželi výpovědi, které **odrážejí jejich motivaci**:

- *Chci pomoci lidem v nouzi 61%*
- *Věřím, že získám nové dovednosti 46%*
- *Potřebuji něco dělat 41%*
- *Pro mé vlastní uspokojení 31%*
- *Chci poznat nové lidi 29%*
- *Prožívám nedostatek pocitu vděčnosti 11%*
- *Chci bojovat za určitý problém 7%*
- *Mám volný čas 4% (Ochman, Jordan, str. 10, 1997).*

První a druhý výzkum se ve svých výsledcích příliš neshodují. Opakujícím motivem je pouze tendence poznat nové lidi a boj za dobrou věc, což si můžeme vyložit také jako prosazování a šíření dobré myšlenky.

Autoři dále dodávají, že lidé často nemohou naplnit všechny své potřeby v zaměstnání. Jejich práce může být často nudná a rutinní, a tak se pro ně dobrovolnictví stává místem, kde mohou uspokojovat potřebu kontaktu s jinými lidmi, ale také jim umožňuje seberealizaci, podporu hodnot a naplnění potřeby sounáležitosti (Ochman, Jordan, 1997).

3.4.3. Motivace k dobrovolnictví: Teorie systémové kvality života

Autorem této izraelské studie je Samuel Shye (2009). Pomocí provedeného výzkumu se snaží odkrýt nové otázky týkající se role altruismu a egoismu v dobrovolnictví a dále na základě získaných výsledků doporučuje směr, kterým se ubírat při studování problematiky nových dobrovolníků a jejich setrvání ve výkonu dobrovolnictví.

V rámci jeho výzkumu byly vyčleněny dvě výzkumné skupiny, jednu tvořili dobrovolníci a druhou lidé, kteří tuto činnost nevykonávají. Tyto dvě skupiny byly vzájemně porovnávány ve vztahu k motivaci k dobrovolnictví. Vzorek čítal celkem

1500 respondentů, jejichž věk se pohyboval od dvaceti let výše. Respondenti byli vybráni tak, aby reprezentovali dospělou populaci Izraele:

- 21-34 let 33%
- 35-65 let 50%
- 65-...let 17%

Dotazování probíhalo telefonicky a získaná data byla vyhodnocena statistickou metodou Smallest Space Analysis (SSA) a dále bylo využito multidimenzionálního škálování (MDS).

A nyní už přistoupím k samotným výsledkům, které tento výzkum přináší. Předpoklad výzkumníka, že lidé s vyšším vzděláním, a tím i vyššími příjmy a lidé, kteří jsou věřící, mají větší zájem o to stát se dobrovolníky, byl touto studií potvrzen. Proměnné jednotky vzdělání a náboženství jsou tak považovány za dva hlavní aspekty, které souvisí s předpokladem stát se dobrovolníkem. Skupinu respondentů, kteří disponují zmíněnými aspekty, tvoří 78% dobrovolníků. Nevěřící lidé s nízkým vzděláním se ale také chtějí stát dobrovolníky a tato skupina je tvořena asi 23% dobrovolníků. Další skupinu dobrovolníků pak vytvářejí lidé s vysokými příjmy a lidé, kteří oplývají velkým časovým prostorem.

Další výsledky se vztahují k samotné motivaci k dobrovolnictví. Zhruba 15% respondentů chce prostřednictvím dobrovolnictví zlepšit ekonomické podmínky. U zhruba 62% respondentů bylo motivací to, že dobrovolnictví umožňuje rozvoj přátelství, dalších 62% se domnívá, že dobrovolná činnost může posílit pocit sounáležitosti ke své společnosti. Příležitost pro zachování institucionálního spojení uvedlo 48% respondentů. Významnou roli hraje ale také motivace jako vyjádření své osobnosti (50%) a vyjádření svého přesvědčení (44%).

Při porovnání dobrovolníků a nedobrovolníků ve vztahu k hodnocení vlastní, osobní motivace se dospělo k předpokládanému výsledku, že motivace u lidí, jež tuto činnost vykonávají je vyšší než u nedobrovolníků. Největší rozdíl byl zaznamenán v možnosti vyjadřovat své názory.

3.4.4. Motivace mladých dobrovolníků

Wu Luping svou studii zaměřil na mladé dobrovolníky. Výzkumný vzorek tvořilo 24 respondentů, jejichž motivaci zjišťoval pomocí rozhovorů. Na základě jejich následné analýzy pak bylo vyvozeno, že motivaci dobrovolníků lze rozdělovat do **tří kategorií**:

- *Tradiční motivace* (se zaměřením na odpovědnost)
- *Moderní motivace* (se zaměřením na vývoj)
- *Postmoderní motivace* (se zaměřením na potěšení)

Po analýze jednotlivých informací byly identifikovány pojmy a označení jako: smysl pro zodpovědnost, pomáhat a sloužit jiným lidem, dělat něco prospěšného nebo významného pro společnost, osobní rozšíření okruhu kontaktů, svoboda, volný čas aj. Na základě podobnosti některých z pojmů pak byly vytvořeny výše zmíněné kategorie, do kterých jsou jednotlivé koncepty přiřazovány. Do každé z hlavních kategorií jsou dále zahrnuty související podkategorie. Do kategorie jedna, tak byla zařazena dílčí podkategorie, kterou je například: pomáhat nebo sloužit druhým lidem, dělat něco skutečného nebo významného pro společnost. Do kategorie spjaté s vývojem pak spadá podkategorie: odborná praxe, rozšiřování svých schopností, hledání příležitosti pro zaměstnání aj. Poslední kategorii spjatá s potěšením zahrnuje podkategorie typu: zvědavost, novinka, zájmy, svoboda, volný čas a zábava.

Tradiční motivace

K této motivaci se řadí dobrovolníci, kteří spadají do jedné z těchto skupin: Lidé, kteří použili při odpovědích abstraktní pojem smysl pro zodpovědnost. Ti, kteří nepřímo vyjádřili pocit odpovědnosti tím, že zažili pocit viny, když viděli úzkost v očích a výrazech jiných lidí. A další skupinou jsou lidé, kteří jsou od raného dětství vychovávaní tak, aby něco udělali pro společnost, protože je to čestné.

Moderní motivace

Hlavní charakteristikou této kategorie je skutečnost, že úroveň osobních hodnot jednotlivců se odráží v dobrovolnické činnosti. Ti, kdo studovali sociální práci, se tak například zapojili do činností, jež měly pomoc starým lidem v sociálních institucích. Respondenti tak považují takovouto účast za příležitost odborné stáže. Dobrovolnická

služba dává člověku také pocit duchovního obohacení, umožňuje rozvíjet osobní schopnosti, dále může rozšířit okruh mezilidských kontaktů aj.

Postmoderní motivace

S fází postmodernizace se pojí radost, štěstí a osobní rozvoj jako základní hledané hodnoty jednotlivcem. Dalším aspektem vedoucím k dobrovolnictví je pak například zvědavost, která je vyvolána novinami a tiskovými médii (Luping, 2011).

Tento výzkum je mnou považován za jeden z nejvíce přínosných. Na základě mnoha detailních informací, které byly získány pomocí rozhovorů, mohl autor vytvořit přehlednou teorii, týkající se motivace mladých dobrovolníků, která je v ostatních studiích popsána pouze okrajově. Za povšimnutí stojí také výzkumný vzorek, který je vzhledem k volbě kvalitativní metody velmi bohatý.

4. Výzkumná část

4.1. Cíl výzkumu

Cílem této práce je formulovat a osvětlit motivy, které vedou potencionální dobrovolníky k výkonu dobrovolnické činnosti. Pokusím se tak odhalit důvody, které vedou studenty, zaměstnané lidi, ale také seniory k této činnosti, která je charakteristická svou svobodnou volbou, ale zároveň není hmotně ani finančně ohodnocena.

Dílčí cíle

- Zjistit, čím je ovlivněna volba dobrovolnického programu.
- Zjistit, jaká je očekávaná odměna nebo přínos z výkonu dobrovolnické činnosti.

4.2. Výzkumné otázky

Na základě výzkumných cílů jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka

Jaké motivy vedou potencionální dobrovolníky k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

Dílčí výzkumné otázky

- Jaké motivy a důvody vedou k volbě konkrétního dobrovolnického programu, který je spjat s určitým typem klienta?
- Jaká je očekávaná odměna nebo přínos z výkonu dobrovolnické činnosti?

4.3. Metoda výzkumu

Pro naplnění cílů, jsem se v rámci tohoto výzkumu rozhodla použít kvalitativní přístup, který umožňuje hlubší pochopení motivačních faktorů. Také Miovský (2006) zastává názor, že na některá psychologická témata, se kterými jsou spjaty povahy předmětů a cíle výzkumu, vyžadují použití kvalitativních metod. Mezi zmiňovaná témata patří právě mnou studovaná motivace a dále oblast výzkumu emocí, prožívání,

etických hodnot aj. Kvalitativní metoda v těchto případech umožňuje získání cenných a jemných informací, které by dotazníkové metody a škály nebyly schopné poskytnout.

Po sběru informací neboli dat následuje pátrání po pravidelnostech existujících v těchto datech, také se hledá jejich význam a nakonec se formulují předběžné závěry, jejichž výstupem mohou být nově formulované hypotézy nebo teorie. Tento proces je založen na induktivní logice. (Disman, 2007).

Po získání výsledků pomocí této metody však nesmí být zapomínáno na fakt, že vzniklé teorie nebo hypotézy nelze zobecňovat na všechny potencionální dobrovolníky. Výsledky jsou platné pouze pro mnou zvolený vzorek respondentů. O této nevýhodě kvalitativního výzkumu píše také Švaříček a Šed'ová (2007). Mezi další nevýhody je pak řazena nízká reliabilita a možnost zkreslení výsledků výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.

4.4. Metoda sběru dat

Mezi nejčastější a nejvýhodnější formu kvalitativního výzkumu patří rozhovor, který jsem ve svém výzkumu použila ke sběru dat. Tento rozhovor je nazýván také jako hloubkový a Kvale (1996, in Švaříček, Šed'ová, str. 159, 2007) ho definuje jako metodu: „jejímž účelem je získat vylíčení živého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsaných jevů.“

V rámci rozhovoru se rozlišují jeho tři formy, kterými jsou rozhovor nestrukturovaný, polostrukturovaný a strukturovaný. Já jsem zvolila „zlatou střední cestu“, kterou je polostrukturovaný rozhovor, který sebou přináší řadu výhod.

Mezi charakteristiky této podoby rozhovoru patří vytváření schémat, která jsou pro tazatele závazná. Tato schémata zpravidla specifikují okruhy otázek, na které se respondentů ptáme. Pořadí okruhů však můžeme zaměňovat a podle potřeby upravovat. Mezi další výhody pak patří možnost pokládat doplňující otázky (Miovský, 2006).

4.4.1. Vlastní sběr dat

Okruhy pokládaných otázek – struktura rozhovoru

- Osobní informace
- Otázky týkající se samotné motivace

- Otázky týkající se druhu dobrovolnické činnosti
- Obecné otázky k dobrovolnické činnosti
- Prostor pro další sdělení ze strany respondenta

Okruhy rozhovoru byly voleny tak, aby odpovídaly stanoveným cílům výzkumu. V rámci každého okruhu jsem měla dále připravenou širokou škálu otázek, které jsem upravovala a obměňovala dle konkrétní situace.

Struktura rozhovoru je obsažena v příloze číslo 1. Přepsané rozhovory jsou uvedeny v příloze 2 až 8.

Průběh rozhovoru

Úvodní část rozhovoru

Ihned na začátku každého setkání jsem se představila a nabídla jsem respondentům pití a občerstvení. Všichni respondenti byli předem informováni o účelu rozhovoru, který jsem pro ujasnění opět zopakovala. Poté jsem vždy sdělila, jak bude vypadat průběh našeho rozhovoru, jaká je jeho předpokládaná délka a zároveň jsem všechny informovala o anonymitě a způsobu nakládání s daty. Čímž jim bylo objasněno, že jejich jména ani jiné kontaktní údaje nebudou nikde uvedeny.

Po této zahajovací části jsem získala souhlas s provedením rozhovoru a zároveň s jeho nahráváním na diktafon, což pro mne bylo důležité pro přesné zachycení dat.

Vlastní rozhovor

Každý rozhovor se skládal z pěti částí neboli okruhů otázek (viz okruhy pokládaných otázek). Ve všech případech jsem začala osobními informacemi, které nevyžadovaly příliš dlouhé odpovědi. V rámci tohoto okruhu jsem položila i otázku týkající se víry, na kterou mi respondenti nemuseli v případě nevole odpovídat. S nesouhlasem jsem se však v žádném z případů nesetkala.

Další průběh odpovídal předpřipravené kostře. Průběh rozhovorů byl plynulý a po každém položení otázky jsem nechala respondenta volně a bez přerušení odpovídat. Pouze v některých případech jsem po výpovědi kladla doplňující otázky pro upřesnění a objasnění. Na závěr rozhovoru byl každému respondentovi ponechán prostor pro vlastní sdělení.

Ukončení rozhovoru

Po ukončení rozhovoru jsem každému poděkovala za spolupráci.

Všechny rozhovory byly uskutečněny ve školní laboratoři, kterou jsem vybrala z důvodu klidného a nerušivého prostředí. Našemu rozhovoru tak nebyla přítomna žádná třetí osoba a vše probíhalo v naprostém poklidu. Průběh celého rozhovoru byl nahráván na diktafon, o čemž všichni respondenti věděli a souhlasili s tím. Každý rozhovor trval 45 až 60 minut.

4.5. Výzkumný soubor

K vytvoření výzkumného souboru jsem využila metodu totálního výběru vzorku. Tato metoda, jak uvádí Miovský (str. 131, 2006) je založena na tom: „že výzkumný soubor je tvořen všemi možnými prvky uvažovaného základního souboru. Jinými slovy, že se v případě uplatnění metody rovná výběrový soubor souboru základnímu.“ V mém případě to znamená, že všichni uchazeči o dobrovolnictví ve zvoleném časovém úseku se zároveň stali respondenty výzkumu a nemuseli tak splňovat žádná jiná kritéria.

Respondenty jsem oslovila přes Diecézní charitu v Českých Budějovicích, jejímž dobrovolníkem jsem sama už dlouhou dobu. V rámci dobrovolnické činnosti jsem prováděla vstupní pohovory s novými uchazeči o dobrovolnictví a pomáhala jsem jim vybrat vhodný program, do kterého by se zapojili. Díky této zkušenosti, kdy jsem se s uchazeči dostala do styku, jsem je mohla o pomoc požádat sama. Zbytek respondentů mi pomohly kontaktovat koordinátorky dobrovolnického centra téže organizace.

Ze sedmi uchazečů v časovém období květen až září 2011 se mého výzkumu zúčastnilo všech sedm. Uchazeči byli velmi ochotní, vstřícní a spolupráce na výzkumu jim nečinila žádný problém.

Můj výzkumný vzorek tedy čítá 7 respondentů, z toho 2 muže a 5 žen. Nejstarším respondentem je žena ve věku 51 let a nejmladšími muž a žena ve věku 20 let. Průměrný věk respondentů je 28, 3 let.

Tabulka č. 1: Respondenti výzkumu

Osobní údaje / respondenti	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Pohlaví	žena	muž	muž	žena	žena	žena	žena
Věk	21	30	20	20	51	34	22

Pro zachování anonymity uvádím místo pravých jmen jména smyšlená, ke kterým přiřazuji označení R1 až R7, pro usnadnění práce s daty.

Respondenti:

R1 – Michaela

Michaela je 21 let. V současné době studuje vysokou školu, obor psychologie. V rámci dobrovolnické činnosti se rozhodla pro vězeňskou korespondenci. O dobrovolnictví uvažovala rok a hlavním impulzem, který vedl ke konečnému rozhodnutí stát se dobrovolníkem, byl rozhovor s kamarádkou, která se v této oblasti také angažuje.

R2 – František

Františkovi je 30 let. Dosažené vzdělání je středoškolské a v současné době vykonává masérské služby a zároveň pracuje jako inzertní poradce. Za svou dobrovolnickou činnost si zvolil individuální práci se seniorem. O dobrovolnictví uvažoval zhruba rok a půl. Ke konečnému rozhodnutí stát se dobrovolníkem, ho přivedly internetové stránky Diecézní charity ČB.

R3 – Petr

Petrovi je 20 let a v současné době studuje na gymnáziu. Po ukončení současného studia, by se chtěl hlásit na psychologii. Za svou dobrovolnickou činnost si vybral individuální práci se seniorem, konkrétně mužem. Jeho hlavním impulzem k vykonávání této činnosti bylo získání čestné medaile za darování krve. Přičemž o dobrovolnictví uvažoval už dva roky.

R4 – Lucie

Lucie je 20 let a v současné době studuje na gymnáziu. Po vstupním motivačním rozhovoru se rozhodla pro práci s cizinci (výuka německého jazyka). Letáček propagující dobrovolnické centrum byl pro Lucii hlavním impulzem, na jehož základě se rozhodla kontaktovat Diecézní charitu ČB.

R5 – Klára

Paní Kláře je 51 let. Vystudovala vysokou školu, obor chemická technologie. V současné době pracuje doma. Paní Klára se rozhodla pracovat se seniory. K tomuto rozhodnutí ji přivedlo zhlédnutí televizní reklamní kampaně propagující dobrovolnictví. O dobrovolnictví však uvažovala už o několik let dříve.

R6 – Marie

Marii je 34 let. Vystudovala vysokou školu a dále studovala jeden semestr sociálně charitativní práce. V současné době pracuje v oblasti obchodu a podnikání. Chtěla by se zapojit do dobrovolnického programu Mosty naděje, ve kterém je pomoc směřována lidem v nemocnici (Oddělení následné péče). O tomto projektu se dozvěděla na stránkách dobrovolnického centra, které záměrně vyhledala, aby se o dobrovolnictví dozvěděla více informací. Cesta do Nepálu a návštěvy starobince považuje Marie za hlavní impuls a zároveň uvádí, že o této činnosti uvažovala zhruba čtyři roky.

R7 – Jana

Janě je 22 let. Vystudovala střední školu ukončenou maturitou a nyní studuje druhým rokem na Přírodovědecké fakultě. Rozhodla se stejně jako Marie pro dobrovolnictví v nemocnici a informace o organizaci, která se tímto programem zabývá, si vyhledala také sama. Vlastní úraz považuje za hlavní spouštěcí faktor, který jí přivedl k rozhodnutí, začít se o tuto činnost zajímat.

4.6. Metoda analýzy dat

Pro analýzu dat jsem zvolila postup otevřeného kódování. Švaříček a Šedřová (2007, str. 211) tuto techniku výstižně definují: „při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově

pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje“. A vytváří nové systematické kategorie.

Po zachycení rozhovoru na diktafon, jsem musela provést jeho doslovnou transkripci. To znamená, že jsem zvukový materiál převedla do textové podoby a jednotlivé řádky jsem očíslovala, abych mohla s materiálem dále pracovat a provést jeho následnou analýzu.

Další postup pak spočíval v tom, že jsem si přepsaný text rozdělila na jednotky, kterými mohou být slova, věty, ale také celé odstavce. Těmto vzniklým jednotkám jsem dále přiřazovala kód. Kód je přiřazován na základě návodných otázek, které ve své publikaci uvádí Flicek (2006, in Švaříček, Šedřová, 2007). Kladla jsem si například tyto otázky: o čem daný text vypovídá; kdo v něm vystupuje; jakými vlastnostmi se respondenti vyznačují; proč se chovají, tak jak se chovají aj. Návodné otázky jsem volila tak, aby byly v souladu s mými výzkumnými otázkami a cíli. V případě, že se mi nějaké jednotky neboli části textu překrývaly, označila jsem si je více kódy současně.

4.7. Analýza dat pomocí otevřeného kódování

Pomocí otevřeného kódování přepsaných rozhovorů jsem identifikovala následující **3 kategorie**, pomocí kterých se snažím odpovědět na výzkumné otázky:

- Kategorie 1: *Motivy vedoucí k rozhodnutí stát se dobrovolníkem*
- Kategorie 2: *Motivy vedoucí k volbě dobrovolnického programu a klientů*
- Kategorie 3: *Očekávané přínosy a odměny vyplývající z výkonu dobrovolnické činnosti*

4.7.1. Kategorie 1: Motivy vedoucí k rozhodnutí stát se dobrovolníkem

Pomocí této kategorie se snažím objasnit hlavní výzkumnou otázku – co vede potencionální dobrovolníky k dobrovolnictví. Po podrobné analýze textu jsem dospěla k definici 15 motivů, které se u řady respondentů opakovaly nebo byly naopak zcela ojedinělé (viz tabulka 2).

Tabulka č. 2: Kódy přiřazené ke kategorii číslo 1

Kódy / respondenti	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Touha pomáhat	•	•	•	•		•	•
Smysluplné trávení volného času			•		•		
Snaha o změnu			•				
Náboženské vyznání		•					
Popud z okolí							•
Morální povinnost					•		
Sebenaplnění	•	•	•			•	
Získání praxe	•		•				
Pracovní zkušenost						•	
Potřeba kontaktu		•		•	•		•
Vytváření identity		•			•	•	
Zdroj zábavy	•	•					
Zájem o poznání něčeho nového				•			
Pocit výjimečnosti							•
Potřeba uznání							•
	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7

Nejhojněji zastoupeným motivem je **touha pomáhat** neboli být užitečný, uvedlo ho šest respondentů ze sedmi. Tento motiv řadím společně s motivem jako smysluplné trávení volného času a snahou o změnu do oblasti nerozvinuté motivace (viz 3.1.) nebo také altruismu. Přičemž tyto kódy za projev čistého altruismu považovat nelze, protože je doprovází celá řada dalších motivů, o kterých se postupně zmíním.

...když je možnost jako někomu pomoc kdo to potřebuje, tak je škoda toho nevyužít (R1, 20 – 21).

V podstatě jsem chtěl vždycky lidem nějakým způsobem pomáhat... (R2, 23).

...když někomu pomůžu, tak to pro mne bude hodně veliký přínos. Takže asi tak, jakoby to hledisko toho, že můžu pomoci a proto, proto prostě (R3, 25 – 26).

...asi taky pomáhat jako s něčím někomu asi (R4, 19).

...taková ta vnitřní motivace, touha pomoci tam, kde je to opravdu potřeba a prostě hledání takového toho smyslu, kterej vidím právě v tomhlectom, takže to je ta moje vnitřní motivace (R6, 17 – 19).

Ideálně bych chtěla pomoc těm druhým lidem (R7, 54).

S tímto motivem jde ruku v ruce motivace k dobrovolnictví, jako **smysluplné trávení volného času**.

Hlavně když ten volnej čas je, tak je dobrovolnictví asi lepší, než někde sedět u televize nebo tak (R3, 32).

...tak si myslím, že jsem člověk, kterej má tolik času, že může nákou část věnovat takovýhle práci no (R5, 19).

Kód **snaha o změnu** se vyskytuje u nejmladšího respondenta, který nesouhlasí s chováním společnosti, a proto by chtěl prostřednictvím dobrovolnictví vykonat něco dobrého a zmírnit tak svůj pocit bezmoci.

...asi v podstatě to, co se děje tady v okolí, všichni jsou strašně zlí a všichni se chovají ošklivě k sobě, tak asi to, protože, když se na to člověk dívá jakoby z toho hlediska, jakože to jenom pozoruje, tak je to pro něj takový jakože ubíjející...(R3, 23 – 25).

Dalším identifikovaným motivem, který hraje zejména u starších dobrovolníků velkou roli, je víra neboli **náboženské vyznání**. V mém případě se tento motiv vyskytl u R2, který má silně věřící rodinu a sám dodává, že byl rodiči a jejich vyznáním velmi silně ovlivněn.

Já si myslím, že to byl jeden z důvodů, proč jsem šel do dobrovolnictví (R2, 22).

Vliv rodiny neboli také **popud z okolí**, se do rozhodnutí vykonávat dobrovolnickou činnost, promítl i u další mladé respondentky. Ta začala o dobrovolnictví také uvažovat na základě doporučení z matčiny strany.

...moje maminka říkala, no tak bys tam mohla pomáhat, tak třeba...jako bys rozuměla aspoň trochu těm lidem (R7, 77 – 78).

Jedna z respondentek se zmiňuje o oblasti dobrovolnictví jako povinnosti, která by měla být vykonána každým, kdo k tomu má dostatečné prostředky. Tento motiv lze definovat jako **morální povinnost** a společně s předcházejícím náboženským vyznáním a tlakem okolí, ho zahrnuji do oblasti konvenční motivace (viz 3.1.).

...každý člověk asi by měl v životě něco udělat jakoby navíc, pokud může, že jo. Jestli na to má prostředky a prostě ty vlastnosti a takový...(R5, 75 – 76). ...každý slušný člověk jako by měl tadydle to udělat že jo...(R5, 77).

Po výčtu motivů, které lze zařadit do konvenční a nerozvinuté motivace, se dostávám k motivaci reciproční (viz 3.1.). Ta je charakteristická stejně tak jako obě předchozí motivace vykonáváním dobrovolnické činnosti bez nároku na finanční ohodnocení, ale navíc se také vyznačuje hledáním vlastního prospěchu, kterým je v mé studii například identifikovaná zábava, zvědavost, praxe ale také potřeba kontaktu, uznání a seberealizace. Z pojmenování těchto motivů je tedy patrné, že dobrovolnictví může jedinci přinášet i obohacení života, zkušenosti a výhody, které lze dále zužitkovat ve svůj prospěch.

Potřeba **sebenaplnění** souvisí s pocitem uspokojení a s potřebou sebeaktualizace. Tento motiv se vyskytl u 4 respondentů.

...vlastně mi to přináší takovej pocit naplnění...(R1, 17).

...pokud by mne ta práce nebavila nebo nenaplňovala, tak je možné, že bych se přeorientoval na práci s dětmi (R2, 81 – 82). Tento výrok uvedl respondent v souvislosti s výběrem klientů, kterým se v dobrovolnictví budě věnovat.

...když někomu pomůžu, tak to pro mne bude hodně velký přínos (R3, 26 – 27).

...a prostě hledání takového toho smyslu, kterej vidím právě v tomhlectom (R6, 18).

Dva ze studentů uvedli, že jedním z hlavních motivů k vykonávání dobrovolnictví je u nich **získání praxe**. Nabyté zkušenosti právě v podobě dobrovolnictví jsou kladně hodnoceny zejména u přijímacích řízení na vysoké školy sociálního a humanitního charakteru. Tyto motivy tak označují pro jejich povahu jako účelové, jelikož slouží k naplnění určitého cíle. Avšak nejsou považovány za nežádoucí ani nevhodné, jelikož jsou doprovázeny dalšími, přidruženými motivy a to u obou respondentů. Druhá věta z první výpovědi poukazuje na skutečnost, že motivy k dobrovolnictví se v průběhu času proměňují. Účelový motiv se tak může modifikovat v motivaci vnitřní.

Na tomto místě bych ještě podotkla, že tento motiv někteří studenti nechtějí při ústním prvotním pohovoru uvádět, jelikož mají obavu z odmítnutí a odsouzení z důvodu nedostatečné motivace.

Na otázku, co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem, respondent odpovídá: *Tak úplně prvotně to bylo kvůli vysoký škole, že jsem věděla, že budu potřebovat nějakou praxi, tak jsem hledala nějaký kontakt, kde by to bylo možný. Když už jsem se někam dostala kvůli tomu, tak mne to začlo bavit a vlastně mi to přináší takovej pocit naplnění* (R1, 15 – 17), (respondentka, již napsala první dopis svému klientovi v programu vězeňská korespondence a absolvovala školení).

A také se chci hlásit na psychologii (R3, 26 – 27).

Jedna z respondentek, jež pracuje v oblasti obchodu, vidí dobrovolnictví mimo jiné jako příležitost, jak se dostat do sféry sociální činnosti, ve které by se chtěla jednou pracovně angažovat. Tomuto motivu jsem pro jeho účelový charakter přiřadila kód **pracovní zkušenost**.

...vlastně bych chtěla asi postupně tady z toho světa, kterým žiju teď, z toho byznys světa řekněme v uvozovkách asi přesedlat tady nějak do té sociální činnosti...(R6, 66 – 67).

Potřeba kontaktu se vyskytuje u čtyř respondentů, kteří touží po příležitosti kontaktu a vztahu s novými lidmi, ať už jimi mají být klienti, zaměstnanci nebo dobrovolníci, se kterými mohou sdílet podobné zkušenosti a zážitky. Tato motivace je nejvíce patrná u nejstarší respondentky R5, která pracuje doma a nedávno se přestěhovala do nového města, kde nikoho nezná. Také respondentka R7, která v Českých Budějovicích pouze studuje, na úvod našeho setkání vypráví, že zde nemá přátele. A tak se v těchto případech jedná pravděpodobně o kompenzaci potřeby běžné mezilidské interakce.

...trochu osobní důvod byl ten, že mám jenom to...že prostě pracuju doma, takže potřebuju jakoby takovej styk nákej se světem, s lidma trochu, protože nejsem místní. Přistěhovala jsem se sem, a tak prostě potřebuju trošku bejt mezi lidma a někam, něco jakoby takovýho dělat no (R5, 15 – 17).

Chtěl bych chodit alespoň za jedním nebo dvěma seniory, se kterými bych si po určitém čase vytvořil určitý vztah (R2, 30 – 31). Jdu do toho, abych si popovídal s těmi lidmi a to je to, co mne bude naplňovat (R2, 91 – 92).

...taky asi že jo ráda pracuju s lidma, takže možná kvůli tomu (R4, 20 – 21).

No já jsem prostě chtěla v nemocnici mluvit s lidma...(R7, 31). ...říkala jsem si, no tak že bych taky ráda něco s lidma dělala prostě (R7, 61).

Dobrovolnictví je pro některé respondenty také důležité z hlediska **vytváření identity** neboli potřeby sebeurčení. Potenciální dobrovolník získává oficiálním přejetím neziskové organizace status dobrovolníka, který pro jedince představuje novou roli, se kterou se může identifikovat, a která se stane součástí jeho života. I když bych tuto potřebu očekávala z vývojového hlediska spíše u adolescentů, vyskytla se napříč celým výzkumným vzorkem.

Také jsem se rozhodl, že si přeorganizuji celý život a začnu tak trochu od znova, proto jsem se rozhodl, že dobrovolnictví bude také něčím novým (R2, 25 – 26).

...tak si myslím, že to bude taková jakoby součást toho mého života, kde...já nevím no, prostě, tak jak má člověk žít no, že to prostě bude takovej kus života, kterej mi prostě dá jakoby ten celek (R5, 77 – 79).

...vlastně bych chtěla asi postupně tady z toho světa, kterým žiju teď, z toho byznys světa řekněme v uvozovkách asi přesedlat tady nějak do té sociální činnosti a dělat to asi na nějaký takový ještě potom další, vyšší, hlubší úrovni, takový sofistikovaný no (R6, 66 – 68).

Téměř ve všech knihách a provedených výzkumech týkajících se dobrovolníků, jsem se dočetla, že dobrovolnictví je často vnímáno jako **zdroj zábavy**. V mé studii se tento motiv vyskytl u dvou respondentů, kteří ho však uvedli pouze v kontextu vyprávění. Tento motiv jako zdroj zábavy a možná i specifický druh odpočinku se tak pravděpodobně objevuje u dobrovolníků až ve chvíli, kdy se začnou ve své dobrovolnické činnosti s jistotou orientovat.

Když už jsem se teda takhle někam dostala kvůli tomu, tak mne to začlo bavit...(R1, 16), (respondentka, již napsala první dopis svému klientovi v programu vězeňská korepondence a absolvovala školení).

...a pokud by mne ta práce nebavila nebo nenaplňovala, tak je možné, že bych se přeorientoval na práci s dětmi (R2, 81 – 82).

Mezi další motiv řadím **zájem o poznání něčeho nového**. Potenciální dobrovolnice R4 je jedinou respondentkou/tem, která o dobrovolnictví neuvažovala v dlouhodobém časovém horizontu.

... asi spíš jako ten zájem no, takže se prostě zeptat jak to je a ani jsem vlastně nevěděla, že něco takového prostě probíhá tady v Budějicích, takže asi spíš ten zájem se o tom něco dozvědět víc no...(R4, 17 – 19). ...ten zájem prostě, jak to probíhá, nebo jak to funguje s těma lidma...(R4, 18 – 19). To opravdu dělám jenom z mého vlastního přesvědčení a ze zájmu (R4, 92).

Pouze u jedné respondentky jsem identifikovala tyto dva motivy, které spolu úzce souvisejí: **pocit výjimečnosti** a **potřeba uznání**. Tato respondentka během

rozhovoru několikrát podotkla, že jí dělá radost pomáhat lidem v nouzi, jelikož se pak cítí výjimečně a dostává se jí uznání od okolí, které jí lichotí. Dobrovolnictví tak může zvyšovat sebevědomí a může jedinci dodávat pocit vlastní nepostradatelnosti. V mém případě jsem začala uvažovat na základě četnosti výroků vztahujících se k pocitu vlastní nepostradatelnosti a sycení potřeby uznání o potencionální patologické motivaci, o které se zmiňuje také Vitoušová (viz 3.3.). Rozhodnutí, zdali se jedná o nebezpečnou motivaci, mi však nenáleží, jelikož neznám výsledky psychodiagnostického vyšetření.

...mně to nějak těší, nějak mi to lichotí, jakože no já jsem tady pro vás a já vám tady...(R7, 109 – 110), (respondentka se byla seznámit s nemocničním oddělením ONP a jeho klienty).

Jo, samozřejmě si uspokojuju základní biologické pud, že já jsem ta dobrá, a že pomáhám, že jsem prospěšná a pak, je jistě fajn, když, když se ten pacient usměje a řekne jo, to mne pomohlo a tak (R7, 197 – 198). No ale chlubím se tím no, jakože nechci, aby to vypadalo, že se chlubím, ale, říkám no já víte jen tak mezi řečí, víte já jsem byla v nemocnici no, tak říkám to no (R7, 201 – 202). No líbí se mi, že když je člověk dobrovolník, tak, tak jsou všichni lidi vokoło něj hodný a milý na něj. To se mi líbí (R7, 203 – 204).

4.7.2. Kategorie 2: Motivy vedoucí k volbě dobrovolnického programu a klientů

První kategorie mi podala odpověď na otázku, co lidi přivádí k dobrovolnictví. Pomocí této specifitější kategorie se však snažím objasnit, proč se potenciální dobrovolníci rozhodují pro práci se seniory, vězni, dětmi nebo lidmi v nemocnici. Snažím se tak identifikovat motivy vedoucí k výběru konkrétního dobrovolnického programu a jeho klientů.

Chtěla bych upozornit na skutečnost, že některé kódy z první a druhé kategorie se vzájemně překrývají nebo doplňují.

Tabulka č. 3: Kódy přiřazené ke kategorii číslo 2

Kódy / respondenti	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Vlastní zkušenost		•			•	•	•
Uplatnění předností		•		•	•		
Potřeba emoční péče			•				•
Praxe	•						
Exkluzivita	•					•	
Vytváření úzkého vztahu		•					
Rozšíření obzoru			•				
Pasivní role			•				
Osobní zájem						•	•
Náklonnost			•				

Jako zajímavost bych chtěla uvést, že někteří z potencionálních zájemců (R1, R2, R4) velmi často uvažovali o práci s dětmi. Avšak z důvodu nedostatku času nebo obav, vyplývajících z představ o náročnosti této činnosti se rozhodli, nebo jim byl doporučen koordinátorem dobrovolníků program jiný. Z toho vyplývá, že někteří respondenti volí program, ve kterém se budou cítit jistě a pohodlně a vnímají ho jako odrazový můstek pro jejich další dobrovolnickou cestu.

Jako příklad uvádím tento výrok: *Váhal jsem mezi prací se seniory nebo dětmi. S dětmi bych rád do budoucna také pracoval, ale nejdřív bych rád získal nadhled a praxi. Proto bych chtěl pracovat nejdřív individuálně s jedním seniorem a možná po čase s nějakou skupinkou dětí* (R2, 63 – 65).

Nyní už přistoupím k nejčastěji zastoupenému motivu, kterým je **vlastní zkušenost**. Potenciální dobrovolníci se rozhodují například pro práci se seniory, protože s nimi už dříve přicházeli do styku a vědí, jak s takovými lidmi pracovat a co od nich očekávat. To souvisí s výše uvedeným tvrzením, že lidé volí v dobrovolnictví cestu, která je jim známá a budou se na ní cítit dobře.

Bezesporu sem patří také motiv respondentky R7, která si vybrala dobrovolnictví v nemocnici z důvodu vlastní dlouhodobé hospitalizace. Událost ji tak vedla k tendenci soucítit s lidmi, již se nacházejí v podobné situaci, ale také k touze vrátit někomu službu, které se jí samotné dostalo.

...maminka a teta za mnou chodily fakt každé den (R7, 66). ...a já jsem si připadal fakt dost pohodlně a dost bezpečně, a tak jsem si říkala jestli to není taky kvůli tomu, že tam se mnou pořád někdo byl a pořád jsem měla prostě pocit že za mnou někdo stojí, a tak jsem si říkala, že bych se na tom chtěla taky podílet (R7, 67 – 69).

...asi před šesti lety, jsem žil v Praze s přítelkyní, která tam měla babičku a dědu. S těmi jsem si dobře povídal a oni měli z mých návštěv radost. Navíc mám i zkušenost s vlastní babičkou a dědou. To byl asi takový prvotní impulz ta zkušenost (R2, 45 – 57).

...zvlášť s téma seniorama už mám nějaký zkušenosti...(R5, 13).

...můj děda na LDNce, za kterým jsem, když to šlo docházela, a to mi dalo asi spíš ten směr už potom toho, kde bych chtěla pomáhat (R6, 25 – 26).

Někteří respondenti volí budoucí činnost tak, aby v ní mohli **uplatnit své přednosti**, kterými mám na mysli dovednosti, schopnosti a individuální vlastnosti, hodící se pro dobrovolníka.

Tak pro tento druh klientů-seniory jsem se rozhodl, protože si myslím, že se seniory umím komunikovat...(R2, 69 – 70). Myslím si, že pro ostatní lidi mohu být přínosný tím, že jsem celkem klidnej člověk. Nemám rád násilí. Z toho hlediska jsem se rozhodl, že bych rád navštěvoval starší osoby-seniory, kteří tu klidnější povahu asi tak nějak chtějí (R2, 17 – 19).

...vlastně ta druhá nabídka byla tadyta poradna pro cizince, takže z toho důvodu no. Jakože mne cizí jazyky taky určitě baví...(R4, 67).

Myslím si, že jsem docela takovej trpělivej člověk, kterej zvlášť s téma seniorama už mám nějaký zkušenosti, takže je dovedu poslouchat a dovedu to, jako jim přikyvovat a..., a ale dovedu myslím si s nima i povídat (R5, 13 – 14).

Z výpovědí také vyplývá, že si respondenti vybrali takové klienty, o které se budou moci starat po emocionální stránce, což v určitém ohledu znamená, že si přejí být pro klienta důležití a výjimeční. Tento motiv jsem pro jeho povahu nazvala jako **potřeba emoční péče**.

No já jsem prostě chtěla v nemocnici mluvit s lidma nebo je těšit nebo něco...(R7, 31). Chtěla jsem, chtěla jsem dělat v nemocnici, obveselovat pacienty...(R7, 62).

Tak určitě, aby se ten člověk cítil líp, a to je v postatě ten nejhlavnější důvod proč to chci, proč to chci dělat...(R3, 117). Tak aby se ten člověk prostě cítil líp, aby věděl, že na tom světě není v postatě sám (R3, 119 – 120).

Nyní se dostávám k motivu **praxe**, který jsem identifikovala také v první kategorii a nazvala jsem ho jako účelový. Tentokrát se však nejedná o obecnou rovinu dobrovolnictví, ale konkrétně o začlenění do programu vězeňská korespondence, která respondentce umožní nahlédnout do oblasti, ve které by chtěla pracovat. Vlastní prospěch je tak v tomto případě silnou motivací.

...nevím, jestli bych se tomu třeba nechtěla i dál potom věnovat tý forenzní psychologii (R1, 49 – 50).

Dva respondenti si dobrovolnické programy zvolili na základě jejich **exkluzivity**. Vybrali si programy vězeňská korespondence a dobrovolnictví v nemocnici, protože jim přišly jako nevšední, výlučné a souvisí s jejich zájmem o psychologii, což už jsem popsala výše.

Právě i proto se mi líbí ten program vězeňská korespondence, protože jsem se s tím nikde ještě nesetkala, že by se to nabízelo, že mi to přijde fakt zajímavý vidět takhle ty věci z druhé strany (R1, 60 – 62), (respondentka tím myslí ze strany vězně).

...ty senioři jsou takový nediskutovaný téma moc v Čechách nebo vůbec asi (R6, 51 – 52).

Dalším překrývajícím se kódem, je **vytvoření úzkého vztahu**, který vypovídá o potřebě kontaktu a je popsán v kategorii jedna. V tomto specifickém případě

respondent uvádí, že si vybral takovou dobrovolnickou činnost, která mu umožní bližší poznání a kontakt s klientem.

Z toho důvodu, že bych chtěl nějaký přímý kontakt. Chtěl bych chodit alespoň za jedním nebo dvěma seniory, se kterými bych si po určitém čase vytvořil určitý vztah. Kdybych chodil ke skupině seniorů, bylo by to trošku jiné, než bych si já představoval. Ten vztah mezi námi už by nebyl tak úzký (R2, 30 – 32).

Nyní přecházíme ke kódům, které byly uvedeny pouze v jednom ze sedmi rozhovorů. Motiv **rozšíření obzoru** neboli získání nových informací se objevil u respondenta R3 a může být vázán na jeho nízký věk. Tím, že bude dělat dobrovolníka seniorovi, se mnohemu přiučí a získá nový pohled na svět. S tímto motivem souvisí také další kód **pasivní role**, který se vyskytuje u stejného respondenta. Z následujícího výroku vyplývá, že volba programu, s nímž jsou spjati určití klienti, souvisí také s mírou zodpovědnosti, kterou má za klienty nést.

Já jsem si říkal, že u těch dětí je to tak takový, že ten člověk je hodně ovlivní...(R3, 70). A u těch seniorů je to přeci jenom, že spíš jakoby já budu poslouchat jak, jakej měli oni život a získám nějaký jejich pohled na svět (R3, 73 – 74). ...protože mají jakoby hodně zkušeností a jinej ten náhled na ten svět než mám já...(R3, 80 – 81).

Další důvod, proč si respondenti vybírají dobrovolnictví například u seniorů, vyplývá z **osobního zájmu** poznat tyto klienty a jejich způsob života. Mluvím zde tedy o motivu jako zvědavosti, která je u respondentů často spjata se zájmem o tematiku psychologie. Jedna respondentka psychologii studuje, další respondent se na tento obor hlásí a dvě starší respondentky se z vlastního, osobního zájmu o tuto oblast také zajímají. Celkem čtyři respondenti ze sedmi, jsou tak s tímto oborem nějakým způsobem spjati, což je velmi zajímavá informace. Zajímavé také je, že respondenty této studie zajímá nejvíce život seniorů, jejich běžné fungování a problémy, se kterými se potýkají.

Protože mne zajímá to téma stárí, zajímá mne téma umírání, což je vlastně nějak jakoby související, leckdy...(R6, 50).

...třeba v rodině jsem nejmladší člen rodiny a vlastně starýho člověka znám jenom svojí babičku, který bude osmdesát, ale která je dost vitální, a takže vlastně to co se píše někde v novinách nebo tak, tak to vlastně neznám...(R7, 59 – 61). Tak co trápí je a vo čem si chtěj povídat a, a co je náplní, jako víc o nich prostě poznat no (R7, 178).

Závěrem bych zmínila poslední dílčí motiv, který hraje roli při volbě dobrovolnického programu a je jím **náklonnost** k určité skupině lidí, u respondenta R3 konkrétně k seniorům. V úvodu našeho rozhovoru se zmínil o úmrtí svého dědečka, které ho velmi zasáhlo a významným způsobem ovlivnilo jeho život. Proto se lze domnívat, že sympatie k této skupině klientů je odvozena na základě vlastního vztahu k významnému člověku.

...já mám všeobecně rád starý lidi...(R3, 80).

4.7.3. Kategorie 3: Očekávané přínosy a odměny vyplývající z výkonu dobrovolnické činnosti

V souvislosti s další dílčí otázkou jsem zjišťovala, jaké odměny a přínosy potencionální dobrovolníci ve vztahu k této činnosti očekávají. Po analýze kódů této kategorie, jsem dospěla k poznání, že z valné části odrážejí samotnou motivaci k dobrovolnictví, které jsem se věnovala na úplném začátku této studie. U sedmi respondentů jsem vyčlenila 8 kódů neboli odměn, které vypovídají o očekávání respondentů.

Tabulka č. 4: Kódy přiřazené ke kategorii číslo 3

Kódy / respondenti	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Vnitřní uspokojení		•	•				•
Radost druhých			•				
Nový pohled	•		•				•
Osobní růst	•					•	

Praxe	•						
Zkušenosti				•			
Pochvala				•	•		
Uznání okolí		•					•
	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7

Respondenti nejčastěji uváděli, že práce s klienty jim bude přinášet **vnitřní uspokojení**, plynoucí z navázání kontaktu, vzájemné interakce, ale také z radosti, že pomohli druhým, kteří se jejich zásluhou budou cítit lépe.

Myslím si, že práce mne bude uspokojovat tím způsobem, že si budu povídat s těmi lidmi a tím získám takový vnitřní dobrý pocit (R2, 83 – 84). Jdu do toho, abych si popovídal s těmi lidmi a to je to, co mne bude naplňovat (R2, 91 – 92).

...když někomu pomůžu, tak to pro mne bude hodně velký přínos (R3, 25 – 26). ...a asi ten dobrý pocit pro mě, že někdo bude mít radost, že se mi vypovídá, že si něco zahraju, přečtem (R3, 106 – 107). Mne stačí prostě, když se ten člověk upřímně usměje a prostě vidím, že se opravdu cítí hezky, že má radost ze mě (R3, 123 – 124).

Jo, samozřejmě si uspokojuju základní biologické pud, že já jsem ta dobrá, a že pomáhám, že jsem prospěšná...(R7, 197). To, to si říkám, že mám svoje, jakože pro sebe, že teda si připadám, že je to dobrá práce, že to má smysl (R7, 200 – 201).

K předešlému kódu tak dávám do souvislosti **radost druhých**, která je zpravidla příčinou vnitřního uspokojení. Respondent R3 se o nesobecké odměně, kterou je štěstí klientů, zmínil v rozhovoru dokonce dvakrát.

...já strašně mám rád, když se člověk usměje hezky a myslí to upřímně, tak asi to mi úplně stačí jako odměna (R3, 121 – 122). Mne stačí prostě, když se ten člověk upřímně usměje a prostě vidím, že se opravdu cítí hezky, že má radost ze mě (R3, 123 – 124).

Nový pohled neboli nazírání na svět očima klienta je ve třech případech vnímáno jako veliký přínos. Díky dobrovolnictví tak respondenti získají nové informace, které je obohatí.

...možnost, koukat na věci trošku z jinýho pohledu (R1, 59 – 60). ...že mi to přijde fakt zajímavý vidět takhle ty věci z druhý strany (R1, 61 – 62).

Tak asi co očekávám, že dostanu pohled, jinej pohled na svět, jak ho vnímá jiná generace lidí, jak pohlíží na ty různé věci...(R3, 105 – 106).

No tak, třeba bych mohla poznat víc...jako, co třeba seniory trápí nebo co je obvyklí no (R7, 176).

S předchozím kódem souvisí **osobní růst**, ke kterému dochází díky nabytí nových zkušeností a informací. Také respondenti této studie udávají, že přínos vnímají v možnosti seberozvoje a v posunutí za vlastní hranice.

Očekávám od toho přínos pro mne jako osobu jako člověka, že mne to posune třeba zase někam dál...(R1, 59). A pak takový ten osobní vývoj (R1, 62). Já to spíš fakt dělám vyloženě jakoby pro sebe...(R1, 75).

...tak bych byla hrozně ráda, abych u toho zůstala, a aby mne to asi posunulo postupně dál (R6, 65 – 66).

Tak jako tomu bylo ve dvou předešlých kategoriích i zde se setkávám s kódem **praxe a zkušenost**. Respondentčina (R1) motivace k dobrovolnictví a odměna splývá do podoby získání praxe. Avšak i u této studentky nalézám celý komplex motivů, přičemž získání zkušenosti, kterou následně využije ve svůj prospěch, se vyznačuje vyšší intenzitou než ostatní motivy.

Druhá respondentka (R4) pak očekává přínos ve formě získání zkušeností s danou dobrovolnickou činností.

Já to spíš fakt dělám vyloženě jakoby pro sebe a i pro školu, ale jinak žádný hodnocení od toho nečekám (R1, 75).

Asi...poznat možná...asi ty zkušenosti prostě s tou prací. Pak asi nic jinýho no. Asi ty zkušenosti jak to probíhá a všechno (R4, 79 – 80).

Poslední dva kódy v této kategorii, které představují očekávané odměny, jsou zaměřeny směrem z vnějšího okolí dovnitř, na respondenty. V prvním případě je jím **pochvala**, o kterou by se rádi zasloužili.

...ale myslím si, tak třeba když mne nějaký důchodce pochválí nebo senior, že mi taky řeknou, tak bylo to dobrý. No, tak jistě ta pochvala vždycky přijde jakoby vhod že jo. To člověk rád slyší (R5, 80 – 82).

...pak je jistě fajn, když, když se ten pacient usměje a řekne jo, to mně pomohlo a tak (R7, 198).

Na posledním místě je zde přínos v podobě **uznání okolím**. Touha po této formě odměny se vyskytla u dvou respondentů, jedním z nich je opět respondentka R7, u které byly v první kategorii výzkumu identifikovány motivy jako potřeba uznání a pocit výjimečnosti a domnívám se tak, že hlavní motivací i odměnou je přání být důležitá. Respondent R7 vnímá souvislost mezi délkou výkonu dobrovolnické činnosti a společenským uznáním, kterého by se mu mohlo po delší době dostat.

No tak, no bylo by lichotivý, kdyby, kdyby mne znaly třeba ty sestřičky...(R7, 194). ...třeba ty sestřičky mne budou znát a budou říkat-jo fajn, tak chod'te nebo něco (R7, 195 – 196).

Co se týče dobrovolnictví, tak je to běh na dlouhou trať. Já nevím, možná, že za rok nebo za dva bych nějakého uznání z okolí dosáhl, protože jsem pro ty lidi něco udělal (R2, 93 – 94).

4.8. Shrnutí výzkumné části

Na tomto místě budou shrnuty závěry vyplývající z kvalitativního výzkumu, kterého se zúčastnilo 7 potenciálních dobrovolníků.

V rámci první kategorie, ve které se snažím postihnout problematiku motivace potenciálních dobrovolníků, jsem identifikovala 15 motivů neboli kódů, které se vyskytují v různé intenzitě a četnosti zastoupení.

Nejhojněji je zastoupena touha pomáhat neboli být užitečný, dále následuje sebenaplnění a potřeba kontaktu, která je významná zejména u nejstarší respondentky (R5) výzkumu. Ta se sama zmiňuje o deprivaci ve smyslu nedostatku vzájemných sociálních vazeb, ale i osobního strádání z nedostatku vnějších podnětů, zapříčiněného izolací, vykonáváním práce v domácnosti a přestěhováním se do neznámého prostředí. Tento motiv se projevil také u respondentky R7, u které se liší město bydliště a studia, a tak se většinu týdne cítí osaměle. Další motiv, vytváření identity má vliv na výkon dobrovolnictví například u respondenta R2, který se rozhodl pro reorganizaci života a dobrovolnictví mu v tom má také pomoci. Statusem dobrovolník získává totiž jedinec novou životní roli, se kterou se může identifikovat. Kód získání praxe, související v mé studii s oborem psychologie, je motiv, který se vyskytuje u dvou studentů. Dobrovolnictví je jimi vnímáno jako zkušenost, která jim bude přínosná při přijímacím řízení, ale i během dalšího studia. Na předchozí motiv naváží pracovní zkušeností, kterou lze pro její účelový charakter řadit do podobné skupiny. V neposlední řadě je dobrovolnictví některými respondenty vnímáno jako zdroj zábavy, avšak na základě výpovědi jedné z respondentek (R1), která dobrovolnictví už okusila, usuzuji, že tento druh činnosti je hodnocen jako zábava nebo dokonce zdroj odpočinku až po uplynutí určité doby. Nyní přecházím k motivům, se kterými jsem se setkala ve výpovědích respondentů pouze jednou. Do této skupinky ojedinělých motivů patří náboženské vyznání, popud okolí, snaha o změnu společenského dění, morální povinnost a zájem o poznání něčeho nového. Na závěr bych chtěla uvést motiv pocit výjimečnosti a potřebu uznání, vyskytující se u respondentky R7, které jsem pro jejich četný, opakující se výskyt nazvala za potenciálně patologické. Označení potenciální jsem zvolila z toho důvodu, že neznám výsledky psychodiagnostického vyšetření a dále se tyto motivy nevyskytují samostatně, ale jako součást určitého komplexu motivace.

Ve druhé kategorii jsem se zaměřila na motivy a důvody vedoucí k volbě určitého dobrovolnického programu, který je vždy spjat se specifickým typem klientů. Má otázka tedy zněla: Proč jste si vybral/a právě tento dobrovolnický program? Na základě analýzy dat jsem identifikovala v této kategorii 10 kódů, které se ve značné míře překrývají a doplňují s kódy z první kategorie. Než přistoupím k jejich výčtu, chtěla bych zmínit skutečnost, že tři respondenti se ucházeli nebo přemýšleli

o dobrovolnictví s dětmi, ale z důvodu nedostatku času nebo zkušeností se rozhodli pro jiný dobrovolnický program, ve kterém se budou cítit jistěji. Otázka práce s dětmi pro ně zůstala do budoucna otevřená.

A nyní už k výčtu kódů. Jako jeden z nejhojněji zastoupených se ukázala vlastní zkušenost s klienty daného programu, v mém případě se jedná zejména o zkušenosti se seniory. K tomuto kódu se řadí i respondentka R7, která věděla od samého začátku, že chce pomáhat v nemocnici, protože byla sama dlouhodobě hospitalizována. Méně často se v mé studii vyskytuje kód uplatnění předností, přičemž si respondenti volí takovou činnost, pro kterou mají dle svého mínění dobré předpoklady a schopnosti. Dalším důležitým kódem je potřeba emoční péče, která vypovídá o potřebě být pro někoho užitečný. Jako zajímavý poznatek mi připadá volba vyplývající z exkluzivity dobrovolnické činnosti a osobního zájmu potenciálních dobrovolníků. Respondenti si tak volí programy, které se jim zdají nevšední, výjimečné a také souvisí s tematikou psychologie, která je zajímavá. Mezi překrývající se kódy patří praxe a vytváření úzkého vztahu, který se od potřeby kontaktu v tomto případě odlišuje duálním charakterem vztahu, pro který je typická vyšší míra intimity. Do toho to výčtu dále spadá kód pasivní role a rozšíření obzoru. První z kódů naznačuje, že si respondent vybral program, ve kterém bude spíše příjemcem. Druhý pak vypovídá o volbě, která souvisí s vlastním obohacením ve smyslu získání nových informací. Zmiňované kódy byly současně identifikovány u jednoho z nejmladších respondentů R3. Posledním kódem v této kategorii je pak náklonnost.

Nyní se dostávám ke třetí kategorii, ve které jsou popisovány předpokládané odměny a přínosy vyplývající z výkonu dobrovolnické činnosti. Této kategorii jsem věnovala prostor zejména z toho důvodu, abych pochopila, co respondenti považují za přínos. Tento poznatek totiž může být v budoucnu využitelný ke zlepšení propagace dobrovolnictví.

Jako stěžejní odměna se ukázalo vnitřní uspokojení plynoucí z dobře vykonané práce a získání nového pohledu na svět, který respondenty obohatí. Jako přínos jsou také vnímány nové zkušenosti, které souvisí s dalším kódem osobní růst, ke kterému dochází na základě načerpání nových informací a právě zmiňovaných zkušeností. Za altruistický kód bych označila radost druhých, která však v konečném důsledku vede

k vlastnímu vnitřnímu uspokojení, které je, jak jsem se již zmínila, považováno samotnými respondenty za nejvíce očekávanou odměnu. Ani v této kategorii nechybí praxe, která se opět vyskytuje u respondentky R1, která chce prostřednictvím programu, jehož náplní je dopisování si s vězni, získat zkušenosti ke studovanému oboru psychologie. Kategorii pak uzavírá očekávaná odměna v podobě pochvaly a uznání od okolí.

Po shrnutí výsledků vlastního výzkumu si troufám tvrdit, že povahou výsledků se více přibližují výše zmíněnému zahraničnímu výzkumu (viz 3.4.4.), který se zabývá hloubkovou analýzou motivů mladistvých. Tato skutečnost je dána volbou výzkumné metody a od ní se odvíjejícího způsobu vyhodnocování dat. České výzkumy byly prováděny ve většině případů metodou dotazníků nebo škály, která sice poskytne mnoho informací, ale neumožňuje respondentům vlastní vyjádření.

4.9. Diskuse

Struktura rozhovoru byla koncipována tak, aby pokryla co nejširší oblast motivace a bylo dosaženo odhalení vnějších ale i vnitřních motivů. Během rozhovoru bylo získáno i mnoho jiných zajímavých informací, které však souvisely s tématem pouze okrajově, a tak jim není věnován takový prostor jako datům, které přispívají ke zodpovězení hlavní a dílčích výzkumných otázek.

Ve vztahu k výzkumnému vzorku musím podotknout, že jedna z respondentek je shodou okolností má spolužačka, avšak nemyslím si, že by tato skutečnost nějakým zásadním způsobem ovlivnila respondentčiny výpovědi. S dalším omezením nebo nevýhodou spojenou s výzkumným vzorkem jsem se nesetkala.

Nyní se dostávám k úskalím, které sebou nese mnou zvolená metoda sběru dat-rozhovor. Během rozhovoru může dojít ze strany respondenta ke zkreslení jeho výpovědí a tak se nedají považovat za věrohodné. O této problematice výzkumného stylu, v mém případě rozhovoru se zmiňují Webb, Campbell, Schwarz a Sechrest (1969 in Disman, 2007), kteří označují zkreslení způsobené tím, že si jsou zkoumané osoby vědomy toho, že jsou zkoumány jako efekt morčete. Mého tématu se dotýká také výběr role - kdy zkoumaná osoba, která ví, že je zkoumána, nebude reagovat přirozeně, ale tak, aby se jevila v co nejlepším světle. V tomto výzkumu se to může odrážet ve

výpovědích, které mohou být ovlivněny pozitivní sebereprezentací, která se odráží i v tendenci uvádět více altruistické a nezištné motivy.

Další možné zkreslení výpovědí pak může nastat na základě volby tématu, v mém případě motivace, která je v mnoha případech velmi těžko postihnutelná. Homola (1972) k tomu uvádí, bohužel ani u uvědomované motivace nemáme vždy přehled o všech motivech, které jsou v daném okamžiku přítomny, uvědomujeme si totiž pouze motivy dominantní. Kromě toho své vlastní motivy často zkresluje, předpokládáme u sebe motivy, které nemáme, a bráníme se uvědomění si skutečných motivů svého jednání a to z důvodu obrany vlastní sebeúcty, nebo při obraně našeho hodnotového systému.

Tento jev, kdy se člověk snaží jevit v co nejlepším světle, se nazývá také jako sociální desiderabilita.

Ke zkreslení výzkumu může dojít ale také ze strany výzkumníka, tedy mne. Za hlavní problém se v této souvislosti uvádí nekritické přijímání tvrzení respondentů a špatná nebo nevhodná interpretace a identifikace dat, ke které může dojít například přílišnou zaujatostí jedním konkrétním jevem.

Doporučením, pro případné budoucí výzkumy by mohlo být rozšíření výzkumného vzorku. V rámci další studie by bylo také vhodné zaměřit se na specifickou motivaci mužů a žen a pokusit se odhalit možné rozdíly, vyplývající z odlišného emočního nastavení a altruismu, který je větší míře očekáván u dívek.

Konkrétně tato práce by mohla být rozpracována a doplněna o další výzkum, který by byl proveden se stejnými respondenty a zaměřoval by se na tematiku proměnlivost a vývoj motivace. Po určitém časovém úseku by tak byly nově získané motivy, ale i odměny porovnány s těmi původními.

Závěr

V rámci své bakalářské práce jsem se věnovala tématu motivace k dobrovolnictví u potencionálních dobrovolníků. Za ty označuji zájemce, kteří o této činnosti uvažují a kontaktují neziskovou organizaci (v mé studii DCHČB) v jejímž rámci se mohou zapojit do různých programů jako je například korespondence s vězni, dobrovolnictví u seniorů, dětí ze sociálně znevýhodněných rodin nebo lidí bez domova. Tyto programy mají jednu společnou charakteristiku, lidé, kteří se do nich zapojí, vykonávají veškerou aktivitu bez nároku na finanční nebo jiné hmotné ohodnocení. Dalším společným jmenovatelem, který poukazuje na vlastnosti této činnosti je pak svobodná volba, smysluplnost, zdroj nových zkušeností a obohacení v mezilidských vztazích.

V teoretické části se zaměřuji na dvě velká témata, kterými jsou dobrovolnictví a motivace. Fenoménu dobrovolnictví je věnována kapitola jedna, ve které se snažím o jasné představení této činnosti. Začínám tak terminologií dobrovolnictví a dobrovolníka. Následují oblasti dobrovolnictví, krátké seznámení s historií a na závěr kapitoly se věnuji se dobrovolnickému centru při DCHČB. Ve druhé kapitole jsou shromážděny informace týkající se motivace lidského chování. To se snažím objasnit pomocí některých komplexních teorií vztahujících se k tématu dobrovolnictví. Dále navazuje podkapitola o motivech a jejich klasifikaci a v neposlední řadě se věnuji tématu altruistické chování, které je v souvislosti s dobrovolnictvím velmi často uváděno. Závěr teoretické části patří motivaci k dobrovolnictví. Jak už z názvu vyplývá, tato kapitola sjednocuje obě předchozí témata a vytváří tak podklad pro výzkumnou část.

Provedený výzkum si neklade za cíl postihnout všechny druhy existujících motivů, které vedou k vykonávání dobrovolnické činnosti, úkolem není ani vyzdvihování negativní nebo naopak pozitivní motivace. Pomocí kvalitativního výzkumu má být zodpovězena základní otázka: jaké individuální motivy a hnací síly můžou být pozorovány a odhalovány u potenciálních dobrovolníků? Pro naplnění tohoto výzkumného cíle jsem se rozhodla využít polostrukturovaného hloubkového rozhovoru, který mi umožnil nahlédnout do problematiky motivace k dobrovolnictví u sedmi respondentů. Po analýze dat, která byla provedena pomocí otevřeného kódování

jsem v první vymezené kategorii identifikovala 16 motivů neboli kódů (viz 4.8.), které hrají u respondentů roli. Toto zjištění tak podpořilo tvrzení z teoretické části, že motivy se nevyskytují izolovaně, ale vytvářejí složitý komplex, v němž se vyskytují jednotlivé elementy v různé intenzitě.

Druhá kategorie pak popisuje jaké důvody a motivy vedou respondenty k výběru konkrétního dobrovolnického programu. Podle výpovědi respondentů zde hraje největší roli vlastní zkušenost, následuje uplatnění vlastních předností, exkluzivita a osobní zájem o klienty.

Prostřednictvím třetí výzkumné otázky: jaká je očekávaná odměna nebo přínos z výkonu dobrovolnické činnosti, jsem zjistila, že v mé studii nelze žádného respondenta označit za „čistého altruistu“, který by neočekával za svou dobrovolnou práci žádnou odměnu ani přínos, který má nejčastěji podobu vnitřního uspokojení, pochvaly, osobního růstu a získání nového pohledu.

Vyplývající výsledek, který mi ukazuje, že v této práci převažuje reciproční motivace, která se podle Friče vyskytuje nejvíce u studentů a lidí do 30 let, odpovídá rozložení mého výzkumného vzorku, ve kterém převažují studenti, což odpovídá běžnému zastoupení dobrovolníků.

Tím, že se mi podařilo určit některé z motivujících faktorů a odměn, které uvádějí respondenti ve vztahu k dobrovolnické činnosti, se zde otevírá možnost, jak působit na další potencionální dobrovolníky, kteří o této činnosti uvažují.

Jako doporučení bych uvedla, že programy, které jsou prezentovány a propagovány dobrovolnickými centry by měly zaujmout a možná by mohly působit jako jedinečné a exkluzivní, protože jinak nejsou zejména pro mladé lidi přitažlivé. V rámci propagace by také mohla být zmíněná skutečnost, že tato činnost napomáhá k rozvoji v mnoha směrech, protože jak z výzkumu vyplynulo, mnoho respondentů považuje za odměnu rozvoj ve smyslu: získání praxe, rozšiřování okruhu přátel a obohacování svého života aj. Propagace by měla dále oslovovat všechny věkové skupiny, což znamená, že například na některých plakátech nebo v televizních reklamách může být studentka hrající si s dětmi a na jiných zase seniorka pomáhající v domově důchodců. U všech letáků a mediálních propagací by však měl být kladen důraz na zábavu, vnitřní uspokojení a možnost svobodné volby.

Ze strany organizace by se nemělo dále zapomínat na odměny v podobě pochvaly a uznání, které respondent potřebuje ke zpětné vazbě, ale které také vedou k vnitřnímu pocitu uspokojení.

Použitá literatura

Antoš, J. *Centrum pro seniory v Kroměříži, aneb touha po vzdělání nekončí s přibývajícím věkem*. In: Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům. Kroměříž – město památek UNESCO 11. a 12. května 2009. Praha: UNESCO, HESTIA, 2009.

Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0139-7

Dlouhá, R., Ježková, Z., Čaha, M. a účastníci semináře ICN. *Dobrovolnictví a dárcovství*. Praha: ICN, 2001.

Ferjenčík, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-815-9

Frič, P., a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Výsledky výzkumu NROS a AGNES*. Praha: AGNES, NROS, 2001. ISBN 80-902633-7-2

Frič, P., Pospíšilová, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: AGNES, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9

Gjuričová, J. *Dobrovolnictví není amatérismus*. In: 10 let rozvoje dobrovolnictví-rehabilitace občanských ctností. Sborník konference. Kroměříž – město památek UNESCO 5. a 6. května 2008. Kroměříž: UNESCO, HESTIA, 2008.

Grimová, B. *Jak si udržet dobrovolníky?* In: Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace. Praha: HESTIA, 2003.

Hartl, P., Hartlová, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X

Hewstone, M., Stroebe, W. *Sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-092-5

Homola, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

Hynek, J. *Motivace k dobrovolnické práci*. In: Dobrovolníci, vzdělávání, a výchova ve škole i mimo školu. Kroměříž – město památek UNESCO 17. a 18. května 2004. Praha: UNESCO, HESTIA, Česká rada dětí a mládeže, 2004.

Kolektiv autorů. *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001. ISBN 80-86423-05-0

Kropáčková, J. *Kde se berou dobrovolníci?* In: Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace. Praha: HESTIA, 2003.

Luping, W. (2011). Motivations for Youth Volunteer Participation: Types and Structure-An Analysis of Interviews with Twenty-Four Young Volunteers. *Chinese Education & Society*, 44(2/3), 176-192. doi:10.2753/CED1061-1932440215

Miovský, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

Nakonečný, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia, 2009a. ISBN 978-80-200-1680-5

Nakonečný, M. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2009b. ISBN 978-80-200-1679-9

Nakonečný, M. *Sociální psychologie organizace*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0577-X

Novotný, M. *Dobrovolnictví středoškoláků*. Praha: Hestia, 2003. ISBN 80-239-0748-4

Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-017-8 ??

Ochman, M., Jordan, P. *Dobrovolníci: cenný zdroj*. USA: The Johns Hopkins University Institut for Policy Studies, 1997. ISBN 1-886333-29-7

Pavelková, I. *Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-092-7

Plháková, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1499-3

Plodková, B. *Dobrovolníci a univerzita*. In: Dobrovolníci, vzdělávání, a výchova ve škole i mimo školu. Kroměříž – město památek UNESCO 17. a 18. května 2004. Praha: UNESCO, HESTIA, Česká rada dětí a mládeže, 2004.

Seneca, L., A. *O dobrodiních*. Praha: Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0168-1

Shye, S. (2010). The Motivation to Volunteer: A Systemic Quality of Life Theory. *Social Indicators Research*, 98(2), 183-200. doi:10.1007/s11205-009-9545-3

Slaměník, I., Janoušek, J. *Prosociální chování*. In: Sociální psychologie. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8

Šik, Vladimír. *Dobrovolnictví jako cesta formování mladého člověka*. In: Dobrovolníci, vzdělávání a výchova ve škole i mimo školu. Kroměříž – město památek UNESCO 17. a 18. května 2004. Praha: UNESCO, HESTIA, Česká rada dětí a mládeže, 2004.

Šormová, L., Klégrová, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, o.p.s., 2006. ISBN 80-86991-68-7

Švaříček, R., Šed'ová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

Tošner, J. *Mýty o dobrovolnictví*. In: Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace. Praha: HESTIA, 2003.

Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6

Výroční zpráva 2010. *Diecézní charita České Budějovice*.

Výrost, J., Slaměník, I., (Eds.). *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8

Wija, P. *Jak vlastně přistupovat k seniorské problematice?* In: Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům. Kroměříž – město památek UNESCO 11. a 12. května 2009. Praha: UNESCO, HESTIA, 2009.

Yeung, A. (2004). The Octagon Model of Volunteer Motivation: Results of a Phenomenological Analysis. *Voluntas: International Journal Of Voluntary & Nonprofit Organizations*, 15(1), 21-46.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

Příloha č. 2: Přepsaný rozhovor – Michaela (R1)

Příloha č. 3: Přepsaný rozhovor – František (R2)

Příloha č. 4: Přepsaný rozhovor – Petr (R3)

Příloha č. 5: Přepsaný rozhovor – Lucie (R4)

Příloha č. 6: Přepsaný rozhovor – Klára (R5)

Příloha č. 7: Přepsaný rozhovor – Marie (R6)

Příloha č. 8: Přepsaný rozhovor – Jana (R7)

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

Otázky pro zájemce (potencionální dobrovolníky) o dobrovolnickou činnost

1. OSOBNÍ INFORMACE

- Věk
- Dosažené vzdělání
- Současná práce nebo studium
- Významné životní mezníky a situace
- Hodnoty = žebříček hodnot
- Víra
- Jak byste sám sebe charakterizoval?
- Jaké vaše vlastnosti či charakteristiky mohou být podle vás pro vaši budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

2. OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

- o Co vás vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?
- o Proč jste se rozhodl právě pro tuto formu pomoci?
- o Proč chcete právě takto vyplnit svůj volný čas?
- o Jak jste se o dobrovolnickém centru dozvěděl?
- o Kdy jste o dobrovolnictví začal uvažovat a jaký byl váš prvotní impulz?
- o Jak dlouho trvalo, než jste kontaktoval a vyhledal charitu?
- o Co nebo kdo hrál rozhodující roli při vaší volbě stát se dobrovolníkem?
- o Pracoval jste někdy jako dobrovolník? Popřípadě máte nějaké předešlé zkušenosti vztahující se k oblasti, které se chcete jako dobrovolník věnovat?
- o Je ve vašem okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?
- o Co na váš nápad stát se dobrovolníkem říkala vaše rodina a vaši přátelé? Radil jste se o rozhodnutí s někým?
- o Co si představujete pod pojmem dobrovolnictví?
- o Co si představujete pod označením dobrovolník? Jakými vlastnostmi by podle vás měl dobrovolník disponovat?

3. OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

- o Měl jste při vašem prvním kontaktu dobrovolnického centra jasnou představu o vaší budoucí aktivitě?
- o Věděl jste v jakém programu či s jakými klienty byste chtěl pracovat? Popřípadě pracoval jste s nimi už někdy?
- o Co jste očekával od prvního motivačního rozhovoru v charitě? Naplnila se vaše očekávání? Pomohl vám motivační rozhovor při volbě druhu činnosti?
- o Pro jaký program či klienty jste se rozhodl? *Otázku pokládám v případě, nebyl-li respondent o druhu činnosti rozhodnut před nebo během prvního motivačního rozhovoru.*
- o Z jakého důvodu jste se rozhodl právě pro tento program/klienty?

- o Máte představu o tom, jak bude vaše činnost vypadat? *Opět pokládám v případě, nebyla-li představa již na samém počátku.*
- o Jaký klient/program by pro vás podle vašeho názoru nebyl vhodný? Proč?

4. OBECNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

- Kolik času chcete nebo jste ochoten dobrovolnické činnosti věnovat?
- Jaké je vaše očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?
- Co si myslíte, že můžete předat či nabídnout potenciálním klientům?
- Myslíte si, že vám v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užitku a že je využijete?
- Máte nějaké obavy týkající se dobrovolnictví nebo situací spojených se samotnou činností?
- Čeho byste chtěl v této oblasti docílit/dosáhnout?
- Čekáte nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo vašich přátel?

5. PROSTOR PRO SDĚLENÍ DALŠÍCH INFORMACÍ ZE STRANY RESPONDENTA

Příloha č. 2: Přepsaný rozhovor – Michaela (R1)

Prostřednictvím dobrovolnictví získám pohled na věc z druhé strany

OSOBNÍ INFORMACE

Věk

1 Je mi 21.

Dosažené vzdělání

2 Střední, gympl všeobecně.

Jaká je tvá současná práce nebo studium?

3 Nyní studuji psychologii na Jihočeský univerzitě v Budějovicích a chystám se do třetího ročníku.

Co považuješ za významné životní mezníky a situace svého života? Myslím tím něco, co tě ovlivnilo nebo je pro tebe důležité.

4 Nejvíce mě asi ovlivnilo onemocnění člena rodiny, teda i jako ve výběru pozdějšího studia, proto vlastně jsem díky

5 tomu na té psychologii, že mě to zaujalo kvůli tomu, i když jako, když ta osoba onemocněla nějakou psychickou

6 nemocí, která je nevyléčitelná, tak se to řeší jakoby do dne a pak někdy takový, třeba když doma táta měl nějakou

7 operaci, tak to byla těžká situace pro celou rodinu, ale jinak nic vážnějšího se asi nestalo nebo myslím že ne.

Máš nějaký vlastní žebříček hodnot?

8 Žebříček hodnot určitě mám. Myslím si že je to docela důležitý. Mám ti nějaké říct?

Ano. Nemusíš je mít seřazené. Stačí, když mi je vyjmenuješ.

9 Tak samozřejmě láska, nějaký to osobní štěstí, rodina, přátelé a vzdělání.

Mohu se tě zeptat zda-li jsi věřící? Samozřejmě vím, že je to osobní údaj, takže pokud nechceš, nemusíš mi odpovídat.

10 Nejsem věřící.

Jak bys sama sebe charakterizovala?

11 Tak doufám, že přátelská. (odmlka)...snažím se být vždycky ochotná pomoci a taky docela dost často netrpělivá,

12 pořádná a snad trošku i vtipná.

Jaké tvé vlastnosti či charakteristiky mohou být podle tebe pro tvou budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

13 Přínosný...(dlouhé přemýšlení)

Napadá tě něco?

14 Teď mě vážně nic nenapadá. Když tak potom, když si vzpomenu.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

15 Tak úplně prvotně to bylo kvůli vysoké škole, že jsem věděla, že budu potřebovat nějakou praxi, tak jsem hledala

16 nějaký kontakt, kde by to bylo možné. Když už jsem se teda takhle někam dostala kvůli tomu, tak mně to začalo

17 bavit a vlastně mi to přináší takový pocit naplnění. Takže i kvůli tomu.

Proč ses rozhodla právě pro tuto formu pomoci? Kvůli té praxi?

18 Ano, kvůli praxi.

Proč chceš právě takto vyplnit svůj volný čas?

19 Tak jednak je to teda ta praxe, což se mi teď hodí do té školy a pak zase k dalšímu studiu, kdybych se teda dostala

20 na to navazující, ale že mně to i baví. Že mi to přijde jako přínosný a docela důležitý, když je možnost jako

21 někomu pomoci kdo to potřebuje, tak je škoda toho nevyužít.

Jak ses o dobrovolnickém centru-charitě dozvěděla?

22 Tady o tý jsem se vlastně dozvěděla od tebe (respondentka je má spolužačka), když jsi o tom mluvila, že hledají
23 pro nějaký ten program dobrovolníky.

Kdy jsi začala o dobrovolnictví uvažovat?

24 Tak poprvé jak jsem se o tom dozvěděla od tebe, tak potom jsem to nechala nějakou dobu bejt a pak jsem se o tom
25 bavila po delší době s další kamarádkou, takže to bylo tak toho třičtvrtě roku asi, možná spíš ten rok, spíš ten rok.
26 A potom vlastně když jsem se pak náh...byl tejden v tom, že jsem se začala rozhodovat, jestli teda jo a do jakého
27 programu a do toho týdne jsem to zařídila, jako že jsem tam došla.

Takže po druhém rozhovoru s kamarádkou jsi zhruba po týdnu kontaktovala charitu?

28 Ano.

A co bylo tím hlavním impulzem?

29 Ta kamarádka.

Co nebo kdo hrál tedy nejdůležitější roli při tvé volbě stát se dobrovolníkem?

30 Jako rozhodující roli to bylo vlastně i to, jak jsi o tom mluvila ty a potom jsem se o tom bavila ještě s jednou
31 kamarádkou. Takže i to mne docela podpořilo.

Pracovala jsi někdy dřív jako dobrovolník?

32 Já nevím, jestli to můžu říct, že je to úplně dobrovolnictví, ale dělala jsem nějakou dobu v centru pro mládež, kde
33 byly speciálně jako romské děti. Bylo to centrum pro volný čas a tam jsem byla. A pak školka, ale to není určitě
34 dobrovolnictví nijak.

Je ve tvém okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?

35 Tak ty a ještě další spolužáci, ale jinak jenom tady v okruhu školy. Jinak u mne doma tam asi nikdo.

Takže jsou to studenti?

36 Ano.

Co na tvůj nápad stát se dobrovolníkem říkala tvá rodina a přátelé?

37 Rodina se k tomu ani nijak moc nevyjadřovala. Mamka třeba nesouhlasila ani moc s tím studiem psychologie,
38 takže teď už mi do toho moc vůbec nemluví. Kamarádi z toho měli docela radost a mně v tom jako podporují.

Co si představuješ pod pojmem dobrovolnictví?

39 Pojem dobrovolnictví...pomoc nějakým osobám. Nejvíc mne asi napadnou nějak hendikepovaní.

Co si představuješ pod označením dobrovolník?

40 Tak, ten co tu činnost nějak vykonává.

A jaké vlastnosti by měl podle tebe dobrovolník mít?

41 Měl by být empatickejší, ochotnej pomoci nějak, musí počítat s tím, že to zabere nějaké jeho volné čas a věnovat
42 se tomu naplno, že nemá asi cenu chodit tam prostě jenom proto, jo jako teď tam někam jdu, ale aby, aby z toho
43 měl i on nějaké dobré pocity, že se to potom určitě odrazí na tom, když tam jde s radostí nebo, když tam jde...

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měla jsi při tvém prvním kontaktu dobrovolnického centra už jasnou představu o tvé budoucí aktivitě?

44 Já už jsem tam šla jako do toho s tím, že vím, do jakého programu bych se chtěla začlenit.

Pracovala jsi už někdy v podobném programu?

45 V tom programu, který jsem si vybrala, jsem ještě nikdy nepracovala.

Pro jaké klienty nebo program ses tedy rozhodla?

46 Je to vězeňská korespondence.

Co jsi očekávala od prvního motivačního rozhovoru v charitě? Byl pro tebe důležitý?

47 Byl pro mne důležitější v tom, že jsem se tak nějak dověděla bližší informace a jak to tak zhruba probíhá, což mi
48 přišlo užitečný.

Ještě před motivačním rozhovorem ses rozhodla pro vězeňskou korespondenci. Z jakého důvodu ses rozhodla právě pro tento program?

49 Mně to přijde hrozně zajímavý a nevím, jestli bych se tomu třeba nechtěla i dál potom věnovat tý forenzní
50 psychologii. Takže proto.

Máš představu o tom, jak bude tvá dobrovolnická činnost vypadat?

51 No, tak vím určitě nebo mi bylo sděleno, že on ten vězeň, když mi ho přidělí, tak napíše první dopis a já mu
52 vlastně podle toho co on bude psát, jako na základě toho mu nějak odpovím a záleží teda na mně i na něm jaký
53 informace o sobě sdělíme. To je asi tak všechno. Spíš se bojím, abych nenapsala něco, co by se ho třeba nějak
54 dotklo, aby to neukončil.

Plánuješ do budoucna ještě nějakou dobrovolnickou činnost?

55 Plánuju ještě další.

Jakou?

56 Dobrovolnictví s dětmi.

OBECNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chceš nebo jsi ochotna dobrovolnické činnosti věnovat?

57 No, tak asi určitě několik hodin týdně. Nevím přesně kolik, záleží taky, jak to teď budu schopna skloubit se školou
58 asi no, protože jak končím, tak to bude možná trošku náročnější, ale co nejvíc pude.

Jaké je tvé očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti? Očekáváš nějaký přínos?

59 Očekávám od toho přínos pro mne jako osobu jako člověka, že mne to posune třeba zase někam dál a možnost
60 koukat se na věci trošku z jiného pohledu. Právě i proto se mi líbí ten program vězeňská korespondence, protože
61 jsem se s tím nikde ještě nesetkala, že by se to nabízelo, že mi to přijde fakt zajímavý vidět takhle ty věci z druhý
62 strany. A pak takový ten osobní vývoj. Asi tak.

Co si myslíš, že můžeš předat či nabídnout klientům v tomto programu?

63 V tomhle programu, mohla bych jim nabídnout asi nějakou třeba podporu nebo, že až je třeba pustí, že to nebude
64 tak špatný třeba jak si myslí, že to bude. Jinak asi nevím, co bych jim takhle mohla nabídnout.

A z obecnějšího hlediska tě napadá ještě něco? Nemusí to být zaměřené pouze na vězeňskou korespondenci.

65 Třeba taky, což by bylo asi vzájemný ten jinej pohled na ty věci.

Myslíš si, že ti v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užítku a že je využiješ?

66 Myslím si že určitě, i kdyby se mi potom třeba nepodařilo pracovat tady v té oblasti, tak si myslím, že to bude
67 určitě k užítku jako pro mě.

Máš nějaké obavy týkající se dobrovolnictví nebo situací spojených se samotnou činností?

68 No speciálně z té vězeňské korespondence jak jsem říkala, tak se bojím, že bych třeba něco špatně napsala, že
69 bych toho vězně odradila. A potom bych teda chtěla dělat u dětí, tak mám vždycky jako hrozný strach, když
70 takhle někam jdu, že se mě budou bát, nebo že budou mít pocit, že se mnou nemůžou vyjít, tak jako toho se bojím
71 docela hodně, že pro ně nebudu taková osoba, jako který můžou důvěřovat, i když třeba já si myslím a myslím si,
72 že vím, že jsem, ale že z toho nebudou mít takovej pocit.

Je něco, čeho bys chtěla v této oblasti dosáhnout? Máš nějaký konkrétní cíl?

73 To asi nemám cíl. Spíš jenom u toho vydržet a dělat to spíš pravidelně, jako dlouhodobě, bych to chtěla dělat delší
74 dobu ne třeba jenom půl roku nebo takle.

Očekáváš nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo přátel?

75 To ani ne. Já to spíš fakt dělám vyloženě jakoby pro sebe a i pro školu, ale jinak žádný hodnocení od toho nečekám.

Příloha č. 3: Přepsaný rozhovor – František (R2)

Dobrovolnictví je běh na dlouhou trať

OSOBNÍ INFORMACE

Věk

1 Je mi třicet let.

Dosažené vzdělání

2 Zatím středoškolské.

Současná práce nebo studium

3 Současná práce...masérské služby a současně i inzertní poradce.

Mohla bych se tě zeptat na tvé významné životní mezníky a situace? Je něco co tě nějak významně ovlivnilo?

4 Tak určitě jednak zatím dokončení střední školy, to znamená maturita. Ta určitě. Pak mně ovlivnil vztah s jednou
5 holkou, která odcestovala do Anglie, a já jsem za ní jel. To pro mne bylo taky dost významné. Další úspěchy jsou
6 takové dílčí. Rád bych se dál věnoval, až vystuduji vysokou školu, tomu co mne bude skutečně bavit a tomu čemu
7 skutečně chci.

A to je co?

8 Tak, protože mne baví kontakt s lidmi a veřejné dění, tak bych rád začal pracovat v nějaké větší firmě, co se zabývá
9 rostlinnými biotechnologiemi nebo třeba co se zabývá ekologií. Případně pokud se podaří najít práci na nějakém
10 městském úřadu na odboru životního prostředí a tam dělat pro lidi nějaké určité projekty. Takže veřejné výsadby
11 a různé podobné projekty.

Máš nějaký vlastní pomyslný žebříček hodnot? Co je pro tebe nejdůležitější?

12 Určitě mám. Nejdůležitější je pro mne v současné době hlavně zdraví, pak určitě rodina. Dále pak láska nebo
13 partnerství a pak na dalším místě jsou peníze a to ostatní.

Jak bys sám sebe charakterizoval?

14 Tak já si myslím, že jsem poměrně klidný člověk. Myslím si také, že jsem poměrně dost pečlivý a v práci se
15 snažím všechno dělat sám, takže jsem samostatný.

A nějakých záporných vlastností jsi si u sebe vědom?

16 Určitě. Někdy hodně váhám a potřeboval bych větší přímoučarost. Takže je to u mne hlavně ta váhavost.

Jaké tvé vlastnosti či charakteristiky mohou být podle tebe pro tvou budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

17 Myslím si, že pro ostatní lidi mohu být přínosný tím, že jsem celkem klidnej člověk. Nemám rád násilí. Z tohoto
18 hlediska jsem se rozhodl, že bych rád navštěvoval starší osoby-seniors, kteří tu klidnější povahu asi tak nějak
19 chtějí.

Mohu se zeptat, jestli jsi věřící? Stačí mi odpověď ano nebo ne. Popřípadě nemusíš odpovídat vůbec.

20 Je to z mého hlediska trošku složitější, protože moje rodiče i moje teta jsou hodně věřící. Můj strýc byl farář.

21 Takže u nás převládala katolická církev a byl jsem ovlivněn rodiči. Na Boha věřím, ale není to nějak ortodoxní.

Má tato tvá víra něco společného s tím, že ses rozhodl kontaktovat zrovna Diecézní charitu nebo to byla náhodná volba?

22 Já si myslím, že to byl jeden z důvodů, proč jsem šel do dobrovolnictví.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

23 Tak je to taková dlouhodobější záležitost. V podstatě jsem chtěl vždycky lidem nějakým způsobem pomáhat, ať už
24 to bylo dřív, kdy jsem pomáhal lidem v nesnázích a nebo i z důvodů, že si se mnou umí dobře povídat senioři,
25 proto jsem se rozhodl, že bych jim chtěl pomáhat. Také jsem se rozhodl, že si přeorganizuji celý život a začnu tak
26 trochu od znova, proto jsem se rozhodl, že dobrovolnictví bude také něčím novým.

A jak dlouho ti trvalo, než ses rozhodl, že se staneš dobrovolníkem? Je to otázka měsíce, roků...

27 Je to zhruba asi rok nebo rok a půl, co jsem si začal uvědomovat, že bych chtěl v životě tak trošku pomáhat lidem.
Takže to nebylo rozhodnutí ze dne na den?

28 Nebylo, uvažoval jsem o tom dlouhou dobu. Nakonec jsem najel na stránky charity, kde bylo o dobrovolnictví
29 napsáno. Pak jsem v podstatě napsal do charity.

Proč ses rozhodl právě pro tuto formu pomoci?

30 Z toho důvodu, že bych chtěl nějaký přímý kontakt. Chtěl bych chodit alespoň za jedním nebo dvěma seniory, se
31 kterými bych si po určitém čase vytvořil určitý vztah. Kdybych chodil ke skupině seniorů, bylo by to trošku jiné,
32 než bych si já představoval. Ten vztah mezi námi už by nebyl tak úzký.

Proč chceš právě takto vyplnit svůj volný čas?

33 Proč chci takto vyplnit svůj volný čas? (smích) To mi budeš muset trošku specifikovat. Vlastně to souvisí s tím, co
34 už jsem říkal.

Jak ses o dobrovolnickém centru dozvěděl?

35 Dozvěděl jsem se o dobrovolnickém centru z internetových stránek.

Ty stránky sis vyhledal sám od sebe nebo jsi o nich někde slyšel?

36 Ty stránky jsem vyhledal sám od sebe. Předtím jsem se díval na charitu městskou a pak jsem se dostal na stránky
37 diecézní charity, kde mne zaujala možnost dobrovolnictví.

Takže ses o tom nedozvěděl z letáčku nebo reklamní kampaně?

38 Nene. Rozhodně ne.

Jak už jsi mi říkal, o dobrovolnictví jsi začal uvažovat zhruba před rokem. Jaký byl tvůj prvotní impuls?

39 To je dost složitá otázka. U mě to bylo tak nějak postupně. Jednou k večeru jsem se díval na charitu, jaké jsou tam
40 možnosti a programy. Pak jsem překlikl na dobrovolnictví a tato možnost mne zaujala.

Jak dlouhá doba uplynula mezi navštívením stránek charity a samotným kontaktováním centra?

41 Bylo to v podstatě téměř hned. V podstatě asi druhý nebo třetí den jsem centrum e-mailem kontaktoval.

Co nebo kdo hrál rozhodující roli při tvé volbě stát se dobrovolníkem?

42 Já si myslím, že nikdo takový nebyl.

Pracoval jsi někdy jako dobrovolník?

43 Jako dobrovolník jsem nikdy ještě nepracoval. Baví mne veřejné činnosti, například pořádání společenských her.

44 To je také jeden z důvodů proč jsem do toho šel.

A máš nějaké předešlé zkušenosti se seniory?

45 Zatím jsem se seniory vůbec nepracoval. Ale dřív, asi před šesti lety, jsem žil v Praze s přítelkyní, která tam měla
46 babičku a dědu. S těmi jsem si dobře povídal a oni měli z mých návštěv radost. Navíc mám zkušenost i s vlastní
47 babičkou a dědou. To byl asi takový prvotní impuls ta vlastní zkušenost.

Je ve tvém okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?

48 Dobrovolníka vysloveně neznám, ale mám kamarádku, která pracuje pro městskou charitu. Takže trochu vím, co
49 to obnáší. Ona sama chodí ke starým lidem a k lidem znevýhodněným, dělá osobní asistenci. Z tohoto hlediska
50 tedy vím, o jakou práci se jedná.

Hrála tato kamarádka při tvém rozhodnutí se stát se dobrovolníkem nějakou roli?

51 Trošku ta kamarádka roli hrála, protože mi o tom vyprávěla. Jinak ale jak jsem říkal, to rozhodnutí bylo
52 dlouhodobé.

Co na tvůj nápad stát se dobrovolníkem říkala rodina a přátelé? Radil jsi se o rozhodnutí s někým?

53 (Smích)...Mluvil jsem o tom akorát s rodiči. Ti mi říkali, že je to dobrá činnost a souhlasili s tím. S nikým jiným
54 jsem o tom zatím nemluvil, protože ještě nevím, kam přesně budu chodit, jestli nakonec budu docházet jen za
55 jedním seniorem nebo jich bude víc...

Co si představuješ pod pojmem dobrovolnictví?

56 Tak je to určitá dobrovolnická činnost jenom pro určité skupiny lidí, kteří jsou na tom třeba psychicky špatně, jsou
57 na vozíku, nebo jsou to senioři, nebo také třeba děti znevýhodněných rodin. Takže asi takový ten globál je pro mě
58 dobrovolnictví, komu se dá pomáhat.

Co si představuješ pod označením dobrovolník? Jakými vlastnostmi by podle tebe měl dobrovolník disponovat?

59 Dobrovolník by měl mít dobré srdce a otevřenou duši. Musí být empatický vůči druhým lidem. Musí být hlavně
60 otevřený a být schopný komunikovat s ostatními lidmi. Tyto vlastnosti by ten dobrovolník měl mít.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měl jsi při tvém prvním kontaktu dobrovolnického centra jasnou představu o tvé budoucí aktivitě?

61 Úplně přesně jsem nevěděl, co mne tam čeká nebo co tam budu dělat, ale už jsem měl určitou představu, pro koho
62 bych rád něco dělal. Chtěl jsem se víc dozvědět o tom, jaké činnosti se tam dělají.

Věděl jsi tedy už předem v jakém programu či s jakými klienty bys chtěl pracovat?

63 Ano, to jsem tak zhruba věděl a pohovor mne v tom utvrdil. Váhal jsem mezi prací se seniory nebo dětmi. S dětmi
64 bych rád do budoucna také pracoval, ale nejdřív bych rád získal nadhled a praxi. Proto bych chtěl pracovat nejdřív
65 individuálně s jedním seniorem a možná po čase s nějakou skupinkou dětí.

*Co jsi očekával od prvního motivačního rozhovoru v charitě? Naplnila se tvá očekávání? Pomohl ti motivační
rozhovor při volbě druhu činnosti?*

66 Mně to hodně motivovalo, protože jsem dostal i výroční zprávu, kde jsem si mohl přečíst i o jednotlivých
67 programech dobrovolnického centra. Rozhovor mi při výběru teda taky pomohl.

*Jak už jsi mi prozradil, rozhodl ses pro práci se seniory. To, že s nimi chceš pracovat, jsi věděl už před motivačním
rozhovorem. Ten tě v tom přesvědčení tedy utvrdil?*

68 Ano je to tak.

Z jakého důvodu ses rozhodl právě pro tyto klienty?

69 Tak, pro tento druh klientů-seniory jsem se rozhodl, protože si myslím, že se seniory umím komunikovat, a také
70 bych jim chtěl nějakým způsobem pomáhat. Například bych si s nimi chtěl povídat, luštit křížovky nebo bych jim
71 třeba došel na nákup.

Může být u seniorů něco, čeho se obáváš? Například je nějaká situace, ve které si myslíš, že by sis nevěděl rady?

72 Trochu se obávám situace, kdy k někomu přijdu a on na mne začne křičet. Jak už jsem říkal, tak nemám rád násilí,
73 a proto by to pro mne bylo nepříjemné. Toho se trošku obávám, ale jinak si myslím, že se ničeho nebojím.

Máš už představu o tom, co s klienty (seniory) budeš dělat?

74 Myslím si, že je to individuální. Pokud to bude možné, chtěl bych si vyjít se seniorem třeba na hodinku ven na
75 lavičku a tam bychom si povídali. Kdyby to nebylo možné, luštili bychom třeba křížovky, pomohl bych jim
76 s vyplněním papírů, nákupem... Byl bych ochoten pomoci jim s tím, co je zrovna třeba.

Jaký klient/program by pro tebe podle tvého názoru nebyl vhodný?

77 Určitě je pro mne jako nevhodný klient člověk, který bere nějaké drogy ať tvrdší nebo mírnější. To pro mě nejsou
78 klienti, protože ti lidé si za to můžou v podstatě sami. To je pro mne jediný případ nevhodného klienta.

OBECNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chceš nebo jsi ochoten dobrovolnické činnosti věnovat?

79 Rád bych této činnosti věnoval zhruba dvě až tři hodiny týdně maximálně. V budoucnu uvidím, jak to bude
80 s časem. Třeba bych jezdil na výlety ještě s dětmi.

To bys práci seniorů opustil a soustředil by ses na děti? Nebo bys to chtěl dělat současně?

81 Tak tuto otázku neumím teď přesně zodpovědět. V současné době se chci zaměřit na seniory, a pokud by mne ta
82 práce nebavila nebo nenaplňovala, tak je možné že bych se přeorientoval na práci s dětmi.

Jaké je tvé očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?

83 Myslím si, že práce mne bude uspokojovat tím způsobem, že si budu povídat s těmi lidmi a tím získám takový
84 vnitřní dobrý pocit.

Myslíš si, že ti v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užitku a že je využiješ?

85 Myslím si, že každý kontakt s lidmi každému člověku přináší něco dobrého a obohacujícího. Každý člověk je totiž
86 svým způsobem jiný, každý senior je taky jiný, ale každé setkání nás obohatí, ať už míň nebo víc.

87 Ale myslím si, že k další práci to zatím nevyužiji.

Máš nějaké obavy týkající se dobrovolnictví nebo situací spojených se samotnou činností?

88 Jak už jsem říkal, mám strach z náhlých situací. To znamená, kdybych třeba přišel k nevrlému člověku, tak by to
89 pro mne bylo nepříjemné.

Čeho bys chtěl v této oblasti docílit/dosáhnout?

90 U těch seniorů je to docela specifické, protože se můžu setkat se seniorem aktivním nebo upoutaným na lůžko.
91 Nedávám si žádné velké cíle ani mety. Jdu do toho, abych si popovídal s těmi lidmi a to je to, co mne bude
92 naplňovat.

Jakou odměnu či ohodnocení ze strany charity nebo tvých přátel očekáváš?

93 Co se týče dobrovolnictví, tak je to běh na dlouhou trať. Já nevím, možná že za rok nebo za dva bych nějakého
94 uznání z okolí dosáhl, protože jsem pro ty lidi něco udělal.

Příloha č. 4: Přepsaný rozhovor – Petr (R3)

Upřímný úsměv a radost ostatních je pro mne to největší ocenění

OSOBNÍ INFORMACE

Jaký je tvůj věk?

1 20 skoro 21.

Jaké je tvé současné studium nebo nejvyšší dosažené vzdělání?

2 Střední škola.

Jsou ve tvém životě nějaké významné mezníky, které tě ovlivnily nebo pro tebe byly svým způsobem důležité?

3Tak jsou to určitě takové ty věci, co se stali jakože poprví. Třeba když..., když mi před čtyřma lety umřel děda,

4 takže to bylo taková, jako že mne to hodně poznamenalo, že si to, jakoby že když mi umřel první děda, tak jsem byl

5 ještě hodně malej, což si tak jako moc nepamatuju, takže tohle. Pak taková ty, první pusa, první holka a takováhle ty.

Máš nějaký pomyslný žebříček hodnot? Co je pro tebe důležité?

6 Asi, asi jo.

A můžeš mi ho sdělit?

7Tak asi, asi úplně nahoře mám...ňákou v postatě...ne sebe, ale spíš ostatní. Jakože ne zájmy ostatních, ale aby

8 ostatní, na kterých mi záleží, se měli dobře. No a pak jsou taková ty věci, jako že chci být úspěšný. Jako jak říkal

9 Shakespear, uspět, že chce každý, tak to, jakože chci být asi mezi ostatníma uznávaněj, pak takový ty normální

10 věci, jako obyčejný.

A co zdraví například?

11 Tak jako zdraví, já ho zas tak neberu, protože já jsem poměrně pořád zdravěj, že, nepamatuju si, kdy jsem byl

12 nemocnej naposled, já netrpím na žádný takový ty rýmy a tyhle věci, takže mně zdraví nijak...

Mohu se zeptat jak je to s tvou vírou? Jsi věřící? Pokud nebudeš chtít odpovět, respektuji to a otázku přeskočíme.

13 Věřící...a...jsem věřící, ale nevím, jestli ti dokážu vysvětlit v co. Ale věřící v podstatě jsem.

Má tvá víra něco společného například s křesťanstvím?

14 Křesťanství rozhodně ne, možná takový jakože to vychází z buddhismu, ale ne úplně že bych praktikoval nějaký

15 věci, co praktikuje buddhismus, to ne. Spíš taková ta vlastní víra člověka.

Jak bys sám sebe charakterizoval?

16 Hm...To je hodně těžký. To mi nikdy nešlo. Já pokaždý když se charakterizuju, tak se jenom kritizuju.

Tak nějaké klady taky určitě najdeme ne?

17 Tak kladný, to je, že umím naslouchat lidem, umím...myslím, že jim umím poradit, jak se maj třeba zachovat

18 v situaci, když, když to nejsou takové ty ženské situace, kterým nerozumím, tak to jo. Občas se asi chovám hodně

19 arogantně...hodně, hodně se uzavírám do sebe, jakože nechci, aby mi někdo pomoh, že si to chci vždycky vyřešit

20 sám. Nevím.

Ještě něco tě napadá?

21 Teď zrovna ne.

Jaké tvé vlastnosti nebo charakteristiky mohou být podle tebe pro tvoji budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

22 No, tak asi obě ty kladný. To naslouchání a tydlecty...asi jsem ještě obětavej docela, takže to.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

23 No...asi v podstatě to, co se děje tady v okolí, všichni jsou strašně zlí a všichni se chovají ošklivě k sobě, tak asi
24 to, protože, když se na to člověk dívá jakoby z toho hlediska, jakože to jenom pozoruje, tak je to pro něj takový
25 jakože ubíjející a takhle budu v podstatě něco aspoň jakoby dělat, když někomu pomůžu, tak to pro mne bude
26 hodně velký přínos. Takže asi tak, jakoby to hledisko toho, že můžu pomoci a proto, proto prostě. A také se
27 chci hlásit na psychologii.

Proč ses rozhodl právě pro tuto formu pomoci? Myslím to v tom slova smyslu, že někdo pomáhá například prostřednictvím finančních darů, ale nedostává se do přímého kontaktu s lidmi.

28 Finanční dary dávat moc nemůžu, protože nemám moc velké příjem, když mám jenom brigádu, tak vlastně
29 dávám finanční dárky, takový ty skutečný dárek a takový ty věci, tak to, že občas pošlu smsku, ale rozhodně
30 nemám na to abych...a hlavně ten přímý kontakt je úplně něco jiného, jakože v podstatě, peníze dělají hodně, ale
31 ten kontakt je druhá věc, která je důležitá, hodně.

Proč chceš právě takto vyplnit svůj volný čas? Tato otázka souvisí s otázkou první, kterou jsi mi zodpověděl. Doplnil bys něco?

32 Hlavně když ten volný čas je, tak je dobrovolnictví asi lepší než někde sedět u televize nebo tak.

Jak ses o dobrovolnickém centru dozvěděl?

33 O dobrovolnickém centru jsem se dozvěděl z tabule jak je na ulici, potom z internetu a takové jakože to povědomí,
34 že tu něco takového musí být.

Poprvé ses o tom tedy dozvěděl z informační tabule?

35 Jo.

Kdy si o dobrovolnictví začal uvažovat?

36 No, asi tak dva roky už. Takže mi to trvalo hodně dlouho.

Takže to nebylo rozhodnutí ze dne na den?

37 V podstatě to bylo ze dne na den. Já jsem...jak jsem chodil, protože je to jako spojovací ulice z náměstí, tak
38 jakože když se jde třeba o víkend do hospody, tak se tudy jde a když člověk tudy chodí pořád a pořád, tak jakože
39 na to kouká. Tak už jsem náh ty dva roky zpátky na to koukal a to jsem vlastně začal krev dávat v 18ti, a teď jsem
40 vlastně dostal tu medaili za krev a šel jsem kolem té tabule a tak jsem si řekl proč to nezkusit a ten den jsem se
41 vlastně rozhodl.

Uvědomuješ si tedy, co bylo tím hlavním impulzem pro tvé rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

42 Asi ta radost z té medaile, sice jsem si to představoval, jakože mi jí náh slavnostně předají a oni mi jí tam jenom
43 šoupli a podepsal jsem to, ale asi to jakože jsem se cítil opravdu hezky.

Po jak dlouhé době od této události jsi pak kontaktoval charitu?

44 To bylo asi čtrnáct dní, protože já jsem právě den potom odlétal do Řecka, takže potom, ale to už jsem v ten den
45 věděl, že až se vrátím z toho Řecka, tak kontaktuju charitu.

Hrála nějaká osoba rozhodující roli při tvém rozhodování?

46 To si neuvědomuju, ale myslím že ne.

Pracoval si už někdy jako dobrovolník?

47 Ne ve slova smyslu dobrovolník, ale chodil jsem do domova důchodců za prababičkou poměrně dlouho a ve
48 skautu jsem vedl malej dětskej oddíl.

Je ve tvém okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?

49 V okolí jo, v rodině si nejsem jistej. V tej nejbližší určitě ne, ale v tej vzdálenej myslím že jo, ale v okolí jo,
50 kamarádi dělají.

Co na tvůj nápad stát se dobrovolníkem říkala tvá rodina a přátelé? Radil ses o rozhodnutí s někým?

51 Tak rodina říkala, že jsem si vymyslel zase náhou věc, protože já v podstatě vždycky přijdu s nákým nápadem, co
52 budu dělat nebo co mně takle baví, ale v podstatě to vzali, jakože dobře, protože je to dobrá věc, takže to vzali
53 dobře. Přátele to ani neudivilo, jenom spíš třeba když sme se bavili už o těch určitých věcech, tak někdo říkal, že
54 by to nezvlád, o tom jsme se bavili, ale že by to někdo vyloženě zatracoval to ne.

Co si představuješ pod pojmem dobrovolnictví?

55 Činnost, která je dělaná dobrovolně s láskou a pro někoho druhého.

A co si představuješ pod označením dobrovolník? Jaké vlastnosti by podle tebe dobrovolník měl mít?

56 To je asi hodně specifický, tak jednak tím co dělá, jakou činnost bude provádět a dobrovolník je v podstatě ten
57 človíček, kterej to vykonává. Nevím, nepřijde mi úplně dobrovolník třeba člověk, kterej jenom finančně přispívá,
58 že to je, jakože je to samozřejmě dobrý a potřebný, ale spíš ten co to dělá fyzicky, že ten má asi větší náhou tu
59 zásluhu.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měl jsi při tvém prvním kontaktu dobrovolnického centra jasnou představu o tvé budoucí aktivitě?

60 Ne, neměl.

Takže jsi ani nevěděl v jakém programu nebo s jakými klienty bys chtěl pracovat?

61 No...tam to bylo takový, že se mi líbily dva programy a v podstatě jenom jsem nevěděl, kterej si vybrat.

62 Potřeboval jsem dokopat k tomu, aby mně někdo spíš jako navedl, do čeho bych se spíš měl vrhnout.

A jaké byly ty dva programy?

63 Děti a senioři.

Co jsi očekával od prvního motivačního rozhovoru v charitě?

64 Možná tu radu...v podstatě ten rozhovor jak proběh, tak myslím, že byl dobře, že to bylo takový, že toho člověka
65 to hezky navnadí.

Pomohl ti tedy motivační rozhovor v rozhodování se?

66 No určitě mi pomohl a určitě i ten termín (*orientační datum, do kdy se potencionální zájemce rozhodne, zda-li*
67 *chce dobrovolnictví vykonávat a v jakém programu*) jak jsme si tam dali, do kdy to mám, tak ten mi taky určitě
68 pomohl.

Pro jaký program či klienty ses nakonec rozhodl?

69 Pro ty seniory v domácnostech.

Z jakého důvodu ses rozhodl právě pro tyto klienty?

70 Já jsem si říkal, že u těch dětí je to takový, že ten člověk je hodně ovlivní, že v podstatě, pokud zvolí špatnej
71 způsob toho jednání s nima, tak to dítě už bude mít nákej ten...nechci říct, že následek, ale jakože si to v sobě
72 bude pamatovat a třeba pokud to udělá špatně, tak může mít i potom v budoucnu, třeba chovat se k lidem hůř díky
73 tomu. A u těch seniorů je to přeci jenom, že spíš jakoby já budu poslouchat jak, jakej měli oni život a získám náky
74 jejich pohled na svět.

Myslíš si, že tvá volba programu, ve kterém se pracuje se seniory, souvisí s úmrtím tvého vlastního dědy? (Na začátku respondent udal jako významné situace života smrt dvou dědečků.)

75 Takhle otázka mne napadla, když jsem vypisoval ten dotazník (*Dotazník, který zájemci dostávají při úvodním*
76 *rozhovoru a v případě rozhodnutí se pro činnost ho vyplní a odevzdají zpět charitě, slouží k získání základních*
77 *informací o dobrovolníkovi a jeho motivaci.*) předtím, že jsem tam psal do těch jakoby mezníků, jakoby co bylo
78 pro mne důležitý a napsal jsem tam smrt toho dědečka, toho prvního. Já jsem ho moc neznal, takže o něm nemůžu
79 nic říct. A u toho druhýho, myslím si že to není takhle, protože on byl hodně mým zvěrem, protože byl takovej

79 jakože, nechci říct pedantskej, ale jakože byl...měl u mě hodně respekt, autoritu. A že jsem ho měl hodně rád, ale
80 nemyslím si, že bych si tímhle chtěl jakoby nahradit ho. Je to spíš tím, že já mám všeobecně rád starý lidi, protože
81 maj jakoby hodně zkušeností a jinej ten náhled na ten svět než mám já, ale že bych si chtěl...já jsem nad tím
82 přemýšlel, hodně jsem nad tím přemýšlel jakoby, i když jsem ho psal ten dotazník jestli to tam vůbec napsat, aby
83 to právě takhle nevypadalo, že si chci nahradit svého dědečka.

Dobře, tak ti děkuji za odpověď. Jen chci říct, že i kdyby to byl jeden z důvodů, tak na tom není nic špatného.

84 Já si myslím, že z tohoto důvodu ne, protože byl pro mne jako strašná osobnost a že bych se jako nechtěl nijak
85 nahrazovat nikým jiným, protože vím, že by nebyl jako takovej. Je možný, že bych to třeba...já jsem se s tím
86 jakoby dosud nesetkal za ty čtyři roky, co to uplynulo, tak jsem se s tím nesetkal, jako že jsem se třeba setkal
87 s novými staršíma lidma, ale že bych jakoby toho člověka chtěl třeba měnit k obrazu svého dědečka tak to ne. Tak
88 si myslím že v tomhle případě je to takhle.

Jaký klient nebo program by pro tebe podle tvého názoru nebyl vhodný? Proč?

89 Tak už jsem to psal do dotazníku, (Dotazník, který zájemci dostávají při úvodním rozhovoru a v případě
90 rozhodnutí se pro činnost ho vyplní a odevzdají zpět charitě, slouží k získání základních informací o dobrovolníkovi
91 a jeho motivaci.) člověka se sklonem chování k agresi, protože takový ty úplně agresivní lidi, který třeba
92 vybuchnou, tak to moc nemám rád. A v tom, v těch seniorech mi byla taky nabídnuta paní, která je celkově
93 ochrnutá a vlastně komunikuje jenom očima a tak to jsem řek, že bych asi taky nevzal, protože to je hodně si
94 myslím že těžký jenom těma očima všechno vyjádřit, takže to si myslím že. Takže takovej klient, ale jinak asi, asi
94 by mi to bylo úplně jedno.

Máš představu o tom, co s tvým budoucím klientem-seniorem budete dělat?

95 Určitě to chce nějakou zábavu, najít nějaký společný téma. V postatě jsou tam nějaký ty popisy (v programu
96 Paleta života-dobrovolnictví u seniorů, je zájemci o dobrovolnictví sděleno jací klienti o dobrovolníka požádali, dále
97 jsou uváděny jejich zájmy, omezení, vlastnosti...to slouží pro snadnější výběr vhodného dobrovolníka k danému
98 seniorovi) některý, co chtějí ti klienti, to se mi strašně líbí u toho pána, co mi byl nabídnut, že chce chodit na pivo
99 a na víno. No a já si myslím, že to v podstatě se prolomí první ty rozdíly a pak si s tím člověkem vždycky najde
99 nějaký... Ještě si myslím u sebe, že mne baví úplně všechno v postatě, takže si vždycky s každým dokážu najít
99 nějaký to společný téma a od toho by se asi odvíjely ty činnosti.

OBECNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času jsi ochoten dobrovolnické činnosti věnovat?

100 Já jsem jakoby, já bych tomu věnoval opravdu hodně, co by šlo toho času, samozřejmě aby mi něco zbylo na ty
101 svoje zájmy, na školu, na práci, na rodinu, přátele. Ale jedna paní co dělá dobrovolnici, mi řekla, že se to nemá
102 přehánět s těma klientama, že si hodně dělaj vazby na sebe, jakože ten člověk si pak udělá vazbu a citově vydírá,
103 že třeba potom už na něj není tolik času, takže nák tak asi úměrně, ale pokud by šlo, že bych dělal třeba víc
104 činností, tak určitě víc času.

Máš nějaké očekávání ve vztahu k dobrovolnictví?

105 Tak asi co očekávám, že dostanu pohled, jinej pohled na svět, jak ho vnímá jiná generace lidí, jak pohlíží na ty
106 různé věci a asi ten dobřej pocit pro mě, že někdo bude mít radost, že se mi vypovídá, že si něco zahraju,
107 přečtem.

Co si myslíš, že ty můžeš předat či nabídnout tomu seniorovi?

108 No...to je těžká otázka. Asi zase tu druhou stranu, ten pohled toho mladýho člověka.

Myslíš si, že ti v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užitku a že je využiješ?

109 To stoprocentně, protože, když si člověk jakoby dělá něco takového, tak to určitě mu pomůže jakoby trochu se
110 třeba zamyslet i sám nad sebou, jak se chová, jak třeba utrácí za zbytečnosti, když vidí, že některý ty lidi prostě
111 nemaj ani na jídlo a v podstatě jakoby poznám svět trochu jinak.

Máš nějaký obavy, které se týkají situací spojených s tou dobrovolnickou činností?

112 Rozhodně mám obavu z tý..., že si udělám nákej ten citovej vztah k tomu člověku a on umře. U těch starých lidí
113 je to, ale v podstatě asi pořád, samozřejmě nevím jak, kdyby ta situace nastala, jak bych v té chvíli se zachoval,
114 ale vždycky si říkám, ještě předtím než to začnu, že s tím člověkem si udělám citovej vztah, ale nikdy to
115 nenechám zajít do nákej hranice, kdy by mne to, samozřejmě, když se to stane raní mne to v každým případě, ale
116 budu se snažit jakoby nák trochu nákou tu část sebe od toho izolovat.

Je něco, čeho bys chtěl v této oblasti, popřípadě ve vztahu se seniorem docílit?

117 Tak určitě, aby se ten člověk cítil líp, a to je v podstatě ten nejhlavnější důvod proč to chci, proč to chci dělat,
118 aby ten člověk pokud má tíživou situaci, pokud se třeba na něj vykašlal zbytek rodiny, že ho odsunul, protože
119 prostě už je jim nepotřebnej nebo je to ošklivý to takhle vyjádřit, ale asi to tak je. Tak aby se ten člověk prostě
120 cítil líp, aby věděl, že na tom světě není v podstatě sám.

Čekáš nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo tvých přátel?

121 ...Asi, asi ne. Asi tam jde o to jenom, já strašně mám rád, když se člověk usměje hezky a myslí to upřímně, tak
122 asi to mi úplně stačí jako odměna. Nepotřebuju žádný nevím nákej ocenění, nákej chvalozpěvy, nákej takové věci,
123 to opravdu asi ne. Mne stačí prostě, když se ten člověk upřímně usměje a prostě vidím, že se opravdu cítí hezky,
124 že má radost ze mě.

Dobře, děkuji moc. Je ještě něco, co bys chtěl k našemu rozhovoru dodat?

125 Myslím že ne.

Příloha č. 5: Přepsaný rozhovor – Lucie (R4)

Dobrovolnictví jako zájem o poznání něčeho nového

OSOBNÍ INFORMACE

Kolik je ti let?

1 20 let.

Jaké je tvé dosažené vzdělání?

2 Vlastně zatím že jo základní vzdělání, ale tenhle rok bych měla mít vlastně to středoškolské ukončené maturitou.

Jaké je tedy tvé současné studium.

3 Tak studium vlastně na gymnáziu, na českém.

Co považuješ za své významné životní mezníky?

4 Asi pobyt v Německu a ve Španělsku, a potom asi vztah s mým bývalým prvním přítelem pravděpodobně.

Máš nějaký svůj pomyslný žebříček hodnot?

5 No...hm, tak nevím, co bych asi dala na první, nevím, jak bych to seřadila, ale určitě asi je to škola že jo, nebo

6 vzdělání, rodina, přátelé, nevím no...možná...no asi tak nějak.

Otázka týkající se tvé víry. Jsi věřící? Stačí odpovědět ano ne.

7 Jak se to vezme no, ale asi jsem, asi jsem věřící.

Myslíš si, že tvá víra souvisí s tvým rozhodnutím kontaktovat právě Diecézní charitu?

8 Nenene, asi jako jakýkoliv letáček třeba s dobrovolnictvím a zaujal by mne tak bych jako...

Jak bys sama sebe charakterizovala?

9 To znamená jako charakterové vlastnosti nebo....?

Ano. Co třeba u sebe považuješ za kladné a záporné vlastnosti?

10 Tak záporny asi, hodně taková...No, tak klady kdybych asi začala, tak takový to pracovní nasazení, to snažit se

11 prostě dělat všechno nevím, dokonale, nebo to ne no a záporny. Asi netrpělivost, možná taky jako agresivita trochu,

12 nevím no.

Agresivita v jakém slova smyslu?

13 Né, tak jako tak prostě, nevím výbušnost občas nebo takhle, jsem to myslela. Ne, že bych jako to, to ne...asi ta

14 výbušnost spíš, to je asi lepší k tomu.

Jaké tvé vlastnosti či charakteristiky mohou být podle tebe pro tvou budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

15 No asi ta pracovitost si myslím no.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

16 No, to je těžká otázka...no, já nevím no, protože já jsem vlastně viděla ten plakát, plakát vlastně na to

17 dobrovolnictví co se týče těch starejch lidí, mně to jako zajímá, asi spíš jako ten zájem no, takže se prostě zeptat

18 jak to je a ani jsem vlastně ani nevěděla, že něco takového prostě probíhá tady v Budějicích, takže asi spíš ten

19 zájem se o tom něco dozvědět víc no, taky asi taky pomáhat jako s něčím někomu asi.

Proč ses rozhodla právě pro tuto formu pomoci?

20 No, asi asi taky ten zájem prostě, jak to jakoby probíhá, nebo jak to funguje s těma lidma, a taky asi že jo ráda

21 pracuju s lidma, takže možná kvůli tomu.

Jak ses o dobrovolnickém centru dozvěděla?

22 Právě z toho letáčku, když jsem byla na dnech japonské kultury, v Dům u Beránka myslím, že se to jmenuje, tak
23 tam. Tam byl právě ten letáček a na to pomáhat vlastně těm starým lidem a vlastně tady z toho.

Takže ses o tom dozvěděla z propagace, z letáčku?

24 Nono, z propagace a potom jsem se vlastně podívala na internet, že tam byly ty internetové stránky a potom jsem
25 kontaktovala právě tu, právě tu poradnu.

*Kdy si o dobrovolnictví teda potom začala uvažovat? Po jak dlouhé době, co jsi viděla letáček, jsi zhruba
kontaktovala dobrovolnické centrum?*

26 Já jsem, ty jo japonská kultura ta byla někdy...já nevím asi květen, nebo polovina května a já jsem tu paní
27 (koordinátora dobrovolnického centra) kontaktovala asi na začátku června, myslím.

*A uvědomuješ si, jestli tam byl nějaký impuls? Proč ses právě v tu dobu rozhodla dobrovolnické centrum
kontaktovat?*

28 Já nevím, mne to tak zaujalo ten letáček, takže jsem si to prostě...já nevím no.

*Hrál někdo rozhodující roli při tvé volbě stát se dobrovolníkem? Zakazoval ti to někdo nebo naopak podpořil tě v této
oblasti někdo blízký?*

29 Nene, takhle nikdo. Já jsem se vlastně sešla s tou paní (koordinátorkou programu) že jo a ta mi vlastně ukázala,
30 jak to funguje a já jsem se rozhodla podle svého no už. Že mne to zajímalo. Takže nikdo takhle jako vedle.

Pracovala jsi někdy dříve jako dobrovolník?

31 Jako předtím?

Ano.

32 Nene. Předtím nikdy.

A máš nějakou předchozí zkušenost v té oblasti, kterou sis nakonec v dobrovolnictví zvolila?

33 Hm...nakonec učím němčinu, němčinu vlastně pro ty cizince na tej poradně pro cizince.

A už jsi někoho dřív doučovala?

34 Jó, já jsem doučovala, když jsem byla na základce v deváté třídě, tak jsem doučovala vlastně mého mladšího
35 spolužáka asi o rok mladšího spolužáka matiku a fyziku myslím nebo chemii, nebo něco takovýho. No
36 a jazyk...tak to bylo taky pár lidí, ale to třeba bylo formou, že třeba někdo něco zrovna potřeboval, tak jsem mu to
37 vysvětlila, ale takle jako ne.

Je v tvém okolí někdo, kdo také dělá nebo dělal dobrovolníka?

38 Já nikoho takle neznám, takle jako známého nevím, kdo by dělal dobrovolníka...jo vlastně znám, jedna moje
39 kolegyně z divadla ta dělá dobrovolníka, ale ne tady v Budějicích, ale dělá v Trhových Svinech, myslím že dělá
40 dobrovolníka, ale s dětmi že pracuje.

Co na tvůj nápad stát se dobrovolníkem říkala tvá rodina a přátelé?

41 Tak někomu jsem to vlastně říkala, ale někdo třeba o tom vůbec třeba neví a tak jako prostě...

Nezrazovali tě například?

42 Nene, to ne.

Co si představuješ pod pojmem dobrovolnictví?

43 Tak asi pomoc, pomoc lidem v určitém oboru nebo jak to říct no...oblasti, třeba práce s těmi dětmi, nebo seniory
44 nebo vůči té oblasti pomoc.

Co si představuješ pod označením dobrovolník?

45 Dobrovolník, člověk který pomáhá a nedostává za to žádnou prostě peněžní odměnu nebo...že to dělá vlastně ze
46 svého vlastního přesvědčení nebo zájmu, nevím.

Jaké vlastnosti by podle tebe dobrovolník měl mít?

47 No, tak to je asi závislý si myslím taky na tom, v jaký oblasti asi pracuje toho dobrovolnictví, že třeba s těma
48 dětma musí mít asi hodně trpělivosti, taky musí být určitě taky hravý nebo...a potom třeba s těma cizincem nebo
49 ta němčina, tak tam asi určitě taky trpělivost, asi tak jako trpělivost ve všech těch vrstvách.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měla jsi při tvém prvním kontaktu dobrovolnického centra jasnou představu o své budoucí aktivitě?

50 Já jsem měla, já z toho, že jsem viděla ten letáček vlastně, tak jsem myslela, že se to zaměřuje jenom na ty, na ty
51 seniory, ale pani mi říkala, že se to zaměřuje na určité, i na bezdomovce, výdej obědů pro bezdomovce, pro děti
52 a pro todle a potom vlastně co mi to pani řekla, tak jsem jí řekla, že si to rozmyslím. A právě potom na podzim
53 v září jsem jí řekla, že by mne nejvíc zajímala práce s dětmi, ale bohužel vlastně tím, že nemám tolik času a že už
54 tady příští rok pravděpodobně asi už nebudu, tak vlastně ta pani říkala, že by bylo nejlepší vybrat něco jiného a tak
55 nakonec ona kontaktovala...se mne právě ptala, že mám teda ty jazyky, tak kontaktovala tu poradnu pro cizince
56 a ta říkala, že by mohli mít možnost, že bych mohla vyučovat němčinu nebo španělštinu vlastně u nich. Takže
57 takhle.

Takže pro druh dobrovolnictví ses rozhodla až po prvním rozhovoru?

58 V podstatě ano.

Prvotně jsi chtěla ale tedy pracovat s dětmi?

59 No, to jsem vlastně chtěla právě především ty děti a nakonec to vyšlo na ty cizince, což mi teda vůbec nevadí.

Co jsi očekávala od prvního motivačního rozhovoru v charitě?

60 Tak asi informace o té dobrovolnické činnosti a asi nic víc.

Naplnila se tvá očekávání?

61 Určitě.

Pomohl ti tedy motivační rozhovor při tvé volbě druhu činnosti?

62 Ano určitě, protože ona mi vlastně ukázala ten úvod do té práce, jak to probíhá, kde jsou dobrovolníci a určitě,
63 určitě no...jak se pomáhá, jakým způsobem, takže určitě.

Ještě jednou bych se pro upřesnění zeptala, pro jaký program či klienty ses rozhodla?

64 Nakonec mám vlastně tu poradnu pro cizince, výuka němčiny.

Z jakého důvodu ses rozhodla právě pro tento program?

65 No protože vlastně s těmi ostatními zájmovými skupinami jsem jakoby nechtěla pracovat, nebo nebylo to prostě
66 pro mne jakoby přednostní, tak nakonec vlastně, když ta práce s dětmi nevyšla, tak vlastně ta druhá nabídka byla
67 tadyta poradna pro cizince, takže z tohoto důvodu no. Jakože mne cizí jazyky taky určitě baví a baví mne tadyta
68 práce.

Už jsi tedy započala vykonávat samotné dobrovolnictví?

69 Jojo, už jsem měla vlastně dvě hodiny, jsem měla.

Měla jsi jasnou představu o tom, jak bude tvá dobrovolnická činnost vypadat? Myslím tím předtím, než jsi ji začala vykonávat.

70 Jako než jsem šla do toho centra, tak jsem to nevěděla vůbec jak by to prostě probíhalo, jenom vlastně ta pani mi
71 řekla, že by to byli tři čtyři lidi, co by tam chodili, ale jakým způsobem to jsem nevěděla, jak by to bylo.

A jak je to v tvé dobrovolnické činnosti nyní?

72 Teď je to samozřejmě v pořádku.

Jaký klient nebo program by pro tebe podle tvého názoru nebyl vhodný?

73 No asi ty návštěvy v té nemocnici těch seniorů, to si myslím, že asi...nevím no...myslím, že bych asi nebyla ten
74 nejsprávnější dobrovolník tady pro tuhleto práci.

Víš proč? Proč si to myslíš?

75 No...nevím no. Těžko říct. A nebo třeba i ty postižené děti by pro mne asi nebyly úplně to nejlepší. Nevím no.

OBEČNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chceš nebo jsi ochotna dobrovolnické činnosti věnovat?

76 Tak vlastně vzhledem k tomu, že tadyten rok dělám maturitu, je toho poměrně dost, tak jsem se právě rozhodla
77 i z tadytoho důvodu asi pro tu poradnu, pro ty cizince, protože je to vlastně jenom jedna hodina týdně, takže mne
78 to moc časově vlastně neomezuje a je to hlavně v pátek, což vlastně v pátek mám čas, takže jako...

Máš nějaké očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?

79 Asi...poznat možná...asi ty zkušenosti prostě s tou prací. Pak asi nic jiného no. Asi ty zkušenosti jak to probíhá
80 a všechno.

Co si myslíš, že můžeš klientům předat či nabídnout?

81 Tak určitě jim můžu nabídnout vlastně aspoň základy, je naučit toho jazyka, můžeme se vlastně, s nima se vlastně
82 domlouváme, na tom, jak by ta výuka pro ně jako nejlíp probíhala a jak by vlastně si to představovali, takže asi
83 spíš prostě tadytu znalost, ne nějak moc hodně, ale aspoň ty základy, že by uměli no. Tý němčiny.

Myslíš si, že ti v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užítu a že je využiješ?

84 Já myslím, že asi každý zkušenosti, i když se tomu třeba nebudu vysloveně věnovat nebo nebudu prostě třeba učit
85 nebo to, tak že mi určitě to k něčemu bude. Každá zkušenost je k něčemu dobrá.

Máš nějaké obavy týkající se dobrovolnictví nebo situací spojených se samotnou činností?

86 Já nevím, jak mi to vlastně ta paní z charity a i ta paní z poradny pro cizince vlastně vysvětlily, tak já jsem neměla
87 žádný jakoby strach nebo obavy z něčeho no. Já jsem vlastně čekala, že tam bude vlastně méně lidí, jak to
88 bude...asi, asi ne no, že prostě to tak bylo.

Takže si byla dobře připravená?

89 Já si myslím, že určitě no.

Čeho bys chtěla v této oblasti dosáhnout?

90 No tady asi v tý...no těžko říct no...asi jim spíš, aspoň předat ty základy toho jazyka, aby se prostě dokázali se
91 aspoň trochu domluvit, ale jako já osobně žádný cíle nemám tady v tom. Spíš o ty zkušenosti prostě jde.

Očekáváš nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo přátel?

92 Nene, neočekávám. To opravdu dělám jenom z mého vlastního přesvědčení a ze zájmu.

Příloha č. 6: Přepsaný rozhovor – Klára (R5)

Dobrovolnictví pro mne bude součástí mého života

OSOBNÍ INFORMACE

Jaký je váš věk?

1 51

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

2 Vysokoškolský, dělala jsem chemii, technologii chemickou.

Jaká je vaše současná práce?

3 Pracuju doma, jsem...mám prostě malý hospodářství.

Vzpomenete si na významné životní situace, které vás ovlivnily nebo vám připadají důležité?

4 Myslím si, že docela mne ovlivnil rozvod, protože jsem byla vdaná dva roky a rozvedla jsem se a hodně jsem o tom
5 přemýšlela a na spoustu věcí jsem přišla nebo jsem si uvědomila nebo jsem prostě přišla na to, co vlastně chci
6 a tak.

Máte svůj pomyslný žebříček hodnot?

7 To určitě jo (smích).

A co považujete za nejdůležitější?

8 Myslím si, že nejdůležitější ze všeho je rodina. A pak samozřejmě zdraví a takové věci, ale rodina a láska, to je
9 základ všeho.

Jste věřící? Stačí mi odpovědět ano nebo ne.

10 To je dost problematická otázka pro mne, ale nejsem praktikující věřící.

Jak byste sama sebe charakterizovala?

11 Hóódná (smích). To je těžký, asi, asi...myslím si, že jsem takovej normální člověk prostě, kterej, já nevím...má
12 rád i lidi i prostě...já nevím, jak bych to přesně řekla. Prostě rád se baví, ale rád pracuje, já nevím no.

Jaké vaše vlastnosti či charakteristiky mohou být podle vás pro vaši budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

13 Myslím si, že jsem docela takovej trpělivý člověk, kterej zvlášť s těma seniorama už mám nějaký zkušenosti,
14 takže je dovedu poslouchat a dovedu to, jako jim přikyvovat a..., a ale dovedu myslím si s nima i popovídat.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co vás vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

15 No...prostě, myslím si, že to bylo takový...trochu osobní důvod byl ten, že mám jenom to...že prostě pracuju
16 doma, takže potřebuju jakoby takovej styk nákej se světem, s lima trochu, protože nejsem místní. Přistěhovala
17 jsem se sem, a tak prostě potřebuju trošku být mezi lidma a někam, něco jakoby takovýho dělat no. Potom určitě
18 si myslím, že, protože mám několik známých, který jsou sami na tom špatně, a vím, že potřebujou takovouhle
19 pomoc, tak si myslím že jsem člověk, kterej má tolik času, že může nákou část věnovat takovýhle práci no.

Jak jste se o dobrovolnickém centru dozvěděla?

20 Přímou o tom centru nakonec jsem se dozvěděla z televize, protože jsem tam viděla prostě webovou stránku
21 dobrovolníků a pak jsem náh na internetu našla, našla tadyto přímo.

A o dobrovolnictví jste začala uvažovat ve chvíli, kdy jste viděla propagaci v televizi?

22 Nene, to už je myslím několik let.

Reklama pro vás byla impulzem k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

23 No, nono.

Takže dobrovolnictví je u vás dlouhodobější záležitost?

24 Určitě.

Hrál někdo nebo něco rozhodující roli při vaší volbě stát se dobrovolníkem?

25 Myslím si že ne, že to bylo takový dlouhodobý jakoby rozhodnutí, že...

Pracovala jste někdy jako dobrovolník?

26 Ne, ne pracovala jsem.

Jaký program jste si pro svou dobrovolnickou práci vybrala?

27 Ty seniory.

A v této oblasti nějakou zkušenost máte?

28 No tak jistě, měla jsem starý rodiče, takže s nimi jsem měla zkušenost a mám už starší příbuzný některý, takže

29 jako s nimi mám určitou zkušenost no.

Znáte ve vašem okolí někoho, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?

30 Ne, neznám. Neznám dobrovolníky.

Co na váš nápad stát se dobrovolníkem říkala vaše rodina a vaši přátelé?

31 Tak s přítelem jsem o tom ještě nemluvila, ale rodina to přijala s klidem – matka má zase nákejší nápad. Vzhledem

32 k tomu, že mám ten čas, že mne nepotřebujou tolik, tak jako můžu.

Zrazoval vás někdo od vašeho rozhodnutí?

33 Ne, to by si nedovolili (smích).

Co si představujete pod pojmem dobrovolnictví?

34 No, to je těžký no. Myslím si, že to musí bejt opravdu, čímž nechci říct, že jsem to zrovna já, ale myslím si, že to

35 musí bejt opravdu člověk, kterej musí mít svatou trpělivost a nečekat vděk si myslím. To je asi základ toho, že

36 prostě to nedělat nák kvůli sobě, že...že budu já nevím co, že udělám dobrej skutek, a že mi budou vděční, to si

37 myslím že, že určitě ne.

Nyní podobná otázka. Co si představujete pod označením dobrovolník?

38 Hm...

Jaké vlastnosti by podle vás měl například dobrovolník mít?

39 Myslím si, že by to měl bejt člověk, kterej...kterej prostě vopravdu chce někomu pomoci bez nákejšího nároku na

40 odměnu no, že prostě to musí...musí to dělat z nákejšího jinýho důvodu.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Nyní přistoupíme k otázkám, které se budou týkat dobrovolnického programu, který jste si vybrala. Měla jste při vašem prvním kontaktu dobrovolnického centra už jasnou představu o vaší budoucí aktivitě?

41 No úplně ne musím říct, i když jsem jako si o těch programech přečetla na tom internetu, ale myslím si, že jako už

42 podvědomě to tam bylo, že, že spíš ty seniory no, že trochu...s těma dětma nevím, jestli bych to tak uměla už

43 no...už to není takový.

Očekávala jste něco od prvního motivačního rozhovoru v charitě? Myslela jste si, že vám tam pomůžou s výběrem vašeho budoucího dobrovolnického programu?

44 Musím říct, že jsem ani tak neočekávala, spíš jsem si myslela, že mi prostě tam řeknou, vlastně o co se jedná, jak

45 to vypadá, jakým způsobem se to provozuje. Spíš takový jakoby technický věci no. Myslím si, že rozhodnout se

46 stejně člověk musí jakoby sám že jo.

Pomohl vám tedy nějakým způsobem vstupní pohovor?

47 Určitě, určitě tím, že mi jako sdělili všechny ty fakta, tak si myslím že mi to pomohlo.

Pro upřesnění bych se ještě jednou zeptala, pro jaký program či klienty jste se rozhodla?

48 Pro ty, pro seniory no.

Z jakého důvodu jste se rozhodla právě pro tento druh klientů?

49 Nevím, myslím si, že prostě asi s tím, že jsem poslední dobou byla spíš právě tadydle s těma staršíma lidma, že
50 mám pocit, jako že to, že bych to měla lepší zvládnout než s těma dětma no. Myslím si, že děti jsou na mne trochu
51 jako živý takový, nebo nevím, trochu si ty děti nedovedu v tomhle představit no. Úplně přesně jako co bych s nima
52 dělala nebo tak (*paní K. se zpočátku zajímala i o práci s dětmi*).

Jaký klient nebo program by pro vás podle vašeho názoru nebyl vůbec vhodný?

53 Pro mne jo?

Ano.

54 Vůbec vhodné, to asi bych úplně tak neřekla, ale myslím si, že a nemám absolutně žádnou zkušenost
55 s postiženejma lidma a to bych se asi trochu bála, protože fakt prostě vůbec...musela bych asi nějaký studium mít.
56 Protože nevím, no tak asi tam jsou asi nějaký zvláštnosti ne? Nebo já nevím, to bych, to si myslím, že by pro mne
57 asi zatím nebylo no.

Máte představu o tom, jak bude vypadat vaše činnost s těmi seniory? Co spolu budete dělat?

58 Tak určitou představu mám, myslím si, že podle prostě těch co jsem zažila ty seniory, že určitou představu mám
59 a asi to hodně záleží na tom, koho dostanu no. Jestli spíš to bude ještě člověk, kterej bude chtít někam chodit,
60 doprovázet nebo jestli bude chtít pomoci někde doma nebo něco. Myslím si, že jako s tím nemám problém s tím,
61 že to jak zvládnou tohle.

OBEČNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chcete nebo jste ochotná dobrovolnické činnosti věnovat?

62 To sem, jako to...podle toho co jsem si přečetla (*z obecných informací o dobrovolnictví, které jsou dostupné na*
63 *internetu*), tak je to jednou za týden, takže myslím si to jedno odpoledne tak za ten týden. Víc asi...nevím.

Máte nějaké očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?

64 Musím říct, že v týdle chvíli nemám žádný očekávání.

Co si myslíte, že můžete předat či nabídnout svému potenciálnímu klientovi?

65 No...to je otázka, ale myslím si, že oni si potřebují hrozně jakoby popovídat a myslím, že jsem člověk, kterej
66 dokáže konverzovat o lečems a myslím, že oni už zase nemají tak široký pole té konverzace, takže to si myslím, že
67 zvládnou. No a hlavně je poslouchat, protože to oni potřebují, hodně je poslouchat no. No ale zase se nenechat
68 úplně komandovat někdy od nich, ale myslím si, že opravdu tadydle, že jim můžu nabídnout to popovídání
69 a trochu náhou pomoc a takový to rozptýlení no chvíli, aby nebyli sami no.

Myslíte si, že vám budou zkušenosti získané touto činností k užtku?

70 No tak každá zkušenost je užitečná. O tom jako...určitě. A tak, pro mě je takový trochu to zajímavý, protože
71 trošičku přece jen jakoby té psychologii nebo filosofii se věnuju, tak...tak každý člověk je pro mne zajímavý no.

Máte nějaké obavy týkající se dobrovolnictví? Je něco co by vás mohlo zaskočit?

72 Tak u seniorů zaskočit může lecos, ale myslím si, že...pokud mne nebudou mlátit, tak si myslím že...nebo na mne
73 sprostě křičet, tak to vydržím (*smích*).

Čeho byste chtěla v této oblasti docílit?

74 No...nedovedu si to zatím úplně představit tu práci jo, ale myslím si, furt říkám myslím si, teď to slyším. Řekla
75 bych, že, když mne to bude bavit, jako že je to takový prostě, každý člověk asi by měl v životě něco udělat jakoby
76 navíc, pokud může, že jo. Jestli na to má prostředky a prostě ty vlastnosti a takový, tak si myslím, že je to taková
77 součást člověka, která by...každý slušnej člověk jakoby měl tadydle to udělat že jo, a tak si myslím, že to bude

78 taková jakoby součást toho mého života, kde...já nevím no, prostě, tak jak má člověk žít no, že to prostě bude
79 takovej kus života, kterej mi prostě dá jakoby ten celek.

Očekáváte nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo vašich přátel?

80 No...přátel to teda asi ne, ale tak charity to nevím no, ale myslím si, tak třeba když mne nějaký důchodce
81 pochválí nebo senior, že mi taky řeknou, tak bylo to dobrý. No, tak jistě ta pochvala vždycky přijde jakoby vhod
82 že jo. To člověk rád slyší.

Příloha č. 7: Přepsaný rozhovor – Marie (R6)

Přála bych si, aby mne dobrovolnictví postupně posunovalo dál

OSOBNÍ INFORMACE

Jaký je váš věk?

1 34

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

2 Vysokoškolské dokončené a dále jsem studovala sociálně charitativní práci, tam mám jeden semestr.

Vaše současná práce nebo studium?

3 Práce v Budějovickém Budvaru.

Máte svůj pomyslný žebříček hodnot? Popřípadě které to jsou?

4 Teď myslíte jako hodnoty celoživotní?

Ano.

5 No, nějaký pomyslný žebříček určitě mám, jsou to takový možná jako zdánlivě abstraktní věci, jakože netoužím

6 po žádné kariéře a tak, ale spíš je to nějaká ta vnitřní práce na sobě, takže dosahování takového

7 vnitřního klidu a tím, prostřednictvím toho vlastně dávání toho klidu i těm ostatním lidem, takže nějak jako hledání té

8 harmonie v sobě a přes tu, to je takovým tím mým životním cílem, takže asi práce na sobě. No, to je priorita.

Vyznáváte nějakou víru? Na otázku nemusíte odpovídat, pokud nechcete.

9 Nejsem. Víru jako takovou nevyznávám, ale věřím, že jsem, možná mi rozumíte, co tím chci říct.

Jak byste sama sebe charakterizovala?

10 (dlouhá odmlka)...Charakterizovala bych se jako...(opět dlouhá odmlka) myslím si, že otevřený člověk, který je

11 schopný a ochotný naslouchat. Někdy možná tvrdohlavý a... jo, ráda překonávám překážky a tak nějak se snažím

12 vždycky dosáhnout nějakého toho cíle.

Jaké vaše vlastnosti či charakteristiky mohou být podle vás pro vaši budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

13 Tak já si myslím, že to je ta otevřenost, možná i takový to, jak chci pracovat na sobě, tak přes to jsem našla právě

14 to pochopení a ten smysl pomáhat jiným, takže možná tohle, nějaká ta sebereflexe, flexibilita, že jsem asi,

15 jsem ochotná kdykoliv, nebo v rámci možností prostě se vypravit tam, kde mne bude potřeba. Ale ta otevřenost asi

16 a ochota, chuť, velký nadšený tu práci dělat.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co vás vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

17 Tak ve mně už se odehrává delší dobu takový proces a je to taková ta vnitřní motivace, touha pomoci tam, kde je

18 to opravdu potřeba a prostě hledání takového toho smyslu, který vidím právě v tomhle, takže to je ta moje

19 vnitřní motivace.

Jak jste se o dobrovolnickém centru dozvěděla?

20 Našla jsem si to sama na internetu.

Takže žádná propagace nebo reklama?

21 Žádný doporučení, žádný typ. Spíš nějaká intuice.

Kdy jste o dobrovolnictví začala uvažovat?

22 Je to otázka let, určitě je to otázka let, určitě tak tři čtyři roky stoprocentně.

Co vás vedlo k tomu vyhledat si dobrovolnické centrum na internetu? Jaký by váš impuls?

23 Úplně první impuls byla moje cesta do Nepálu, kde jsem se setkala s opuštěnými dětmi v těch školách a zároveň
24 teda ve starobincích s těma staršíma lidma, to byl úplně ten prvotní impuls a druhý impuls, kterej poměrně krátce
25 na to následoval, byl můj děda na LDNce, za kterým jsem, když to šlo docházela a to mi dalo asi spíš ten směr už
26 potom toho, kde bych chtěla pomáhat.

Po jak dlouhé době potom, co jste si vyhledala informace na internetu, jste kontaktovala charitu?

27 Čtrnáct dní.

Hrál někdo ve vašem okolí rozhodující roli při vaší volbě stát se dobrovolníkem?

28 Ne.

Pracovala jste někdy jako dobrovolník? Popřípadě máte nějaké předešlé zkušenosti vztahující se k oblasti, které se chcete jako dobrovolník věnovat?

29 Ne, nepracovala jsem jako dobrovolník. Jezdila jsem na tábory, takže tam jsem pracovala s dětma a...jo, to je asi
30 všechno.

A dále máte zkušenost s vlastním dědečkem.

31 Jo, určitě no.

Je ve vašem okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností také zabývá?

32 Jakoby přímo v kontaktu s lidma nejsem, ale tím jak jsem studovala tu školu, tu sociální a charitativní práci, tak
33 tam jsem třeba s pár lidma o tom mluvila o tom dobrovolnictví.

Co na váš nápad stát se dobrovolníkem říkala vaše rodina a vaši přátelé?

34 Podporují mě v tom.

Co si představujete pod pojmem dobrovolnictví?

35 Pod pojmem dobrovolnictví si představuju to, že člověk má právo si sám rozhodnout jestli něco chce dělat, někde
36 pomáhat nebo nechce. Zároveň má možnost, pokud ta práce pro něj zjistí, že není, tak má možnost tu práci ukončit
37 a neočekává se, nebo respektive já neočekávám žádnou finanční odměnu za tuhleto činnost, je to věc, kterou
38 dělám od srdce nebo chtěla bych dělat, dělám, budu dělat od srdce a to je asi to základní.

Nyní jeden podobný pojem. Co si představujete pod označením dobrovolník?

39 Tak to je ten člověk, kterej se pustí do něčeho na základě vlastního rozhodnutí a opět předpokládám, že neočekává
40 žádnou finanční odměnu, dělá věci tak, jak je cítí a kdy je potřeba a kde je potřeba.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHÚ DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měla jste při vašem prvním kontaktu dobrovolnického centra už jasnou představu o vaší budoucí aktivitě?

41 Měla.

Už jste tedy předem věděla, s jakými klienty byste chtěla pracovat?

42 Ano.

A jací klienti to jsou?

43 Rozhodla jsem se pro seniory a je to ta pomoc v nemocnici, oddělení následný péče.

Takže dobrovolnictví v nemocnici?

44 Ano.

Měla jste nějaké očekávání od prvního motivačního rozhovoru v charitě?

45 Očekávání, myslím si, že ani ne. Těšila jsem se na to, protože jsem byla ráda za to, že jsem se odhodlala, nebo že
46 jsem udělala prostě ten krok, tak jsem se na ten rozhovor hrozně těšila, že to zase už se rozjede, a že konečně tu
47 práci budu moct dělat. Takže vlastně jo, takže jsem měla vlastně očekávání.

A naplnilo se?

48 Naplnilo se. Určitě.

Pomohl vám tedy ten rozhovor nějakým způsobem?

49 Jo, řekla bych, že asi tak nějak...jo, podpořil mne v tom mém rozhodnutí.

Z jakého důvodu jste se rozhodla právě pro dobrovolnictví v nemocnici?

50 Protože mne zajímá to téma stárí, zajímá mne téma umírání, což je vlastně nějak jakoby související, leckdy
51 a...i asi na základě té zkušenosti, a tím že ty senioři jsou takový nediskutovaný téma moc v Čechách nebo vůbec
52 asi. Je to takový nevděčný, protože jsou to lidi často už odstrčený někde na vedlejší kolej nebo takovej mám
53 pocit, samozřejmě netvrdím, že vždycky, no takže tak.

A téma stárí a umírání vás zajímá z vašeho osobního důvodu?

54 Jojo.

Jaký klient nebo program by pro vás podle vašeho názoru nebyl vhodný? Proč?

55 Který by pro mne nebyl vhodný? Co se týče té diecézní charity, trošičku asi si myslím, že bych nedokázala psát
56 vězňům dopisy, což...jo, že upřednostňuju takovej ten osobní kontakt, že tam prostě tohle bych postrádala,
57 takže asi to, ale jinak si myslím, že jako zásadně, že by bylo něco, proti čemu bych byla, tak to ne.

Máte už nyní představu o tom, jak bude vaše dobrovolnická činnost v nemocnici vypadat?

58 Úplně jasnou představu asi budu mít, až když tam začnu docházet, ale nějakou takovou okrajovou představu si
59 myslím, že mám, že to je o komunikaci a o naslouchání těm potřebám toho konkrétního člověka, za kterým budu
60 docházet.

OBECNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chcete nebo jste ochotna dobrovolnické činnosti věnovat?

61 Tak jsem ochotná, nevím, minimálně bych řekla tak ty dvě hodiny v týdnu, klidně bych si myslela, že jsem
62 schopná věnovat tomu i víc.

Máte nějaké očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?

63 Očekávání...

Máte stanovené nějaké cíle, kterých byste chtěla dosáhnout?

64 Já asi...já bych byla hrozně ráda, kdyby...kdybych opravdu u toho vydržela. Kdyby, protože jsem to nikdy
65 nedělala, tak nevím co mi to...jak to bude všechno probíhat, tak bych byla hrozně ráda, abych u toho zůstala,
66 a aby mne to asi posunulo postupně dál. A vlastně jo, a vlastně bych chtěla asi postupně tady z toho světa,
67 kterým žiju teď, z toho biznis světa řekněme v uvozovkách asi přesedlat tady nějak do té sociální činnosti a dělat
68 to asi na nějaký takový ještě potom další, vyšší, hlubší úrovni, takový sofistikovaný no.

Co si myslíte, že můžete předat či nabídnout svému potenciálnímu klientovi?

69 Já si myslím, že tím nasloucháním mu můžu dát...nebo tím, že tam s ním jsem takovou tu ztrátu pocitu, že je sám
70 na všechno a možná mu vnést trošku radosti do života tím, že bude cejtit, že je někdo, kdo tam s ním je rád a chce
71 mu pomoci.

Máte nějaké obavy týkající se dobrovolnictví nebo situací spojených se samotnou činností?

72 Takhle bych řekla, že se neobávám, čímž ale netvrdím, že mne nemůže potom něco v té praxi zaskočit. Ale
73 neobávám se. Fakt do toho jdu s nadšením, a i když vědoma jsem si, že může asi něco přijít, ale nepřipouštím si
74 to.

Myslíte si, že vám v budoucnu budou zkušenosti tohoto charakteru k užítku a že je využijete?

75 Hm, určitě. Chtěla bych pracovat v sociální oblasti.

Očekáváte nějakou odměnu nebo ohodnocení ze strany charity nebo vašich přátel?

76 Ne, nene.

Příloha č. 8: Přepsaný rozhovor – Jana (R7)

Stala jsem se dobrovolníkem díky vlastní zkušenosti s nemocnicí

OSOBNÍ INFORMACE

Jaký je tvůj věk?

1 22

Nejvyšší dosažené vzdělání?

2 Tak maturitu mám.

Jaké je tvé současné studium?

3 Jsem v bakaláři, v druháku na Přírodovědecké fakultě tady na Jihočeský univerzitě.

Jak bys charakterizovala své vztahy k lidem ve škole, k rodině a k přátelům?

4 ...*(pauza)* V rodinně máme hodně dobrý vztahy, teda rodiče mezi sebou ne, ale já s rodičema a vůbec
5 i s babičkama a s dědama a tak, všechno dobrý. A s kamarádama...mám hodně lidí, s kterejma si povídat, ale třeba
6 tady v Budějovicích nemám nikoho, komu bych jako zavolala a vždycky bychom řekli, tak pojď, půjdem někam
7 nebo něco. Ale když je potkám, tak si s nima povídám.

Myslíš si, že je to způsobené tím, že tady nebydlíš?

8 No, ale tak jsou i lidi, který prostě maj takhle...jakože na kolejích bydlíme samozřejmě dost blízko sobě, tak prostě
9 ňák jako jsou i takový, ale já jsem o tom přemýšlela, já jsem si říkala, sakra já taky chci taky někoho, ke komu
10 bych mohla vždycky takhle přijít, ale pak jsem si řekla...no, protože lidi říkaj, že takhle zvenku, když mne viděj,
11 tak jim připadá, jako že jsem samostatná, jako že chci bejt prostě samostatná. Tak já jsem si říkala, no tak mám
12 svobodu, tak jsem samostatná no.

Uvědomuješ si ve svém životě nějaké významné mezníky, které tě ovlivnily nebo byly důležité?

13 ...No tak když začneme třeba jako věkem základní školy, tak pro mne bylo dost důležitý, že vždycky jsem měla
14 v té třídě, do který jsem chodila, nějakou partu samozřejmě a pak byla jakoby vůdkyně té party a ta mně jednou za
15 čas řekla, že se semnou nebaví a to se opakovalo jako v dalších třídách. Já jsem chodila teda nejdřív na jednu
16 základku a potom jsem chodila na výběrovou základku no a jojo, tam jsem chodila až do devátý třídy. Na gymplu
17 se to teda už nestalo no, ale to bylo zvláštní, že prostě ty lidi mi jednou za čas řekli, že se semnou nebavěj jako
18 takhle a takhle náhle a...no, takže to bylo, to byla jako docela zkušenost, jakože to jsem se s tím vyrovnávala,
19 a protože řekla tadle vůdkyně a nikdo ze třídy se semnou nebavil a tak. Na gymplu, jo to je, to je vtipný no, že na
20 gymplu jsem přišla a najednou celá třída se semnou bavila, tak to bylo, to bylo jiný vopravdu. Ale potom jsem
21 zase a to byl další významnej bod, že jsem byla rok v Americe, tak to bylo, to bylo dost jiný no, protože ta kultura
22 se mně jako...no kultura se mně prostě nelíbila no. To byla prostě americká vesnice, takže to je určitě taky
23 specifický, ale to se mně nelíbilo a pak jsem přišla do jiný třídy, kde se semnou nebavil ale nikdo tady v Český
24 republice, tak to zase byl bod takovej velkej. No a pak jsem přišla na vysokou, to je, to je taky bod no, to je...se
25 o sebe člověk, nebo na koleji, že se o sebe daleko víc musím starat než, než s rodičema.

Máš nějaký svůj pomyslný žebříček hodnot?

26 Jo, no...já jsem, já jsem věřící, takže na vrchu je Bůh a vyznávání a pořád přemýšlím jaký on vlastně je a co si
27 mám představovat a tak, nebo co si chci představovat a...a...no...jakože, když co se týče podpory, jakože duševní
28 nebo abych tak řekla, tak potom moje maminka je dost významná v tomto, že řekněme prostě si povídáme jako
29 kamarádky, jako vopravdu úplně nejlepší kamarádky a jinak, to je teda nižší úroveň těch hlavních bodů, ale moje
30 hlavní body mého programu dne, vždycky říkám, že je to hudba, sport a vědomosti. Tak takhle rozděluju den.

Nyní otázka k té tvé víře. Dovedla tě právě tvá víra do diecézní charity?

31 No já jsem prostě chtěla v nemocnici mluvit s lidma nebo je těšit nebo něco, a tak jsem nejdřív volala do té
32 nemocnice a oni řekli, to dělá charita, tak musíte kontaktovat charitu, ale jinak jsem sice věřící, ale trochu mi
33 připadá, ačkoliv s tím nemám žádnou zkušenost, ale tak logicky si odvozuju, že možná by to mohlo bejt, že lidi by
34 se spíš báli požádat o pomoc jakoby organizaci, která je pořádaná nějakou církví než nějakou takřkajíc obyčejnou
35 organizaci, že jako, třeba moje rodiče se boje, že říkaj, já nebudu dělat nic jako s věřícíma lidma, oni nejsou
36 věřící, nebudu dělat nic co vedou nějaká církev nebo něco, protože oni by mně říkali Pán Bůh, Pán Bůh a prostě to
37 jako nechci, aby mně do toho někdo nutil. Takže mne to tak trochu přišlo. Sem si říkala, no to bude blbý, ale tak
38 jsem to zkusila no.

Hrála tedy tvá víra rozhodující roli?

39 Ne, ne.

Jak bys sama sebe charakterizovala?

40 No...asi musím bejt docela sebevědomá nebo jako, některým lidem si myslím, že to může připadat negativní, že
41 jsem taková nafoukaná, protože byli takový reakce no. A jako hodně lidí říká, že jsem taková samostatná jakoby,
42 jakože samostatná jednotka, že jsem taková prostě...a...no potrpím si na pořádek, ale ne přehnaně, prostě takovej
43 svůj pořádek jakoby, že i v pokoji jako doma, mám srovnaný třeba v hromádkách věci, který tam vůbec nemusej
44 bejt v tom pokoji, ale já je mám na zemi a nikam se nevejdou a blokuje to tam místo, že to je můj pořádek to jako,
45 to tam... No a...a...asi jsem ale dost jako emotivní v nějakých věcech, že když mne něco naštv, tak začnu křičet.
46 No to jsou asi ty nejpodstatnější.

Jaké tvé vlastnosti či charakteristiky mohou být podle tebe pro tvou budoucí dobrovolnickou činnost přínosné?

47 No, no tak možná to, že jsem emotivní, čili si to, čili si beru věci k srdci, může bejt příznivý, protože jo, o tom
48 přemýšlím a myslím to vážně. No, tak že si udržuju pořádek a chci vědět, jako chci si organizovat věci, to asi je
49 příznivý ve všem. No já se přitom dobrovolničení (*respondentka už dvakrát navštívila klienty*) snažím cítit s těma
50 lidma, zvlášť teda v nemocnici (*respondentka si vybrala dobrovolnictví v nemocnici*). No.

Jaký je tvůj časový rozvrh? Kolik máš zhruba volného času sama na sebe?

51 Jako úplně volnýho, jako že bych nevěděla, co mám dělat jo?

Myslím to tak, že ty ten čas můžeš využít podle sebe.

52 No, tak to dost. Jojo...mně se...jo, já mám takovou, takovej zvyk, že vždycky večer si sednu a napíšu si do diáře
53 body, co budu dělat druhý den, takže spíš vedu rozvrh podle toho, jak mně se to hodí, než jak mám přednášky.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SAMOTNÉ MOTIVACE

Co tě vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

54 Ideálně bych chtěla pomoc těm druhým lidem. Jo, tahle myšlenka.

Pomoc v jakém slova smyslu?

55 Jako, jako psychicky podpořit. No ráda, ráda i fyzicky, jakože když mi někdo říká, popotáhněte mi nohu nebo
56 něco, tak to ráda udělám, ale nejsem fyzioterapeutka no, tak hold to nepůjde.

Proč ses rozhodla právě pro tuto formu pomoci? Pomáhat můžeš mnohými způsoby např. dobrovolnictví v ekologii, finanční dary..., tak proč sis vybrala právě tento?

57 No, je pravda, že peníze jsou potřeba samozřejmě, ale mně prostě jakoby osobně pomoci mně přijde nejvydatnější,
58 nebo jedno z nejvydatnějších. A v ekologii jsem pomáhala, no určitě jednou za rok od dvanácti let asi, tak jsem si
59 říkala, a třeba, třeba v rodině jsem nejmladší člen rodiny a vlastně starýho člověka znám jenom svojí babičku,
60 který bude osmdesát, ale která je dost vitální, a takže vlastně to co se píše někde v novinách nebo tak, tak to
61 vlastně neznám a říkala jsem si, no tak že bych taky ráda něco s lidma dělala prostě.

Jak ses o dobrovolnickém centru dozvěděla?

62 Chtěla jsem, chtěla jsem dělat v nemocnici, obveselovat pacienty, a tak jsem tam volala, domluvila jsem se s nima
63 a oni říkali, jo to my neděláme, to organizuje charita.

Kdy jsi o dobrovolnictví začala uvažovat?

64 No, poté co jsem sama skoro měsíc ležela v nemocnici, protože sem si přivodila docela úraz a většinu času v tý
65 nemocnici jsem si ani nepamatovala, jakože jsem prej komunikovala, ale nepamatovala jsem se, což si
66 samozřejmě nepamatuju, ale moje maminka a teta za mnou chodily fakt každé den a od jedný, říkaly od jedný
67 hodiny odpoledne tam seděly až třeba do šesti nebo do sedmi a...no a říká se, a já jsem si připadala dost pohodlně
68 a dost bezpečně, a tak jsem si říkala jestli to není taky kvůli tomu, že tam se mnou pořád někdo byl a pořád jsem
69 měla prostě pocit, že za mnou někdo stojí, a tak jsem si říkala, že bych se na tom chtěla taky podílet.

Jak dlouho trvalo, než jsi kontaktovala charitu po tom tvém úrazu?

70 No, tak, tak bych řekla míň než půl roku. Tak jakože pět nebo čtyři měsíce.

Uvědomuješ si, co bylo tím impulsem, že ses nakonec rozhodla právě po této době pro dobrovolnictví?

71 No protože, nejdřív jsem měla dost takový psychický jakože...nebo prostě protože ten úraz se stal tak, že já si ho
72 nepamatuju, jak se to stalo, takže je to takový, že se člověk nemůže ani poučit co teda nemá dělat, a tak mne tak
73 trochu připadalo, že osud prostě něco chce nebo Bůh nebo prostě nějaká síla něco chce a já to neovlivním a ono se
74 to stane. Takže jsem se bála různých hrozně moc věcí a nechtělo, prostě jsem se necejtěla dost silná na to, abych
75 někomu v tomhle ohledu pomáhala. Pak jsem chodila do jedný neziskovou (*respondentka tam docházela jako*
76 *klient*) co je v Praze a je to pro lidi po úrazu mozku. No a tam byly dost závažný případy a nebylo to povzbuzující,
77 protože tam byly hrozně závažný případy no, ale třeba moje maminka říkala, no tak bys tam mohla pomáhat, tak
78 třeba...jako bys rozuměla aspoň trochu těm lidem. No ale to mne vopravdu teda netáhlo, protože prostě jsem si to
79 nechtěla připomínat chvilku a chvilku žít, jakoby jsem říkala s normálníma lidma, jakože někomu komu se nic
80 nestalo nikdy a žije prostě normálka no, chodí do školy a je to. No takže, takže pak jsem už začla chodit do školy,
81 tak potom jsem se prostě dostatečně z toho oklepala.

Takže po tom co ses dala do pořádku, jsi kontaktovala nemocnici a pak dobrovolnické centrum?

82 Ano.

Hrál někdo rozhodující roli při tvé volbě stát se dobrovolníkem?

83 Ani ne, mne připadá, že jsem si to vymyslela sama nejdřív a pak jsem, pak jsem se jako, jo mluvila jsem o tom
84 s lidma, jakože, jo já se chystám dělat tohle, jak se člověk říká jak se má co dělat a oni říkaj, jo to je dobrej nápad,
85 jakože nikdo mne od toho nezrazoval no.

Tak troch to už ale navrhovala maminka, když jsi byla jako klient v té Pražské neziskové organizaci ne?

86 Nono, jakože mne to taky napadlo, jsem si říkala, jo tak to bych mohla v té neziskovce, ale jakože myslím, že mne
87 to napadlo předtím, než mne to někdo řekl, že bych mohla dělat takovouhle dobrovolnici.

Myslíš, že tě to napadlo před tím samotným úrazem?

88 Před tím úrazem...jo, já snad myslím že jo. Že jsem si říkala, že už ekologickéjch pomoci, že už znám dost, že
89 pokaždý se dělá to samý a nikdo mne moc nezasvěcuje jakoby do té specializace, a že bych mohla dělat něco
90 s lidma, ale tolik mne to netáhlo no.

Pracovala jsi tedy někdy jako dobrovolník?

91 Jojo, pracovala jsem, no, myslím, že asi od těch dvanácti let jsem aspoň jednou ročně jela, jela někam...jo, ve
92 dvanácti letech jsem asi spíš jela na nějaký, jakože tábory, že se fakt jenom chvíli pracovalo a pak se diskutovalo
93 o tom co je ekologický a tak. Jo a s přibývajícím věkem se to postupně stupňovalo, a teď už jezdím jenom někam,
94 kde se pracuje prostě.

A přímo s lidmi jsi jako dobrovolník někdy pracovala?

95 Jo, to asi ne.

Říkala jsi, že sis vybrala dobrovolnictví v nemocnici-ONP (Oddělení následné péče).

96 No jasně no, vono mi říkali, že právě nejde do žádného jiného oddělení jít, že tohle je jediný oddělení, kde
97 zkoušej, kde zkoušej dobrovolníky.

S nemocničním prostředím máš vlastně svojí vlastní zkušenost.

98 Jojo.

Je ve tvém okolí někdo, kdo se dobrovolnickou činností zabývá?

99 Dva kamarádi se hlásili na medicínu a nějak jim přispělo k přihlášce, že budou dobrovolničit, tak dobrovolničili,
100 ale to říkali, že si moc na to času nedělali no, že se víc učili. A jinak teda nevím.

A tobě se dobrovolnictví ke škole také hodí?

101 Nene, vůbec.

Co na tvůj nápad stát se dobrovolníkem říkala rodina a přátelé?

102 Jo, uznávali to a všichni říkali, že to bude psychicky náročný. Já jsem, já jsem byla teda o prázdninách teda taky
103 ještě pomáhat na táboře pro autisty a no, nikdy jsem žádného autistu neviděla, v podstatě ani postiženého člověka
104 jsem nikdy neviděla a tohle měl být jako nějaký těžký kalibr, jakože tam byly fakt lidi, který prostě leželi na
105 zemi a slintali a neuměli chodit, mluvit ani nic. No a jako hodně lidí říkalo, to bude psychicky náročný a já jsem
106 tak nějak...no tak možná no, nevím, tak asi. A potom mně to nějak nepřišlo, jo jako, když přijeli a začli brečet,
107 že odjíždí maminka a tak, tak to bylo smutný no, ale hned jsem si potom řekla, tak já jsem tady, abych jim
108 pomáhala, tak jim budu pomáhat, ne truchlit. A nějak mi to psychicky náročný prostě nepříjde no, takže, takže
109 s tím jsem se setkala, že lidi mi říkali, jo to bude psychicky náročný. Stejně tak ta nemocnice mně to nějak těší,
110 nějak mi to lichotí, jakože no já jsem tady pro vás a já vám tady...

Takže vlastně máš zkušenost s pomáháním lidem.

111 No jasně no, to, prostě, ten tábor byl jen na tejden no a na vrch, takže já jsem tam dost, oni třeba, byly tam
112 asistentky, který už mají dlouhou zkušenost s tím, právě s autistama a s tímhle táborem a ty třeba přebalovaly a já
113 jsem zas takhle jako stála nad nima a nevěděla jsem vůbec co mám dělat, tak oni mně občas daly něco, tohle
114 vyper a tohle mi podej, ale jinak jsem jako dost přihlížela no.

Co si představuješ pod pojmem dobrovolnictví?

115 ...Tak...představím si, že to...no já, já jsem předtím, předchozí roky, jsem něco dělala v českých neziskovkách
116 třeba a něco jsem dělala tak, že jsem jezdila do zahraničí, že je taková neziskovka, který, který mají smlouvy
117 s neziskovkami zase v zahraničí a vyměňují si dobrovolníky, že zahraniční dobrovolníci jezdějí sem a my
118 jezdíme tam. A je to vyloženě, tak aby se navzájem poznali jednotliví jako národnosti a to, takže tam můžou
119 být, na jednom projektu můžou být dva lidi, maximálně dva lidi z jedné země a takový. Tam mně přišlo, že
120 když se řekne dobrovolnictví s cizincema, tak je to velmi flákačský teda, a když se řekne, když se řekne
121 dobrovolnictví v Čechách, tak už fakt jdou jenom lidi, který vopravdu chtějí pomoci a vopravdu chtějí pracovat
122 pro to dobrovolnictví. Jo, že, jakože v Čechách se fakt něco udělá, kdyžto teda dobrovolnictví v tomhle případě
123 v té neziskovce, to je, to je vždycky, tam si připadám, že pracuju nejvíc no.

Ještě něco tě k tomu napadá?

124 No, jakože, jakože si dokážu představit, že do nemocnice sem čekala prostě samý starší lidi, že tam přijdou
125 pomáhat a jinak, nevím, na ty ekologické věci bych čekala samý mladý lidi a tak. Ačkoliv to není pravda no.

Co si představuješ pod označením dobrovolník?

...(dlouhá pauza)

Jaké vlastnosti by podle tebe například dobrovolník měl mít?

126 ...*(opět pauza)* No, většinou, většinou s dobrovolníky mám co si říct. Většinou, většinou jsou to prostě lidi,
127 který hodně přemýšlel o tom, co se děje ve světě a o tom, co se děje v České republice a přemýšlel prostě o tom,
128 co je potřeba udělat a tak, že jsem snad ještě nepotkala nikoho, kdo by přemýšlel o tom, co si dneska vezme na
129 sebe...*(dlouhá pauza)*. No a jak nejlíp splnit, splnit tu práci co máme zadanou a pak hodně, hodně lidí říká, no
130 ale mi tady vlastně nic neuděláme, vždyť já jsem myslela nebo myslel, že uděláme daleko víc a vlastně jsme nic
131 neudělali. Jakože možná taky, že lidi nemají úplně zkušenost s tím, jak rychle jde práce od ruky a možná jsou to
132 prostě městský lidi, který, třeba je to první zkušenost nebo něco s vidlema nebo něco takovýho. Jo, tak to je
133 taky...no ale tak jsou tam samozřejmě i lidi, který, který na to jedou po stý a vědí, vědí, jaký to bude.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DRUHU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Měla jsi při tvém prvním kontaktu dobrovolnického centra jasnou představu o tom, co budeš chtít dělat?

134 Jo, jo. Představovala jsem si to.

Předem jsi teda měla rozmyšlené, že budeš působit jako dobrovolník v nemocnici.

135 Jo.

Co jsi očekávala od prvního motivačního rozhovoru v charitě?

136 Trochu jsem se bála, že mne tam budou zkoušet, jakože, jakože jakou máte zkušenost a co si myslíte o tom a co
137 si myslíte o tom. Trochu jsem se bála takovejch těch psychologických výsledků, z kterýho si pak ten člověk
138 udělá obrázek a řekne si, no ona se moc nehodí no, ona nemá moc zkušenost no, tak uvidíme no. Ale nakonec to
139 tak nebylo a nakonec, jo jako, jako vlastně všude teda, i u těch ekologických, jakože jsou rádi, když někdo přijde
140 prostě a vemou, vemou samozřejmě všechny, který chtějí dobrovolničit, a když to teda hodně nejde, tak potom
141 teda řeknou no, ale no...

Očekávala jsi nějaké informace, které by tě utvrdili v tvé volbě?

142 No, třeba v tom, že neznám teda starý lidi vyloženě, tak jsem, nebo dobře no, tak v Americe jsem byla v domově
důchodců, ale takovej ten, takový tý pečovatelský, jak jsou vyloženě na pokojích a choděj tam za nima sestry a jako
143 nosej jim jídlo a takový, taková ta úplně jakože nemocnice pro ně no. Tak tam byli, ale tam byli jako už lidi
144 s Alzheimerem, a že jezdili na vozejkách a ty už byli hodně staří, postižení a...

Tam jsi pomáhala?

145 Jo, tam jsem dělala dobrovolnici. Já jsem na to zapomněla no. Jo a tam to, tam to bylo zajímavý no, ale to jsem si
146 říkala, že možná, možná je to jiný v každý kultuře a třeba to bude jiný v té nemocnici a tak, takže, takže jsem
147 rozhodně čekala dost na ty, na ty pohovory a tak. Říkala jsem si, to bude zajímavý, to bude asi potřebný.

Pomohl ti tedy rozhovor v utvrzení tvého rozhodnutí?

148 No jako pomohlo mně to třeba v tom, že jo, jo jednak jsem si říkala jo, no tak ta charita vlastně není až tak, jak se
149 říká pánbíčkářská, jakože jsem se bála, přesně toho Bůh s Vámi a takovýhle přitom ten člověk není věřící, no tak
to nechce slyšet, že jo. Ale, ale viděla jsem, že to teda, že to není nijak extrémní, a že prostě je to tak a je to. Takže,
150 takže jsem si oddychla.

Rozhodla ses pro dobrovolnictví v nemocnici na oddělení následné péče. Z jakého důvodu ses rozhodla pro tyto klienty? O jiném programu jsi neuvažovala?

151 No uvažovala, na chvíličku jsem si říkala, jestli teda nebude, nebude, jestli jim taky hodně nepomůže, když
152 přijdu domů *(dobrovolník může za seniora docházet do domova důchodců nebo do místa bydliště)*, protože
153 babička vypráví o jedné své kamarádce, která pořád abych tak řekla, zaměstnává svoje, svoje kamarádky na to,
154 a přinese mi to a přinese mi tamto a my jsme říkali, no tak ale tady to je doma, a tam je fakt kousek je takováhle
155 dobrovolnická služba, kde jako vozej obědy a všechno tohle a ona si pořád stěžuje, že nemůže vařit, a že je to
156 moc namáhavý a tak. My jsme jí říkali, no tak to stojí pár korun, tak proč si to jako nezajistí. Tak jsem si říkala,

157 že v tý nemocnici se o ně aspoň fyzicky postaraj, ale že...no ale pak to prostě převážilo ten, ta moje zkušenost a
158 řekla jsem si, no tak fyzicky jo, ale tak prostě...

Jaký klient nebo program by pro tebe podle tvého názoru nebyl vhodný? S kým bys nechtěla pracovat?

159 No rozhodně s dětma, tak jako v tom pubertálním věku a ještě, ještě k tomu s Romama. No to jako, to by bylo. Já
160 je sice toleruju a všechno, nejsem žádné rasista proti nim, ale pracovat teda nevím, jestli bych jako unesla no, ale
161 bylo by to těžší.

Z jakého důvodu si myslíš, že by to bylo těžší?

162 No, protože prostě, když se s někým bavím, tak chci si s ním rozumět, a když si s tím člověkem nerozumím, tak
163 prostě řeknu jo no, tak jasně, tak nazdar a prostě se s nima nebavím no. A nebo tak jako chci třeba pochopit nebo
164 něco, ale to jednodušší prostě sedět, a když ten člověk vypráví a já budu jenom poslouchat a přemýšlet o tom.
165 Kdežto děti, který právě něco udělaj, tak je prostě nejjednodušší jim dát facku, i když to není dobrý, ale to
166 samozřejmě chápu, že to není dobrá reakce no, že bych si nevěděla rady prostě no.

OBEČNÉ OTÁZKY K DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Kolik času chceš nebo jsi ochotná dobrovolnické činnosti věnovat?

167 Já bych nejradši v tý nemocnici vždycky zůstala celej den a...no a byla jsem tam vlastně jenom dvakrát ted'ka,
168 ale nejdřív jsme tam tedy byli na tom prvním, že jsme tam byli i s tou koordinátorkou a s více dobrovolníkama,
169 tak jsme chodili jako ve skupinkách vokoło pacientů a no...a to bych tam zůstala dýl, no ale to bylo
170 pochopitelný, že to je podívat se a je to. A ted'ka jsme tam byly poprvé s jednou dobrovolnicí a...jo a ta říkala, že
171 se nemocnice bojí a tak, takže je to na ní vidět no, že tam není, nechce až tak moc zůstat, nebo až tak příliš
172 dlouho zůstat, takže jsme tam byly čtyřicet minut a má to bejt jako na hodinu, a takže, takže je to dost blízko,
173 ale zůstala bych tam daleko dýl no. Zůstala bych tam i přes tu hodinu, ačkoliv, když si rozumově řeknu, no ale to
174 nebudu stíhat, že jo přes tejdén, když tam budu zůstat, a já bych tam chodila každej den a všechno možný
175 ale...no jo no.

Jaké je tvé očekávání ve vztahu k dobrovolnické činnosti?

176 No tak, třeba bych mohla poznat víc...jako, co třeba seniory trápí nebo co je obvyklý no. Jakože si dokážu
177 představit, že moje soupeřníky bude trápit, nestíhám to ve škole, a co budu dělat, co budu dělat za zaměstnání po
178 škole nebo něco. Tak co trápí je a vo čem si chtěj povídat a, a co je náplní, jako víc o nich prostě poznat no.

Co si myslíš, že můžeš předat či nabídnout těm klientům v nemocnici?

179 No tak zatím říkaj, že jsem taková usměvavá holčička, tak třeba aspoň, že je rozveselím. Jo, vždycky se ty paní
180 usmály zatím, no tak to, to by bylo fajn. Asi, asi jenom chvilkový věci no, že, že třeba ty, obě ty paní říkaly, že
181 je, že je přestali, nebo vypadaly na to, že už nemyslej potom na to, co je bolí, nebo jakože předtím říkaly, hrozně
182 mne bolí to a to, a když jsme se začly bavit, no tak oni se úplně rozzářily a já nevím, začaly vyprávět jak slavili
183 Vánoce u nich doma nebo něco takovýho. Takže asi zapomněly na to, že je něco bolí. Tak nějakou takovouhle
184 chvilkovou, pocit.

Myslíš si, že ti v budoucnu budou zkušenosti z dobrovolnictví, z nemocnice k užitku?

185 Jo, řekla bych, že to...představuju si, že to budu ještě, nebo rozvíjet...že budu pokračovat v tom dobrovolnictví
186 úmhle směrem a představuju si, že to zužitkuju prostě ty zkušenosti se seniorama nebo s lidma, který ležej
187 v nemocnici, že to využiju na další dobrovolnění.

Máš nějaké obavy, které se týkají dobrovolnictví?

188 Tak zatím ani snad ne. Jakože vím, že něco může přijít no, ale...No jako bylo trochu sklam...nebo takový, že
189 jsem si říkala, jestli je to dobrý...jestli je to extrémně dobře nebo špatně, že...že, včera no, jsem se snažila
190 rozpovídat jednu paní a ona řekla-no vy se moc ptáte. A já jsem říkala, no tak vy si nechcete povídat? A ona že

191 ne no, takže vlastně jsem někoho otravovala, ale, no tak jsem to trochu promejšlela jako zas tolik mne to
192 nezasáhlo, ale tak trochu jsem si říkala-no, tak možná jsem jí trochu odreagovala nebo něco. No a jinak nemám
193 nic.

Máš v dobrovolnictví nějaký svůj pomyslný cíl? Je něco, čeho bys chtěla dosáhnout?

194 No tak, no bylo by lichotivý, kdyby, kdyby mne znaly třeba ty sestřičky, protože chápu, že nikdo tam nebude tak
195 dlouho, aby celou mojí dobrovolnickou kariéru tam proležel, ale že třeba ty sestřičky mne budu znát a budou
196 říkat-jo fajn, tak chod'te nebo něco. Ale vyloženě jako po tom netíhnu, jakože tohle by bylo fajn no.

A co dobrovolnictví přináší nyní tobě?(Otázku jsem položila, jelikož respondentka už dvakrát navštívila klienty).

197 Jo, samozřejmě si uspokojuju základní biologické pud, že já jsem ta dobrá, a že pomáhám, že jsem prospěšná
198 a pak, pak je jistě fajn, když, když se ten pacient usměje a řekne jo, to mne pomohlo a tak. Takže člověk má
199 pocit, že plní to, s čím tam přišel a jo...

Očekáváš nějakou odměnu nebo ohodnocení, ať už ze strany charity nebo přátel, za tu tvoji dobrovolnickou činnost?

200 No oficiální ne. To, to si říkám, že mám svoje, jakože pro sebe, že teda si připadám, že je to dobrá práce, že to
201 má smysl. No ale chlubím se tím no, jakože skrytě, jakože nechci, aby to vypadalo, že se chlubím, ale, ale říkám
202 no já víte jen tak mezi řečí, víte já jsem byla v nemocnici no, tak říkám to no.

PROSTOR PRO SDĚLENÍ DALŠÍCH INFORMACÍ ZE STRANY RESPONDENTA

Je něco na co jsem se tě nezeptala a co bys chtěla doplnit?

203 No líbí se mi, že když je člověk dobrovolník, tak, tak jsou všichni lidi vokoło něj hodný a milý na něj. To, to se
204 mi líbí. To je logický no, ale líbí se mi to jo.